

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Kato mitä mä tein” - toiminnallinen opinnäytetyö, taidepajatoimintaa varhaiskasvatuksessa

Eklund, Lena

2016 Laurea

”Kato mitä mä tein”
- toiminnallinen opinnäytetyö,
taidepajatoimintaa varhaiskasvatuksessa

Eklund Lena

”Kato mitä mä tein” - taidepajatoimintaa varhaiskasvatuksessa

Vuosi	2016	Sivumäärä	85

Tämä opinnäytetyö on varhaiskasvatukseen suunnattu toiminnallinen taidetyöpajaprojekti, jonka pääpaino on lasten vuorovaikutuksellisessa kohtaamisessa. Aiheena ja tavoitteina on ollut leikillinen luova taidepajatoiminta, jonka lisäksi on kiinnitetty huomiota vuorovaikutussuhteisiin ja lapsen hyvään kohtaamiseen.

Taidetyöpajassa ohjattiin seitsemälle 4-5 vuoden ikäiselle lapselle luovaa taidetoimintaa Vantaanlaakson päiväkodissa. Tutkimusmenetelminä oli luova taidetoiminta, lasten havainnointi, kuvataidetoiminnan ja kohtaamisten arviointi. Tuloksia analysoitiin arviointi- ja havainnointilomakkeiden avulla. Teorian viitekehikseksi on avattu vuorovaikutusta ja kohtaamista, palautteen antamista ja vastaanottamista, luovuutta, kuvataidetoimintaa, sekä lapsen sosiaalista ja motorista kehitystä.

Yleisiä taidetyötoiminnan tuloksia oli, että lapset tuntuivat pitävän työskentelystä taidepajatoiminnassa. Toiminta vaikutti tukevan lasten motoristen taitojen kehittymistä, sekä heidän luovaa taidetoiminnallisuutta. Havaittavissa oli myös että lasten sosiaalinen rohkeus, hyväksytyksi tuleminen tunne, palautteen antaminen ja vastaanottaminen kehittyi. Tässä opinnäytetyössä kuvattuja taidetoimintakertoja voi hyödyntää pohtiessa ja suunnitellessa vastaavalaista toimintaa, tai erilaisia vuorovaikutus- ja kohtaamistilanteita. Opinnäytetyössä on haluttu myös herättää tämän lukijaa miettimään erilaisten kohtaamisten tärkeyttä ja omaa kykyä olla läsnä vuorovaikutustilanteissa.

Asiasanat: Varhaiskasvatus, vuorovaikutus, kohtaaminen, luovuus, kuvataide, motoriset taidot

Eklund Lena

"Look what I made" - Art workshop activities in early childhood education

Year	2016	Pages	85

This Bachelor's thesis is a functional art workshop project directed at early childhood education, which primary focuses on interactive encounters with children. The theme and objectives were to develop a playful and creative arts-workshop, which, in addition, paid attention to the interaction relationship and a child's positive encounter.

The creative art activities workshop involved seven four to five years old infants from Vantaanlaakso kindergarten. The research methods were the evaluation of the functionality of the creative art activities, and observation of the children, art and encounters. The results were analyzed using evaluation and observation forms. The theoretical frame of reference concentrated on interaction and encounters, feedback and receiving feedback, creativity, art activities, as well as a child's social and motor skills development.

The results showed that the children seemed to like working in the artistic workshop. The activities appeared to support the development of the children's motor skills, as well as their creative art functionality. It was also observed that the children's social acceptance, courage, sense of giving and receiving feedback was developed. The art activities described in this thesis can be utilized when considering and designing similar activities, or for different interactions and encounters. The thesis also raises the importance of the different types of encounters and encourages the reader to think about their own ability to be present or mindful in interactive situations.

Keywords: Early childhood education and care, interaction, encounter, creativity, fine arts, motor skills (general)

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Lasten vuorovaikutuksellinen kohtaaminen ja taidepajatoiminta.....	9
2.1	Vuorovaikutuksellisen kohtaamisen tärkeys	9
2.2	Luovuus ja leikillistä kuvataidetoimintaa	10
2.3	Leikki-ikäisen motoriset ja sosiaaliset taidot	12
2.4	Myönteisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen	14
3	Projektin laajempi tarkoitus ja tavoitteet	15
3.1	Kohtaaminen ja vuorovaikutuksellinen ilmapiiri.....	15
3.2	Taidepajatoiminta ja taidenäyttely	15
3.3	Henkilökohtaiset tavoitteeni	16
3.4	Arviointi.....	16
4	Projektin suunnittelu ja käytännön toteutus.....	17
4.1	Opinnäytetyön yhteistyötahot	18
4.2	Käytännön toteutusprosessi ja työn eri vaiheet	19
4.2.1	Taidetyöpajojen ja taidenäyttelyn suunnittelu ja toteutus	20
4.2.2	Tiedotteet, arviointi-, havainnointi- ja palautelomakkeet	21
4.3	Dokumentointi, luotettavuus ja eettistä pohdintaa	22
4.4	Ohjatun taidepajatoiminnan kolmiosainen rakenne	23
4.4.1	Alkuun hetki yhdessä	24
4.4.2	Kuvataidetoiminta	24
4.4.3	Hetki lopuksi	25
4.5	Taidetyöpajojen toimintakerrat ja taidenäyttely	26
4.5.1	Paja 1: Meri kahdeksassa osassa.....	26
4.5.2	Paja 2: Merimaalaus yhteismaalauksena	29
4.5.3	Paja 3: Helmimobile, lasihelmet ja rautalankaa	32
4.5.4	Paja 4: Käsikalat silmineen	35
4.5.5	Paja 5: Syksyn lehdet vahaliiduin öljypastellityössä	38
4.5.6	Paja 6: Kangaskassit liiduilla	40
4.5.7	Taidenäyttely	43
4.5.8	Viimeinen kohtaamiskerta	47
5	Projektin tavoitteiden saavuttaminen ja arviointi	48
5.1	Lapsen vuorovaikutuksellisten kohtaamisten onnistuminen	48
5.2	Taidepajatoiminta	50
5.3	Taidenäyttely	52
5.4	Lomake- ja loppuarviointia, sekä palautekyselyjä	53
5.4.1	Työparini lomakearviointit	54
5.4.2	Vanhempien ja lasten antama palaute ja tulokset	55
5.5	Projektiakataulun ja toteutuksen onnistuminen	56

6	Työn tulosten hyödynnettävyys.....	57
6.1	Kohtaaminen ja kuunteleminen	57
6.2	Taide ja luovuus	58
6.3	Ryhmätyöskentely ja 3-vaiheinen toimintatapa	59
7	Oman oppimisen arviointi	60
7.1	Ryhmän ohjaaminen	60
7.2	Taidetoiminnan tavoitteet	61
8	Loppusanat	62
9	Lähteet.....	64
	Liitteet.....	66

1 Johdanto

”Hei kato mua, kato mitä mä tein!”.

Kuinkahan usein lapsi on sanonut jotain tuon kaltaista tai kuinkahan moni aikuinen on kuullut nuo sanat. Lapselle on tärkeää, että hänet ja hänen tekemisensä huomioidaan ja hän tarvitsee aitoja ja oikeita kohtaamis- ja vuorovaikutustilanteita muiden ihmisten kanssa.

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö ja se on toteutettu leikki-ikäisten lasten kanssa. Opinnäytetyö on lapsikeskeinen, taidepainotteinen, luovuuteen ja leikkiin painottuva työpajaprojekti, jonka aikana kiinnitetään erityisesti huomiota läsnäoloon ja lapsen hyvään vuorovaikutukselliseen kohtamiseen. Opinnäytetyön idea lähti työelämän tarpeista, mutta myös siitä syystä että suorittaessani sosionomiopinnoissani lastentarhanopettajan pätevyyttä, opinnäytetyöni tulee olla tehty alle kahdeksan vuotiaista lapsista. Luoviin toimintoihin suuntautuneena, valmistuvana sosionomina tässä opinnäytetyössä kiinnosti erilaiset leikilliset taidetoimintamuodot ja luovuus, mutta erityisesti vuorovaikutussuhteet ja läsnä oleva, aito kohtaaminen varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa.

Opinnäytetyö on aloitettu keväällä 2015 ja yhteistyökumppaneina on ollut Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca ja Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metro. He tekivät yhteistyötä pääkaupunkiseudun varhaiskasvatusyksiköiden kanssa ja vuosina 2014-2016 heillä oli hanke, jossa kehitettiin leikkiä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön toimintaosuus on toteutettu Vantaan kaupungin Vantaanlaakson päiväkodissa, jossa ohjasin alkutalven aikana luovaa ja monipuolista taidepajatoimintaa seitsemälle 4-5 vuoden ikäisille lapsille. Taidetyöpajoja pidettiin yhteensä seitsemän kertaa ja tuotoksista pidettiin lopuksi päiväkodin tiloissa näyttävä taidenäyttely. Taidepajatoimintakerrat olivat kolmiosaisia. Ensimmäisessä vaiheessa kokoonnuttiin yhteen tervehtimään toisiaan ja keskustelemaan. Toisessa vaiheessa tehtiin itse taidetyö ja kolmannessa vaiheessa istuimme jälleen alas hetkeksi yhteen keskustelemaan. Jokaiselle lapselle oli järjestetty omaa aikaa puhua ja kertoa itsestään ja tunnelmistaan. Taidetyöpajoissa oli käytössä monipuolisia taidetyömenetelmiä, joiden tarkoituksena oli näyttää taiteen tekemisen eri mahdollisuuksia ja kehittää lapsen motorisia taitoja. Eri menetelmien kokeileminen ja niiden kanssa työskentely voisi edesauttaa lapsessa luovuuden oivaltamista ja taiteen tekemisen intoa ja onnistumista. Taidetyöpajojen tuotoksista muodostuvan taidenäyttelyn päätavoitteena oli, että lapsi näkisi taidetyönsä kauniisti esillä ja että hänen saadessaan niistä myönteistä palautetta, kokisi hän teoksensa tärkeinä ja hienoina. Taidepajatoiminnan vuorovaikutus- ja kohtaamistilanteiden tavoitteina oli seurata ja kehittää ryhmän yhteistyökykyä ja sosiaalisia taitoja, sekä yleistä ilmapiiriä. Tavoitteisiin kuului myös kehittää lasta antamaan toisilleen myönteistä palautetta ja oppia vastaanottamaan sitä itse. Lisäksi opinnäytetyön keskiössä on ollut tavoitteena kehittyä ryhmän- ja ryhmätoiminnanohjaajana. Lasten kanssa työskennellessä oli tarkoitus kohdata ja ohjata heitä sekä yksilöinä,

että osana ryhmää. Tärkeinä tavoitteina oli kiinnittää huomiota vuorovaikutus- ja kohtaamistilanteisiin ja siihen miten kohdata lapset aidosti läsnä ollen ja vilpittömästi avoimin mielin. Erityisen tärkeää oli, että lapsi kokisi taidepajatoiminnan aikana tullessa aikuisen ja tovereiden toimesta kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään ja että hänellä olisi ryhmässä tasavertainen olo muiden kanssa.

Opinnäytetyön teorian viitekehykseksi on avattu vuorovaikutuksellista kohtaamista, palautteen antamista ja vastaanottamista, luovuutta, kuvataidetoimintaa, sekä leikki-ikäisten lasten motorisia ja sosiaalisia taitoja ja kehitystä. Keskeisinä menetelmällisinä toimintatapoina on ollut lasten havainnointi, luova taidetoiminta, lapsen ja aikuisen välisen kohtaaminen ja yhteisten taidetoimintatuokioiden havainnoiminen ja arvioiminen. Mukana oli kuusi kehittämääni erilaista lomaketta ja palautekyselyä. Eettisistä seikoista ja toiminnan luotettavuudesta on huolehdittu koko opinnäytetyön aikana ja tarvittavat luvat ja tiedotteet ovat olleet kunnossa.

Opinnäytetyön tavoitteet onnistuivat taidetyöpajojen osalta hyvin. Lapset kuuntelivat ohjeita ja työskentelivät useimmiten ahkerasti ja sinnikkäästi. Ryhmässä oli hyvä yhteishenki ja taidetyöpajat ja taidenäyttely etenivät suunnitelmien mukaisesti. Alkavassa ryhmätoiminnassa oli havaittavissa hieman jännitystä ja varautunutta käytöstä, lisäksi joidenkin lasten kohdalla tunteiden ilmaiseminen ja sanoittaminen oli melko haastavaa. Ajan kuluessa ja taidetyöpajojen edetessä ja tutustuessamme toisiimme paremmin, tunnelma kuitenkin vapautui hieman. Tämä edesauttoi mukavien vuorovaikutuksellisten tuokioiden toteutumista ja miellyttävien keskusteluiden syntyä. Arvioidessani toimintaani sain harmikseni huomata, että arviointi ja havainnointilomakkeet, sekä palautekyselyt eivät näin lyhyessä ajassa antaneet tarvittavia tuloksia. Sen lisäksi että suurin osa palautekyselyistä jäi palauttamatta, näin lyhyt toiminta ei mielestäni anna riittävän selkeää kuvaa vuorovaikutus- ja kohtaamistilanteiden kehittymisestä. Koen kuitenkin, että taidepajatoiminta oli lapsille kehittävää toimintaa ja he tulivat mielellään mukaan viikoittaisiin taidetyöpajoihin.

Tämä opinnäytetyön aihe ja sisältö on suunniteltu näiden yllä mainittujen asioiden pohjalta, mutta niiden lisäksi haluaisin tämän työn myötä haastaa lukijaa miettimään omia sosiaalisia vuorovaikutustilanteita ja kohtaamistaitoja. Niin aikuiselle, kuin lapsellekin on tärkeää, että hänet kohdataan hyvin ja hetkessä läsnä ollen, ja koska tämän opinnäytetyön pääosassa ovat lapset, haluaisin tämän teoksen myötä herättää kysymyksen - millä tavoin katsomme ja kohtelemme lapsia? Näemmekö heidät oikeasti sillä tavalla, kuin heidät tulee nähdä? Onko meidän tarpeen miettiä miten kohtaamme toisemme ja minkälaista hyvää kohtaaminen on? Muis-tammeko pysähtyä kuuntelemaan ja osaammeko antaa lapsille hyväksyvää arvostavaa ja aitoa katsetta? Hyvä kohtaaminen on ollut yksi tämän opinnäytetyön suurimmista tarkoituksista ja tavoitteista, aito ja vilpitön, läsnäoloa vaativa vuorovaikutuksellinen kohtaaminen.

2 Lasten vuorovaikutuksellinen kohtaaminen ja taidepajatoiminta

Tämän opinnäytetyön taidepajatoiminnassa on pyritty esittelemään lapsille erilaista luovaa taidetoimintaa ja kehittäviä työmenetelmiä. Yhteisten toimintatuokioiden aikana on tavoiteltu käsityötaitojen harjoittamista tekemällä erilaisia ja eritasoisia taidetöitä, mutta tekemisen lisäksi yhtä tärkeää on ollut yhteistuuokioiden onnistuminen ja miellyttävät vuorovaikutukselliset kohtaamiset. Tässä kappaleessa teorian viitekehykseksi on avattu vuorovaikutuksellisen kohtaamisen merkitystä, luovuutta ja kuvataidetoimintaa ja sen ohjaamista lapsille, varhaiskasvatusikäisten lasten sosiaalista ja motorista kehitystä, sekä taidetoiminnan puitteissa annettujen palautteiden antamista ja vastaanottamista.

2.1 Vuorovaikutuksellisen kohtaamisen tärkeys

Viime vuosina on alettu käsittää, kuinka tärkeää hyvä kohtaaminen on ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kohtaaminen on toiminnan lähtökohta, oli kyseessä sitten tilanne, jossa autetaan, hoidetaan, kasvatetaan, ohjataan tai palvellaan. Hyvä kohtaaminen on enemmän kuin nopea ja yksinkertainen tapaaminen. Parhaimmillaan hyvä kohtaaminen vahvistaa ja kehittää luottamusta ja vuorovaikutuksellisuutta. Se on monikerroksinen tapahtuma, jossa tarvitaan aitoa toisen ihmisyyttä arvostavaa ja ymmärtävää ystävällisyyttä ja siinä on terve ja nöyrä tapa suhtautua elämään. Kohtaamista voidaan ajatella sekä helppona, että haastavana tapana toimia. Kohtaaminen ei ole suorittamista, eikä siinä edellytetä erityisten metodien osaamista. Silti se vaatii tietynlaista viisaudellista käsityskykyä, emotionaalista läsnäoloa ja toisen aitoa näkemistä. Arvostavaa ja hyväksyvää kohtaamista voi harjoitella ja sitä voi itsessään kehittää. (Mattila 2011, 15-17.) Mattila (2011, 17) kirjoittaa kirjassaan, että ”arvostaminen on asenne ja kohtaaminen on taito. Hyvän, arvostavan ja vahvistavan kohtaamisen taustalla merkittävänä vaikuttajana on asenne, joka mahdollistaa hyvän kohtaamisen oppimisen ja ymmärtämisen.”

Mattila (2011, 18) kirjoittaa kirjassaan myös aikuisen ja lapsen välisestä kohtaamisesta. Hän mainitsee, että lapsen kohtaamisessa vaikuttavat samat tekijät, kuin aikuisten kohtaamisissa. Erona on kuitenkin se, että lapsen kohtaamisen aikana, aikuisella on suurempi vastuu kuin lapsella. Aikuinen - oli hän sitten lapsen oma vanhempi tai sosiaalialan ammattilainen - on hän lupautunut olla lapsen kasvun tukena ja siinä lasta vahvistava kohtaaminen on suuressa asemassa. Kohtaamisen tulisi olla lasta arvostavaa ja kunnioittavaa ja aikuisen tehtävänä on huolehtia siitä, että lapsi kokee tullessa hyvin kohdatuksi, hyväksytyksi ja tuntuksi olonsa turvallisiksi. Luotettava aikuinen on merkittävässä asemassa lapsen jakaessaan tunteita, ajatuksiaan, mielipiteitään ja pohdintojaan. Lapsen kasvun ja kehityksen kannalta hyvät kohtaamiset ovat merkityksellisiä. Lapsen kasvaessa luodaan perustaa elämänuskolle ja rohkeudelle. Lapsen turvallisuudentunteen vahvistuessa, lapsi voi kohdata muut omana itsenään, jonka myötä hänessä vahvistuu usko siihen, että kelpaa sellaisena kuin hän on. Kun

lapsi saa turvalliselta aikuiselta viestiä siitä, että on arvokas, hänen rohkeutensa ilmaista itseään kasvaa ja hän on avoimempi kohtaamaan ja arvostamaan muita ihmisiä. Lasta tulisi kohdella hyvin ja muistaa että hän on arvokas ihminen ja hänellä on oma tehtävä maailmassa. Mattila (2011, 70) kirjoittaa kirjassaan, että ”Ihmisen arvo on aina täysi” ja siitä on kyse, kun puhutaan tasavertaisesta kohtaamisesta. (Mattila 2011, 18, 25, 67, 70, 91-92.)

Jokainen varhaiskasvatuksessa ja yleisestikin sosiaalialalla työskentelevä on tietoinen siitä, että tässä työssä asiakaskohtaamistilanteet ovat luonnollisesti merkittävässä osassa. Hyvät ja vilpittömät vuorovaikutukselliset kohtaamistaidot ovat kaiken ydin ja oman näkemykseni mukaan, nämä taidot ovat lähes tärkeimmät ja arvokkaimmat työkalut joita meillä on käytössämme. Päiväkodin arjessa saattaa erilaiset kohtaamistilanteet vaihdella melko nopeasti ja toisinaan voi tuntua siltä, ettei hyville kohtaamisille jää riittävästi aikaa. Siitä huolimatta lyhytkin aito kohtaaminen ja lapsen todellinen näkeminen on lapselle tärkeää. Lapsen kanssa keskustellessa olisi hyvä huomioida myös se, että kysymisen lisäksi, tulisi muistaa antaa hänelle riittävästi aikaa vastata, kuin myös kuunnella hänen ajatuksiaan. Tässä iässä lapsilla on useimmiten mielenkiintoisia näkemyksiä ja ajatuksia erilaisista asioista, lisäksi heillä on toisinaan hyvä huumorintaju ja yhteinen hetki nauraan, on varmasti mieleenpainuva asia. Yhteiset onnistuneet kohtaamishetket ovat mitä parhaita vuorovaikutuksellista kanssakäymistä kahden ihmisen välillä. Lapselle täytyisi tulla tunne, että hänestä välitetään ja hän on arvokas ja tärkeä sellaisena kun hän on. Lapselle on tärkeää, että hänet ja hänen tekemisensä huomioidaan - hänellä on tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi!

2.2 Luovuus ja leikillistä kuvataidetoimintaa

4-6 vuoden ikäiset lapset leikkivät mielellään ja usein tätä ikää kutsutaan eri teorioissa leikki-ikäksi. Leikki on lapsen tapa käsitellä kokemuksiaan ja ajatuksiaan unelmista ja toiveista. Sen katsotaan olevan tärkeä luovuuden lähde ja lapsen kehitykselle tärkeää. (Armanto & Koistinen 2007, 135.) Terve lapsi leikkii ja leikki on hänelle mielekästä tekemistä, jossa hän voi kehittää omaa maailmaansa ja sen avulla saada kasvunsa ja kehityksensä tukemiseen elämyksiään, kokemuksiaan ja tunteitaan. Leikin myötä lapsi tutustuu niin omaansa, kuin muidenkin toimintaan. Leikkiessään lapsi voi siirtää omia tunteitaan pois itsestään ja leikki on toisinaan kuin uni tai taideteos, se on lapsen oman mielikuvituksen tuote. (Sinkkonen 2003, 163-166.) ”Leikki ei ole koskaan työtä, eikä se ole kevyttäkään. Se on luovuuden äiti, tapa olla olemassa ja suhtautua maailmaan.” (Sinkkonen 2008, 223.)

Leikkiminen, luovuus ja taiteellinen ilmaisu ovat tärkeitä asioita leikki-ikäisen lapsen kehityksessä. Arjen toiminnoissa leikki ja leikillinen luova toiminta mahdollistaa luovan mielikuvituksen kehittymistä ja sen käyttämistä. Lapsi osaa melko pitkälle itsekkin keksiä leikkejään tai taidetoiminnallista tekemistä, mutta myös aikuisen tulisi luoda pohjaa lapsen luovaan ajatte-

luun ja luoviin toimintoihin. Käytännössä aikuisen tehtävä olisi - oli se sitten varhaiskasvatuksessa tai vanhemman roolissa - pyrkiä tarjoamaan lapselle erilaisia mahdollisuuksia ja kannustamaan hänen käyttäen luovuuttaan. Mitä luovuus sitten oikeasti on?

Luovuus on taito nähdä ja oivaltaa uusia tai erilaisia näkökulmia, keinoja ja vaihtoehtoja. Luovuudessa ei ole oikeita tai vääriä tapoja, vaan se käsittää erilaisia menetelmiä tehdä erilaisia asioita, joista kehittyy erilaisia lopputuloksia. Lasten parissa työskennellessä saa usein huomata, että lapset ovat luonnollisesti avoimia ja luovia. Kuitenkin aikuisten taholta nousee melko monesti vaatimuksia, että lasten tulisi seurata yhteiskunnan malleja ja toimia yleisesti hyväksytyllä tavalla. Tästä syystä lapsilla saattaa olla haastavaa kuunnella omia tuntemuksiaan ja suhtautua vapautuneesti uusiin ilmiöihin. Olisi hyvä miettiä erilaisia tapoja joilla lapsia voisi kannustaa säilyttämään heidän luovuutensa ja tiedonhalunsa. Lapsen kasvaessa ja hänen itsetunnon kehittyessä on tärkeää, että häntä pidetään arvokkaana ja lahjakkaana. Kun lapsi esittää omia mielteitään ja ideoitaan, olisi hyvä että hänelle annetaan positiivista kannustusta. Lapsen luovuus kehittyy, kun häntä keuhutaan ja olisi hyvä, että kaiken arvostelemisen sijaan, muistaisimme antaa lapselle rohkaisevaa palautetta. (Solatie 2009, 18-21, 45-46.)

Lasten kiinnostus taiteen tekemiseen on tärkeää ja aikuisten tehtävä on mahdollistaa lapselle taiteen tekeminen antamalla hänelle erilaisia materiaaleja ja välineitä. Vaikka mallien mukaisesti tehdyt työt ovat tärkeitä opettaessaan lapsille muun muassa ohjeiden mukaan työskentelyä tai hienomotorisia taitoja, niin olisi hyvä muistaa, että liian ahtaasti työskentelymallit saattavat rajata lasten luovaa työskentelyä. Teosten ei tarvitse olla totuudenmukaisia tai realistisia, vaan olisi hyvä pyrkiä siihen, että lapsi nauttii taiteellisesta ja luovasta ilmaisusta. Lisäksi aikuisen tehtävänä on tarkkailla milloin lapsi tarvitsee apua tai uusia näkökulmia työskentelyyn. Silti lapselle riittää usein se, että aikuinen on läsnä ja kiinnostunut siitä, mitä lapsi on tekemässä, jolloin lapselle tulee tunne, että hänen työskentelyään ja työtään arvostetaan. Lasten intoon työskennellä voi myös vaikuttaa sillä, että lapselle annetaan palautetta ja hänen työhönsä kiinnitetään huomiota esimerkiksi huomioimalla lapsen käyttämiä värejä tai muotoja. Lasten töiden huomioiminen on tärkeää ja yksi keino näyttää lapselle, että hänen töitään arvostetaan, on laittaa lasten työt lapsen omaan kansioon tai nähtäville ja esille. (Karling ym. 2009, 248-250.)

Taidetta on usein rinnastettu tutkimuskirjallisuudessa leikkiin ja niillä on paljon yhteyksiä. Aivan kuten ei useimmissa leikeissäkään, ei lasten taiteellisessa toiminnassa välttämättä tavoitella mitään erityistä lopputulosta, vaan keskeisenä toimintana on itse tekeminen. Taide on lapselle keino ilmaista itseään ja tarkastaa maailmaa. Lapsen taiteellinen aktiivisuus on usein monipuolista ja vaihtelevaa. Lasten tekemät taidetyöt ovat yhtä arvokkaita ja ansaitsevat samankaltaista tunnustusta, kuin aikuistenkin tekemä taide. (Hujala & Turja 2012, 113-114, 120.)

- Taiteessa voi tehdä ihan mitä vaan, vaikka keksiä jotain ihan uutta -

Luovuus on leikeissä ja kuvataidetoiminnassa merkittävässä asemassa ja lasten kanssa työskennellessä tämä tulee hyvin esille. Valitettavan usein törmää kuitenkin lapsiin joilla luovuus saattaa olla jollain tapaa pinnan alla piilossa, eikä lapsi välttämättä kykene päästämään luovuuttaan valloilleen tai halua tuoda ajatuksiaan esille. On tietenkin huomioitava, ettei kaikki ole yhtä avoimia tai luovia, eikä luovuus ole kaikille yhtä ominainen piirre. Siitä huolimatta meissä kaikissa on enemmän tai vähemmän luovuutta, liittyi se sitten taiteisiin tai muihin asioihin. Itse näkisin, että kasvattajan roolissa toimivan aikuisen olisi hyvä pyrkiä saamaan lapsen kokeiluhalu ja luovuus esiin esimerkiksi taidetoiminnassa. Vaikka lähes kaikissa opetus-tekniikoissa on tietynlaiset tavat ja mallit toimia, niin joskus voi tilaisuuden tullen kannustaa lasta miettimään ja kehittämään jotain omaa tapaa toimia tai uusia menetelmiä työskennellä. Materiaaleja voi työstää eri tavoin kuin yleensä on totuttu tekemään ja esimerkiksi maaleja, värejä tai massoja voi sekoitella ja tehdä kokeita tavoilla, joita ei ole ennalta ajateltu. Luovuutta pääsee hyvin käyttämään myös silloin, jos aloitettu työ menee jollain tavalla pieleen. Lapselta voi kysyä tai hänelle voi esittää ideoita siten, että hän huomaa, kuinka pieleen menneestä teoksesta voi vielä kehittää jotain muuta tai tehdä siitä vaikka jotain uutta. Tällä tavalla pyritään näyttämään lapselle, että on paljon muitakin mahdollisuuksia toteuttaa työ ja kaikkea voi kokeilla. Näin lapsi saattaa oppia oivaltamaan uusia asioita ja samalla hänen luovuus kehittyy. Taiteessa voi aina luoda jotain uutta ja joskus pitääkin poiketa valmiista malleista, koska vain kokeilemalla selviää minkälainen lopputulos on.

2.3 Leikki-ikäisen motoriset ja sosiaaliset taidot

Lapset ovat 4-6 vuoden iässä sekä psyykkisesti, fyysisesti, että motorisesti hiukan eri kehitysvaiheissa. Heidän sosiaalinen kanssakäymisensä on kehittymässä ja heidän motoriset taidot kehittyvät nopeaa tahtia ennen koulunkäyntiä. Tämän ikäisillä lapsilla nämä eri kehitysvaiheet ovat hyvin nähtävissä. Lapset osaavat keskimäärin tässä iässä käyttää saksia, piirtää kuvioita ja jotkut osaavat jopa kirjoittaa ja lukea. Motoriset taidot ovat kuitenkin melko yksilöllisiä. Lisäksi lasten vuorovaikutustaidot aikuisten ja toisten lasten kanssa vaihtelevat melko suuresti. Motoriset taidot ja lasten eri sosiaaliset kehitysvaiheet on hyvä ottaa huomioon suunnitellessa erilaisia leikkejä, sekä luovien toimintojen tehtäviä ja tuokioita.

Lapsen sosiaaliset taidot ovat tarpeen eri ympäristöissä, kuten esimerkiksi päiväkodissa. Riittävillä vuorovaikutustaidoilla lapsi tulee paremmin toimeen vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja ikätovereiden hyväksyntä on lapselle tärkeää. Mikäli sosiaaliset taidot ovat puutteelliset, saattaa kavereiden hyljeksintä heikentää lapsen itsetuntoa ja synnyttää ongelmia muun muassa sosiaalisessa käyttäytymisessä tai tunne-elämässä. Yleisesti tärkein paikka oppia sosiaalisia taitoja on oma perhe. Kuitenkin suurin osa lapsista viettää paljon aikaa muualla, kuin perheen kesken, kuten esimerkiksi päiväkodissa, kerhoissa tai harrastuksissa. Muualla kuin perheen kanssa vietetty aika vaatii sosiaalisia taitoja, mutta antaa samalla hyvän mahdollisuuden

oppia niitä. Lapsen olisi hyvä saada palautetta omista vahvuuksistaan ja lahjakkuuksistaan, ja hänelle olisi hyvä opettaa tärkeitä asioita ystävyssuhteista. Olisi hyvä oppia ottamaan huomioon, että ystävyssuhteissa voi ilmaista tunteitaan, sekä antaa ja vastaanottaa kohteliaisuuksia ja arvostusta. (Poijula 2008, 154-155, 157.)

Lapsen kanssa on hyvä käydä lävitse rajoja ja suhtautua ymmärtävästi hänen mielikuvitukseensa ja intoon tutustua ympäristöön, jotta hän oppii rohkeasti tekemään aloitteita ja ilmaisemaan omia näkemyksiään. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2009, 147.) Leikki-ikäisen kasvatukseen kuuluu myös kotoa opitut elämisen ja inhimillisen kanssakäymisen tietynlaiset kirjoittamattomat perussäännöt. Niiden mukaan meillä kaikilla on sekä oikeuksia, että velvollisuuksia. Lapsilla on tärkeänä voimavarana oma tahto, jonka hallitsemista opetellaan tässä iässä, ja sen ohjaamiseen oikeaan suuntaan tarvitaan aikuisten pitkäjänteistä apua. Yhtälailla, kun nämä säännöt koskevat muun muassa ruokailua, vaatehoidusta, leikkimistä, pöytä- ja käytöstapoja, koskevat ne myös yleistä kielenkäyttöä, toisten puhuttelua ja toisten huomioon ottamista. (Armanto & Koistinen 2007, 238.)

4-6-vuoden iässä olevat lapset jaksavat vaihtelevasti odottaa omaa vuoroaan; lasten kyky odottaa on vielä kehitysvaiheessa. Lasten ryhmätyöskentelytaidot vaihtelevat ja heissä saatetaan olla melko suuriakin eroja henkilökohtaisessa kehityksessä. Työskennellessä tämän ikäisten lasten kanssa joutuu usein toistamaan asioita ja ohjeita, sekä ohjaamaan lapsen ajatukset takaisin annettuihin tehtäviin. Suunnitellessa toimintaa ja ohjatesa lapsiryhmää, lasten ikä- ja kehitystasot on kuitenkin syytä huomioida jokaisen lapsen kohdalla erikseen. Tässä iässä lapset oppivat kuuntelemaan ohjeita ja heidän taidot tehdä sinnikkyyttä ja pitkäjänteisyyttä vaativia tehtäviä kehittyvät. Lapset ovat useimmiten energisiä ja heidän tunteensa ovat yleensä aitoja. He ovat yhteistyöhaluisia ja pitävät siitä, että heitä kuunnellaan ja heidän kanssaan tehdään asioita yhdessä. Tämän ikäisten lasten kanssa on hyvä harjoitella odottamista ja toisten kuuntelemista, sekä yleisiä ryhmätoimintasääntöjä. Kouluikään on enää muutama vuosi aikaa ja siihen mennessä nämä taidot kehittyvät entisestään.

Kuva 1: Motorinen kehitys

2.4 Myönteisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Tämän opinnäytetyön taidepajatoiminnan keskiössä ovat olleet hyvien kohtaamisten lisäksi aikuisen ja lapsen, sekä lasten keskinäiset toisilleen antamat ääneen lausutut myönteiset palautteet ja niiden vastaanottaminen. Lapsi tarvitsee aitoa palautetta tekemisistään taideteoksista ja positiivinen arvostaminen on tärkeää. Lapsen saadessa ihailua ja myönteistä arvostavaa palautetta, kokee hän muun muassa onnistumisen tunnetta ja huomaa, että hänen taide-työnsä ovat hyväksytyjä ja kauniita sellaisina kuin ne ovat ja sitä kautta arvostaa itseään, taitojaan ja taideteoksiaan.

Aikuisen tehtävänä on antaa lapselle palautetta. Hyvän palautteen anto ei kuitenkaan aina ole kovin helppoa, eikä pidä ryhtyä kehumaan aiheettomasti tai sellaisesta, joka ei ole totta. Lapsi oppii helposti aistimaan milloin kehut eivät ole oikeita ja näin hän saattaa alkaa epäilemään muitakin annettuja palautteita, vaikka ne olisivat positiivisia. Tämän vuoksi olisi hyvä opetella eri tapoja kehua ja kannustaa lasta. Jokaisessa lapsessa on aina jotain hyvää ja lasten suorituksissa ja tekemissä taideteoksissa jotain hienoa.

Myös lasten toisilleen antama palaute on merkittävässä asemassa. Lapset eivät aina huomaa tai eivät osaa antaa toisilleen arvokasta ja kannustavaa palautetta, tällöin he saattavat tarvita aikuisen opastavaa otetta, tukea ja myötävaikutusta. Antaessaan ja vastaanottaessaan myönteistä palautetta lapsi oppii myös katsomaan taidetta etsimällä teoksista joitain erityistä, esimerkiksi kauniita kohtia ja värejä. Lasten sanoessa toisilleen mukavia asioita ja antaessa toisilleen myönteistä palautetta, edistää se parhaimmillaan ryhmähengen vahvistumista ja hyvien vuorovaikutussuhteiden muodostumista, ja lapsi kokee tulleen kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään.

Lapselle annettu myönteisen ja motivoivan palautteen antaminen kuuluu osaksi varhaiskasvatusta. Positiivisen palautteen avulla lapsi oppii peilaamaan omaa käyttäytymistään, ja se on hyvä keino edistää ja vahvistaa lapsen henkistä kasvua ja minäkuvan kehittymistä. Lapsi saat-
taa toisinaan olla epävarma suorituksistaan tai epäillä omia taitojaan, jolloin hän tarvitsee hyviä kokemuksia ja myönteistä palautetta tekemisistään. Positiivinen palaute lisää osaltaan lapsen itsetunnon kehitystä ja tämän kaltaisten tilanteiden myötä lapsen motivaatio ja valmius menetellä oikein kehittyä suotuisaan suuntaan, jolloin hän harjaantuu vähitellen toimimaan ja hallitsemaan käytöstään erilaisia sosiaalisia tilanteita. (Hurme & Kyllönen 2014, 105-107, 112.)

3 Projektin laajempi tarkoitus ja tavoitteet

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen taidepainotteinen taidepajaprojekti. Idea lähti liik-
keelle Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan, Varhaiskasvatuksen kehittämis-
yksikkö VKK-Metron ja Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen yhteisestä hankkeesta. Hank-
keella on vuosina 2014 - 2016 ollut tarkoituksena kehittää leikkiä pääkaupunkiseudun päiväko-
deissa, ja tässä opinnäytetyössä tehtiin yhteistyötä Vantaanlaakson päiväkodin kanssa. Ai-
heena on varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa leikkiin painottuva luova taiteen ja kuvatai-
teen tekeminen taidepajatoiminnassa. Toiminnan aikana kiinnitän erityisesti huomiota vuoro-
vaikutussuhteisiin ja lasta arvostavaan hyvään kohtaamiseen. Opinnäytetyötä tehdessäni pe-
rehdyn ja tutkin leikki-ikäisten lapsen ikätason sosiaalista ja motorista kehitystä, vuorovaiku-
tusta ja kohtaamista, luovuutta ja lasten kanssa toteutettua kuvataidetoimintaan liittyvää
kirjallisuutta, opinnäytetöitä, sekä muuta materiaalia.

3.1 Kohtaaminen ja vuorovaikutuksellinen ilmapiiri

Taidetyöpajojen aikana tarkoitukseni on kohdata lapset tasapuolisesti ryhmän jäsenenä. Sen
lisäksi tarkoituksena on antaa jokaiselle lapselle omaa henkilökohtaista aikaani ja läsnäoloani.
Kiinnitän erityisesti huomiota aikuisen ja lapsen väliseen, lasta huomioivaan ja arvostavaan
vuorovaikutukseen ja hyvään kohtaamiseen. Tavoittelen lapsille tunnetta, jossa hän kokee
tulleen aidosti kohdatuksi ja olevansa tärkeä niin itsensä, kuin yksilönä ryhmässäänkin. Py-
rin siihen, että lapsi tuntee, kuinka häntä kuunnellaan ja hänen ajatuksensa ovat tärkeitä.
Opinnäytetyön tarkoituksena on seurata, mikä merkitys lapselle on tulla nähdyksi ja kuulluksi
sellaisen kuin hän on, ja miten tärkeää olisi kiinnittää huomiota lasta arvostavaan kohtaami-
seen. Hyvien kohtaamisten ja vuorovaikutustilanteiden tavoitteina on lasten itsearvostuksen
kehittäminen ja hyvinvoinnin tukeminen.

3.2 Taidepajatoiminta ja taidenäyttely

Taidepajatoiminnan yleisenä tavoitteena on rauhalliset, mukavat ja lapsille mieluisat ja miel-
lyttävät taidetoimintatuokiot. Niiden aikana on tarkoitus ohjata toimintaa, joka kehittäisi las-
ten teknistä kuvataiteellista osaamista, sekä sosiaalisia taitoja toimia ryhmässä. Pyrin myös
siihen, että lapset innostumaan taiteesta ja spontaanista luovuudesta. Toivon, että lapset ko-
kisivat kuvataidetta tehdessään onnistumisen tunteita, luovuuden intoa ja taiteen tekemisen
iloa. Jotta lapset innostuisivat eri työmenetelmistä ja niiden kokeilemisesta, haluan esitellä
lapsille mukavia ja motorisesti kehittäviä työskentelyideoita ja -tapoja. Lisäksi tavoitteenani
on näyttää lapsille, että taidetta tehdessä voi joskus hieman poiketa totutuista kaavoista ja
voi hyvinkin päästää oman luovuuden valloilleen. Esimerkkinä se, että vaikka tarkoitus olisi
maalata siveltimillä, niin siitä huolimatta voi joskus unohtaa ne siveltimet ja maalata esimer-
kiksi käsillä tai jollain muulla tavoin.

Ryhmätoiminnassa tavoittelen hyväksyvää vuorovaikutuksellista ilmapiiriä. Toivon, että lapset kokisivat toiminnan aikana yhteenkuuluvuuden tunnetta ja että kaikki kokisivat olevansa tasavertaisia keskenään. Tarkoituksena on yhdessäolon aikana kehittää taidetoimintatuokioiden ja lasten myönteisiä kokemuksia ja tapoja katsoa ja arvostaa tekemiään kuvataidetuotoksia. Tavoitteena on kehittää lasta arvostamaan omia tuotoksiaan ja töitään, jonka lisäksi lapset oppisivat myös katsomaan ja arvostamaan toistensa teoksia ja antamaan myös toisilleen myönteistä ja kannustavaa palautetta ja vastaanottamaan sitä itse.

Taidetyöpajoista tulevasta kuvallisesta annista on lopuksi tarkoitus muodostaa taidenäyttely. Taidenäyttelyyn kutsutaan päiväkodin lapset ja henkilökuntaa, sekä lasten läheisimmät aikuiset ja muita sukulaisia. Näyttelyn aikana lapset näkevät teoksensa esillä ja he voivat halutesaan esitellä omia töitään ja kertoa minkälaista niitä oli tehdä. Lasten tekemät taideteokset ovat keskeisessä asemassa ja tarkoituksena on antaa lapsille hyviä kokemuksia taiteen tekemisestä ja niiden esittelemisestä. Lisäksi taidenäyttelyn tarkoitus on miellyttävä päätös taidepajatoiminnalle.

3.3 Henkilökohtaiset tavoitteeni

Vaikka lasten kanssa työskentely ja kuvataiteet ovat minulle ennestään tuttuja, olen aika vähän ohjannut päiväkotiryhmiä. Tällä työllä pyrin kehittämään omia taitojani kuvataidetoiminnan ohjaajana ja haluan kehittyä ohjaamaan lapsia sekä yksilöinä, että ryhmänä. Pyrin kartuttamaan vuorovaikutustaitojani aidolla läsnäololla ja lasten kuuntelemisella ja haluan kehittyä kohtaamaan lapset vilpittömästi ja avoimin mielin. Tätä opinnäytetyötä aloittaessani pohdin leikki-ikäisten kanssa toimimista ja sitä miten voisin herkemmin pysähtyä hetkeen ja olla heille oikeasti läsnä? Näiden ajatusten lisäksi tavoittelen opinnäytetyöllä myös tämän lukijaa huomaamaan ja miettimään miten tärkeää lapselle on, että hänellä on joku aikuinen joka pysähtyy hetkeksi ja kohtaa hänet aidosti läsnä ollen. Voisimme myös pohtia sitä, että onnistummeko työskennellessämme lasten kanssa, luomaan lapseen hyväksyvää, kuulevaa ja aidosti näkevää katsetta? Miten voisimme kehittää itsessämme sitä taitoa mikä on ihmisten välissä se kaikkein tärkein ydin - kahden ihmisen välinen kohtaaminen parhaimmillaan?

Nämä olivat asioita jotka saivat minun tarttumaan juuri tähän aiheeseen ja tutkimaan asiaa hieman lisää.

3.4 Arviointi

Taidepajatoimintaa ja omaa työtäni arvioin arviointi-, havainnointi, palautelomakkeiden ja oppimispäiväkirjan avulla. Kehitin kahden erillisen tiedotteen lisäksi yhteensä neljä eri arviointilomaketta:

- a) Itsearviointi- ja opiskelijan arviointilomake
- b) Lasten havainnointilomake
- c) Tikkari-tiikeri taidetyöpajan palautekysely
- d) Opiskelijan loppuarviointi

Lasten havainnointilomake ja itsearviointi- ja opiskelijan arviointilomake:

Jokaisen taidetyöpajan aikana ja niiden jälkeen oli käytössä lasten havainnointilomake, sekä itsearviointi- ja opiskelijan arviointilomake. Käytännössä sekä minä, että työparini täytimme jokaisella kerralla nämä kaksi lomaketta. Taidetyöpajojen aikana ja niiden edetessä arvioin ja kirjasin ylös omaa toimintaani, lasten työskentelyä, lasta ryhmän jäsenenä ja ryhmän yhteistoimintaa. Arvioin omaa toimintaani ohjaajana, minun ja lasten välistä kohtaamista, sekä sitä onnitunko olemaan lapselle kuuleva ja näkevä aikuinen, sekä sitä oliko ohjaamani taidetoiminta onnistunutta. Näiden kahden lomakkeen avulla sain taidepajatoiminnan jälkeen yhteenvedon nopeasti tehtyä. Samat lomakkeet annoin myös työparilleni, joka arvioi sekä minua, että lapsen toimimista ryhmässä. Näiden lomakkeiden tarkoitus oli arvioida lasta ryhmän jäsenenä, jonka lisäksi niiden avulla arvioitiin minun ja lasten välistä kohtaamista.

Tikkari-tiikeri taidetyöpajan palautekysely ja opiskelijan loppuarviointi:

Kolmas lomake oli Tikkari-tiikerin taidetyöpajan palautekysely, jonka jaoin taidepajatoiminnan loppuessa lasten mukaan kotiin täytettäväksi. Tarkoitus oli saada vanhemmilta ja lapsilta palautetta taidepajatoiminnasta. Esitin lasten vanhemmille toiveen että he kävisivät lapsen kanssa yhdessä lävitse palautekyselyn ja kirjaisivat lomakkeisiin lapsen kokemuksia ja ajatuksia taidepajatoiminnasta. Kysyin lomakkeessa lasten kokemuksista kokemuksia ohjaajuudestani, ryhmän toiminnasta, sekä siitä, oliko taidepajatoiminnalla ollut käytännössä mitään vaikutusta. Jätin lomakkeeseen myös tilaa vapaalle tekstille ja ajatuksille.

Neljäs arviointi oli työparilleni opiskelijan loppuarviointilomake. Siinä pyysin arviointia minun työskentelyä taidepajatoiminnan aikana ja miten taidepajatoiminta oli yleisestikin onnistunut.

4 Projektin suunnittelu ja käytännön toteutus

Tässä neljännessä kappaleessa käyn lävitse miten opinnäytetyön vaiheet etenivät käytännössä. Ensimmäisessä kappaleessa kuvailen opinnäytetyöni yhteistahot ja miten yhteistyöni eteni heidän kanssaan. Toisessa kappaleessa kuvailen käytännön toteutusprosessia ja työn eri vaiheita. Kolmannessa kappaleessa käsittelen dokumentointia, luotettavuutta ja eettistä pohdintaa. Neljännessä kappaleessa kuvailen taidetyöpajojen kolmiosaista rakennetta ja viidennessä kappaleessa on avattu miten taidetyöpajojen toimintakerrat ja taidenäyttely menivät käytännössä.

4.1 Opinnäytetyön yhteistyötahot

Tämän opinnäytetyön yhteistyökumppaneina on ollut Socca, VKK-Metro ja Vantaan kaupungin varhaiskasvatus. Idea tähän työhön lähti liikkeelle keväällä 2015 kun Laureassa oli opinnäytetyöaiheita esittelevä opinnäytetyöinfo. Yksi vieraileva esittelijä edusti Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskusta Soccaa. He esittelivät omaa toimintaansa ja kertoivat minkälaista yhteistyötä tekevät Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metron ja pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kanssa. Tutkin heidän pääkaupunkiseudun alueella toimivia yhteistyökumppanipäiväkoteja ja päädyin Länsi-Vantaalla toimivaan Vantaanlaakson päiväkotiin. Olin yhteydessä Soccaan ja sain ohjeeksi olla suoraan yhteydessä ja työskentelemään valitun päiväkodin kanssa. Sen jälkeen otin yhteyttä Vantaanlaakson päiväkodin johtajaan.

Socca on pääkaupunkiseudun alueella toimiva kuntien ja korkeakoulujen yhteinen verkko-organisaatio, joka kokoaa yhteen muun muassa sosiaalialan ammattilaisia, asiakkaita, tutkijoita, opettajia, ammattikorkeakouluopiskelijoita ja järjestöjä. Heidän toiminta painottuu työmenetelmien kehittämiseen ja he tuottavat sosiaalialaan liittyvää tietoa ja tutkimuksia. Soccan toimialueeseen kuuluu lasten, nuorten, perheiden, aikuisten, vanhusten ja maahanmuuttajien palvelut, sekä pääkaupunkiseudun alueen asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen, josta sosiaalialalla merkittävässä ja tärkeässä asemassa on varhaiskasvatus. Rahoitus saadaan pääosin pääkaupunkiseudun kunnilta, Helsingin yliopistolta, sekä sosiaali- ja terveysministeriöltä. (Socca 2015. Soccasta työvälineitä ja sosiaalialan tietoa verkostoille.)

Osana Soccaa toimii Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metro. Heidän toiminta-alueisiin kuuluu Espoon, Helsingin, Kauniaisten sekä Vantaan yhteinen varhaiskasvatuksen koulutus- ja kehittämisverkosto. Verkosto koostuu kulloisenkin kehittämiskauden vaihtuvista päivähoitoyksiköistä ja niitä on jokaisella kaudella 21 yksikköä. Kehittäjäyksiköiden vaihtuvuus takaa sen, että mahdollisimman moni päivähoitoyksikkö on mukana kehittämässä toiminnan rakennetta. Vuosien 2014-2016 teemana on kehittää pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksessa leikkiä ja leikillisiä ympäristöjä. (Socca 2015. Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metro.) VKK-Metron tavoitteina on kehittää oppimisympäristöjä siten, että ne vastaavat lapsen tarpeita ja vastataan lasten kehitykseen ja oppimistarpeisiin. Lisäksi kehitetään toiminnan laatua ja vahvistetaan varhaiskasvattajien kehittämisosaamista, sekä aikuisen roolia lapsilähtöisessä pedagogiikassa ja lasten leikeissä. (Socca 2015. Leikki ja leikilliset oppimisympäristöt varhaiskasvatuksessa.)

VKK-Metron kehittäjäyksiköitä vuonna 2015 ovat Vantaalla Ankkalammen päiväkoti, Illenpihan päiväkoti, Kimokujan päiväkoti, Louhelan päiväkoti, Saturnuksen päiväkoti ja Vantaanlaakson päiväkoti jossa tämä opinnäytetyö on tehty. (Socca 2015. Kehittäjäyksiköt.) Vantaanlaakson päiväkoti on ollut toiminnassa vuodesta 1984 lähtien. Päiväkodissa on viisi ryhmää,

jotka ovat jaettu ikäluokittain; kaksi 0-3 vuotiaisten ryhmää, kaksi 3-5 vuotiaisten ryhmää, sekä yksi esiopetusryhmä.

4.2 Käytännön toteutusprosessi ja työn eri vaiheet

Aloitin opinnäytetyön kirjoittamisen alkuvuodesta 2015 ja se eteni vaihtelevalla aikataululla. Aloittaessani opinnäytetyötäni kävin kirjeenvaihtoa Soccan yhteistyöhenkilön kanssa ja sain melko vapaat ohjeet mitä voin tehdä. Informoin heitä työvaiheistani, mutta he eivät varsinaisesti olleet mukana opinnäytetyön suunnittelussa ja sen etenemisessä. Seuraavaksi otin yhteyttä Vantaanlaakson päiväkodin johtajaan ja kävin tapaamassa häntä. Sovimme, että voin tehdä opinnäytetyöni heidän päiväkodissa toimivan Maahiset-ryhmän kanssa. Maahiset koostuvat kahdesta pienryhmästä ja sain toisen pienryhmän yhteistyökumppaniksi taidetyöpajatoimintaani. Taidetyöpajoissa oli mukana seitsemän 4-5 vuoden ikäistä lasta.

Opinnäytetyöluvat järjestyivät niin, että kevään aikana täytin ja toimitin hakemuksen Vantaan kaupungin kirjaamoon. Saadessani myönteisen luvan, toimitin sen sekä Laurean opinnäytetyötä ohjaavalle opettajalle, että Vantaanlaakson päiväkodin johtajalle.

Kävin kevään aikana muutaman kerran vierailulla Vantaanlaakson päiväkodissa. Tapasin sekä päiväkodin johtajan, että päiväkotiryhmä Maahisten lapsia ja työntekijöitä. Vierailun aikana ilmeni, että heidän omassa päiväkodissa tehdään kesällä ja syksyllä korjausremonttia. Tässä vaiheessa elettiin jo kevään loppupuolta ja päiväkodin remontin lisäksi lapsilla olisi pian almassa kesälomasesonki. Näiden asioiden vuoksi päädyimme siihen, että aloitan taidepajatoiminnan vasta syksyllä. Työskentelin kesän aikana itsenäisesti ja tein alustavia tehtäviä ja kirjallisia töitä. Perehdyin ja tutkin lapsen kehitykseen, varhaiskasvatukseen, lasten ja aikuisten väliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvää kirjallisuutta, sekä opinnäytetöitä ja muuta materiaalia. Lisäksi etsin teemoja ja työskentelytekniikoita tuleviin taidetyöpajoihin ja suunnittelin tarkemmin päiväkodissa pidettävät taidetyöpajat.

Kevään ja kesän aikana päiväkodin toiminta siirrettiin tilapäisiin tiloihin Myyrmäkeen remontin ajaksi, jossa alkusyksyn aikana aloitin taidepajatoiminnan. Elokuun lopussa valmistin ja tulostin alkavasta taidepajatoiminnasta lasten vanhemmille jaettavat tiedotteet. Kävin päiväkodissa vierailulla ja vein samalla tiedotteet lapsille mukaan kotiin vietäviksi. Vierailun aikana Maahisten lastentarhaopettaja esitteli minulle ryhmän lapset, päiväkodin tilat ja muuta toimintaa. Katsoimme käytettävissä olevat materiaalit ja keskustelimme tulevista taidetyöpajoista. Mietimme erilaisia taideteemoja ja sovimme taidepajatoiminnan aikataulusta. Sain vapaasti suunnitella tulevia työskentelymetodeja ja aiheita, mutta minulle kerrottiin että Vantaan kaupungin teemana on vuonna 2015 vesi, jota pyrin huomioimaan suunnitellessani taide-toiminnan teemoja ja sisältöjä.

Syyskuun aikana luin ja perehdyin lähdeaineistoon, kirjoitin opinnäytetyön kirjallista osuutta, suunnittelin taidetyöpajojen toimintaa ja tein materiaalihankintoja. Kehitin ja tulostin valmiiksi itsearviointi-, havainnointi- ja palautelomakkeita. Taidetyöpajojen toteuttamisen helpottamiseksi tein myös valmiin tekstitiedostorungon, joka toimi tekstipohjana suunnitellesani taidetyöpajoja. Kirjasin niihin melko tarkasti taidetyöpajojen teemat, työvaiheet, ryhmätoiminnot, materiaaliluettelot ja ajalliset suunnitelmat.

Opinnäytetyön keskeiset tutkimusmenetelmät ovat olleet luova taidetoiminta, lasten havainnointi, yhteisten taidetyötuokioiden, sekä vuorovaikutustilanteiden ja kohtaamisen arviointi. Havainnoin lasten, sekä lasten ja aikuisten välistä kohtaamista ja vuorovaikutusta. Kirjasin havaintoja ja muistiinpanoja tekemiini havainnointi- ja arviointilomakkeisiin. Päiväkodissa ohjaamassani taidepajatoiminnassa työskentelin pääosin yksin, kuitenkin niin, että pienryhmän ohjaava lastentarhanopettaja oli työparinani mukana auttamassa. Sen lisäksi pyysin häneltä kirjallista palautetta ja arviointeja koskien sekä minun ohjaajuuttani ja oppimistani, että lasten toimintaa taidepajatoiminnassa. Hänellä oli käytössä samat lomakkeet, kuin itselläni.

4.2.1 Taidetyöpajojen ja taidenäyttelyn suunnittelu ja toteutus

Opinnäytetyön taidetyöpajat ja taidenäyttely on toteutettu 10.9.2015 - 27.10.2015 välisenä aikana. Taidetyöpajoja ja tapaamiskertoja oli kaiken kaikkiaan seitsemän. Suunnittelin taidepajojen sisällöt ja tavoitteet niin, että kehitin vaihtelevia, kehittäviä ja opettavia työmenetelmiä. Suunnitellessani taidetyöpajojen teemoja ja toimintaa, kirjasin taidetyöpajojen aika- ja toimintasuunnitelmat, sekä materiaaliluettelot mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti tekemääni tekstipohjaan. Ennen jokaista taidetyöpajaa pakkasin kotona kaikki tarvikkeet ajoissa valmiiksi. Taidetyöpajoissa käytettävät materiaalit olivat suurimmaksi osaksi omiani. Lisäksi ostin puuttuvia tarvikkeita sitä mukaan, kun suunnittelin taidepajatoiminnan sisältöjä. Tein lähes jokaiseen taidetyöpajaan kuvataide- tai taidetyöstä mallikappaleen. Suunnittelin jokaisen taidetyöpajan siten, että lapset saivat monipuolista kokemusta sekä materiaaleista, työvälineistä, että työtavoista. Halusin tarjota lapsille laadukkaita työvälineitä osoittaakseni, että myös lasten työskentelyssä materiaalien laadukkuudella on merkitystä.

Ennen taidetyöpajojen alkamista, menin ajoissa päiväkotiin valmistelemaan toimintaa ja laittamaan materiaalit valmiiksi esille. Näin tehden, niiden jakamiseen ja esille laittamiseen ei mennyt aikaa itse taidetyötoiminnasta ja sain taidetyöpajat alkamaan ja loppumaan sovitusti aikoina. Lähes jokaisen taidetyöpajan jälkeen laitoin taideteokset viikoksi esille. Tätä varten oli ennalta sovittu alue ja seinä, johon kiinnitin työt. Keräsin joka kerta edellisviikon työt varastoon odottelemaan taidenäyttelyä. Samaiselle seinälle valmistin kyltin, jossa luki Tikkari-tiikerin taidetyöpaja.

Taidepajatoiminnan käynnistyessä, sovimme päiväkodissa että taidetyöpajoja olisi syksyn aikana yhteensä viisi kertaa ja kuudentena kertana olisi taidenäyttely. Käytännössä kävi kuitenkin niin, että viimeisen taidetyöpajan jälkeen meillä oli mielestäni hieman liian vähän kuva- taideteoksia näyttävään taidenäyttelyyn ja halusin pitää lapsille vielä yhden ylimääräisen taidetyöpajan. Olin tuossa vaiheessa tutustunut lapsiin paremmin ja työskentelin mielelläni heidän kanssaan, joten päädyin pyytämään lupaa vielä yhdelle ylimääräiselle taidetyöpajakerralle. Näin ollen taidetyöpajoja oli kuusi kertaa, ja seitsemäntenä kertana oli taidenäyttely. Lisäksi koin taidenäyttelyn jälkeen, että taidepajatoiminnassa mukana olleiden olisi hyvä tavata vielä kerran, joten suunnittelin lopuksi vielä kahdeksannen tapaamiskerran. Tavatesamme lapset saivat rauhassa piirrellä ja samaan aikaan keskustelimme menneistä taidetyöpajoista, näyttelystä, sekä toiminnan loppumisesta. Tämä oli mielestäni tärkein tapaamiskerta ja sen myötä saimme taidepajatoiminnalle selkeän aikajanan ja miellyttävän päätöksen.

4.2.2 Tiedotteet, arviointi-, havainnointi- ja palautelomakkeet

Taidetyöpajojen alkaessa suunnittelin ja valmistin kuusi erilaista lomaketta. Näistä kaksi oli erilaisia tiedotteita, kaksi oli arviointi- ja havainnointilomakkeita ja kaksi oli palautelomakkeita. Pyrin tekemään kaikista lomakkeista monipuolisia, helppolukuisia ja mahdollisimman helpot täyttää. Yksi tiedotteista koski alkavaa taidepajatoimintaa ja jaoin sen taidetyöpajaan osallistuvien lasten mukaan kotiin. Siinä ilmoitin ja informoin lasten vanhempia taidetyöpajan alkamisesta ja päättymisestä. Toinen tiedote oli taidenäyttelykutsu ja se jaettiin taidepajatoiminnan loppupuolella lapsille kotiin vietäväksi. Taidenäyttelykutsua jaettiin myös päiväkodissa eri ryhmiin ja kiinnitimme niitä myös päiväkodin seinille. Tiedotteiden lisäksi suunnittelin ja valmistin itsearviointi- ja lasten havainnointilomakkeet. Näillä lomakkeilla arvioin jokaista taidetyöpajaa ja siellä mukana olleita lapsia. Samat arviointilomakkeet annoin myös avustavalle lastentarhaopettajalle täytettäväksi. Näillä arviointilomakkeilla oli tarkoituksena arvioida sekä minun toimintaani ohjaajana, että lasten ja ryhmän toimintaa taidetyöpajojen aikana. Valmistin lapsille ja lasten vanhemmille taidepajatoimintaa arvioivan palautelomakkeen. Esitin lomakkeessa toiveen, että mikäli mahdollista, vanhemmat täyttäisivät lomakkeet yhdessä lapsensa kanssa. Näin lasten kokemukset ja ajatukset kuvataidetoiminnasta kertaantuisivat ja myös vanhemmat saisivat jonkinlaisen käsityksen siitä mitä lapsi on kokenut taidepajatoiminnan aikana. Lopuksi valmistin vielä yhden loppuarviointilomakkeen työparilleni ja sen tarkoitus oli, että hän arvioisi minun työskentelyäni ryhmän ohjaajana, sekä taidepajatoimintaa kokonaisuutena. Nämä molemmat palautekyselyt olivat tärkeitä palautteita ja niiden tarkoituksena oli luonnollisesti se, että niiden myötä saisin opinnäytetyöhön loppuarviointiin analysoitavaa palautetta. Taidepajatoiminnan loppuessa jätin työparilleni opiskelijan loppuarvioinnin täytettäväksi. Tuossa vaiheessa lasten vanhemmille annettuja lomakkeita oli palautettu vain yksi. Jätin postimerkillä ja osoitetietojeni kera varustetun kirjekuoren työparilleni, jotta hän voisi jälkikäteen postittaa minulle vanhempien ja opiskelijan loppuarviointilomakkeen.

4.3 Dokumentointi, luotettavuus ja eettistä pohdintaa

Suunnitellessa ja tehdessäni tätä opinnäytetyötä, olen kaikissa työn vaiheissa ottanut huomioon erilaiset eettiset näkökulmat. Pidin selkeää kirjaa kaikista taidetyöpajoista ja ryhmittelin ne tietokoneelleni toimintakertojen mukaisesti. Kirjasin muistini pajatyöskentelyn eri vaiheet ja analysoin ja havainnoin lapsia ja heidän toimintaansa. Koska taidetoiminta on osa päiväkodin normaalia arkityötoimintaa, ei ollut tarvetta anoa lapsikohtaisia erillisiä tutkimuslupia. Aineistoa on tallennettu ja lapsia on valokuvattu yleisluontoisesti, kuitenkin niin, ettei lapsia voi erikseen tunnistaa. Otin valokuvia lähes jokaisesta taidetyöpajasta, kuvaten materiaaleja, työvaiheita ja tuotoksia. Tässä opinnäytetyössä ei ollut tarkoitus valokuvata lapsia erillisinä yksilöinä, eikä näin ollen tarvittu erillisiä kuvauslupia. Ottaessani valokuvia taidepajatoiminnan aikana, pidin tärkeänä, että kerron lapsille riittävän selkeästi, ettei heidän kasvonsa näy kuvissa ja kuvaan vain heidän taideteoksiaan ja käsiään niitä tekemässä. On otettava huomioon, että tämä opinnäytetyö julkaistaan Internetissä ja näin ollen kuvat lapsista olisivat olleet julkisia. Tähän en halunnut ryhtyä, koska tutkimustyö ei edellyttänyt tähän opinnäytetyöhön sen kaltaisia kuvia. Taidepajatoiminnan aikana tehdyt havainnot kirjattiin ylös lapsikohtaisesti ja toiminnan jälkeen kirjasin muistiinpanoja itsearviointi- ja lasten havainnointilomakkeisiin. Vaikka kohtaisin ja havainnoin lapsia henkilökohtaisesti erillisinä yksilöinä, tarkkailin kuitenkin lapsia vain osana ryhmää. Kirjoittaessani ja analysoidessani opinnäytetyön ja toiminnan eri osioita olen huolehtinut siitä, etten tuo työssä esille lasten henkilöllisyyksiä. Lapsista tehdyt havainnot arvioidaan yleisluontoisesti ja käytössä olleet lomakkeet, joista näkyy lapsen nimi tai muita tunnisteita, tuhotaan kun tulokset ovat analysoitu ja opinnäytetyö on valmis.

Kohdatessani lapset halusin, että jokainen lapsi kokee olevansa arvokas ja tulleen kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään. Pyrin olemaan positiivinen, avulias, huomaavainen ja lasta kunnioittava. Ryhmätoiminnan aikana halusin kartuttaa lapsen rohkeutta ilmaista itseään, avoimuutta toimia ryhmässä ja että lapset kokisivat turvallisuutta ja hyväksyvää ilmapiiriä. Järjestin taidepajatoiminnan ajallisen osuuden niin, että keskusteluille ja kohtaamisille jää hyvin aikaa ja lapsi voi halutessaan kertoa itsestään, ajatuksistaan ja omista tuntemuksistaan. Aikaa oli myös vapaalle keskustelulle ja vuorovaikutukselliselle kohtaamiselle.

Kerroin heti ensimmäisen taidetyöpajan alkaessa lapsille, miten toimimme tässä ryhmässä ja kuinka tärkeää on kuunnella kaveria kun on kaverin puheenvuoro. Yhtä tärkeää on antaa toisille työrauha ja jokaisella on oikeus luoda rauhassa omanlaista taidettaan. Tämän opinnäytetyön yksi merkittävimmistä ja tärkeimmistä asioista eettisen kehityksen ja kasvatuksen kannalta on ollut se, miten kohdataan ja kohdellaan toisia, sekä miten otetaan toiset huomioon. Pyrin taidepajatoiminnan aikana myös siihen, että lapset harjaantuisivat näkemään omissa ja toisten taideteoissa hienoja ja hyviä asioita ja sanoittaa niitä ääneen. Jokaisen taidetyöpajan yhtenä tavoitteena oli antaa toisille myönteistä palautetta, jonka lisäksi harjoiteltiin myös palautteen vastaanottamista. Pidin eettisesti tärkeänä, että jokaista lasta kunnioitetaan ja

hänen työnsä otetaan positiivisen vakavasti, kuitenkin nähden ne hienoina ja upeina taideteoksina. Jokaisen lapsen työssä oli aina jotain hienoa, jota ryhmänä vuorotellen ihailtiin.

4.4 Ohjatun taidepajatoiminnan kolmiosainen rakenne

Tämän opinnäytetyön taidetyöpajatuokioiden ovat kolmiosaisia. Ensimmäisen vaiheen aikana on tarkoitus kokoontua yhteen ja antaa aikaa hyville keskusteluille ja kohtaamisille. Keskivaiheessa tehdään mukava ja kehittävä taidetyö ja luonnollisesti sitä työstäessä, sen aikana vuorovaikutuksellinen yhdessäolo jatkuu. Kolmannessa vaiheessa kokoonnutaan jälleen erikseen keskustelemaan ja käymään lävitse tunnelmia ja ajatuksia. Taidetyöpajojen aikana lapsia kuunnellaan aidosti läsnä ollen, ja heidät tulee kohdata sekä yksilöinä, että osana ryhmää. Kohtaamistilanteet lapsen kanssa alkavat välittömästi siitä, kun lapsi tulee ryhmätilaan, siihen asti kunnes hän poistuu toimintatuokiosta ja paikanpäältä.

Taidetoimintatuokioiden suunnittelu on tärkeää ja kirjallinen runko kannattaa tehdä huolellisesti etukäteen. Suunnitelmassa kuvataan suhteellisen tarkasti, miten taidetuokioiden sisällöllään ja ajallisesti etenevät. Toiminnan ja taidetuokioiden aikataulun hahmottamisessa tulee huomioida lasten iät, heidän valmiudet ja taidot työskennellä. On myös hyvä pohtia suunnitelmaan varavaihtoehtoja valmiiksi, mikäli lapset eivät jaksakaan keskittyä tai miten edetä, mikäli jokin osa toiminnasta ei mene suunnitelmien mukaisesti. Lasten keskittyminen herpaantuu herkästi ja hän saattaa innostua keskustelemaan tai tekemänä jotain muuta, jolloin aikaa saattaa lähes huomaamatta kulua muuhun, kuin mihin oli tarkoitus. Mikäli aikataulu viivästyy, lapset eivät välttämättä jaksakaan viedä toimintatuokioita loppuun, vaikka juuri loppuhetket ovat merkittävässä osassa tämän kaltaisessa toiminnassa.

Ohjaajien oma käytös olisi hyvä olla rauhallista ja johdonmukaista. Innostava ilmapiiri ja reipas työote vain parantavat tuokioiden onnistumista. Mukana olevalla työparilla on myös tärkeä osa taidetyöpajojen aikana. Työpari auttaa huolehtimaan lasten tarpeista, mikäli tulee tilanteita joissa he tarvitsevat apua. Tällä tavoin jakaessa ohjaustyöt, toiminnan ohjaajalla on aikaa keskittyä ohjaamaan ryhmätoimintaa ja voidaan rauhoittaa ryhmä keskittymään varsinaiseen yhdessäoloon, tekemiseen ja taidepajatoimintaan.

Tulevien kohtaamistuuokioiden aikana lapset oppivat että ryhmä koostuu aina samoista lapsista ja toiminta on aina samankaltaista. Ihan ensimmäisen toimintakerran aikana käydään lävitse perussäännöt. Tärkein sääntö on se, että toisen puhuessa omalla puheenvuorollaan muut kuuntelevat rauhassa hiljaa ja keskeyttämättä. Tärkeää on myös se, että jokaiselle lapselle varataan oma puheenvuoro ja aikaa kertoa itsestään tai esimerkiksi omasta päivästä. Näin toimiessa, lapset oppivat kertomaan itsestään, mutta yhtä lailla he oppivat rauhassa kuuntelemaan muita. Erilaiset kokemukset läsnä olemisesta ja toisen huomioimisesta, kasvattaa lapsen kärsivällisyyttä ja kuuntelemisen taitoa. Kun käydään yhteisiä toimintasääntöjä lävitse,

lapset oppivat ja omivat nopeasti miten juuri tämän ryhmän kanssa toimitaan. Lisäksi olisi hyvä tehdä selväksi, että toiminnan tarkoitus ei ole arvottaa kenenkään työtä, vaan se on osa isompaa kokonaisuutta ja jokaisen panos on merkittävä ja tärkeä. Tavoitteina on muodostaa ilmapiiri, jossa lapsi kokee tullessa nähdyksi ja kuulluksi.

4.4.1 Alkuun hetki yhdessä

Aloittaessa lasten kanssa yhteisiä toimintatuokioita, on tärkeää että kootaan ryhmä yhteen ja rauhoitutaan hetkeksi. Tämä auttaa lapsia hahmottamaan, että jotain on alkamassa. Tavoitteena on antaa jokaiselle lapselle aikaa kertoa itsestään ja olennaista on, että lapsi tulee koko ryhmän toimesta nähdyksi ja kuulluksi. Ensimmäisessä vaiheessa tutustutaan, keskustellaan ja kuunnellaan toisiamme. Mukana voi myös olla jokin keskustelua helpottava asia, kuten esimerkiksi tunnepostikortit tai jokin muu eri aisteihin liittyvä asia tai aihe. Alkuhetken kesto on noin 10 - 20 minuuttia.

Kuva 2: Yhteinen tuokio

4.4.2 Kuvataidetoiminta

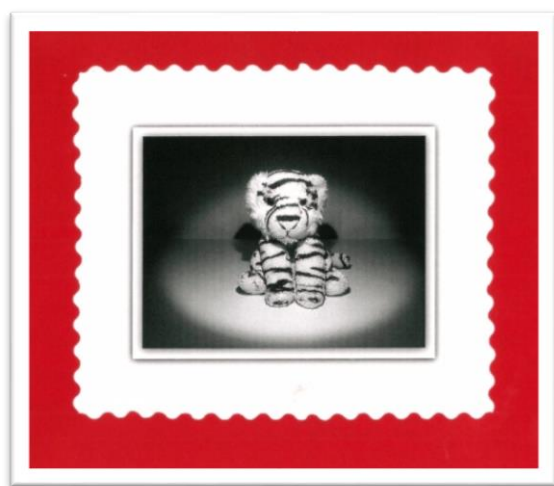
Ensimmäisen vaiheen jälkeen siirrytään toiseen vaiheeseen, eli työskentelyyn. Työskentelyvaiheessa tehdään varsinainen taide- tai kuvataidetyö. Työ voi olla lähes minkäläistä taidetta tahansa ja se voi osaltaan myös stimuloida eri aisteja. Toimintaa suunnitellessa tulee ottaa huomioon, että kulloinenkin taidetyö on lasten omien taitojen puitteissa kaikille mahdollinen ja että kaikki saisivat ikätasoaan vastaavan haasteen ja innostumisen tunteen. Tässä projektissa

ja tämän opinnäytetyön tavoitteiden vuoksi on kuitenkin tarkoitus tehdä konkreettisesti näkyviä ja jäljelle jääviä teoksia taidetyöpajojen lopuksi pidettävän taidenäyttelyyn.

Ryhmätoiminnan tavoitteena on myös kehittää lapsen taitoa ottaa vastaan annettuja ohjeita, noudattaa niitä ja keskittyä itse tekemiseen. Toki luovuus ja sen rönsyily on useimmiten sallittua ja silloin edetään tilannekohtaisesti. Ryhmätoiminnassa olisi suotava kevyt jutustelu, mutta jos lapsi kokee että haluaa työskennellä itsekseen ja hiljaa, tämä tulisi yhtälailla sallia. Aikataulua suunnitellessa tulee huomioida työn vaativuus ja että loppuhetkeenkin pitää jäädä aikaa, energiaa ja keskittymiskykyä. Taidetoiminnan kesto on noin 15-45 minuuttia, riippuen työstä ja lasten kyvystä keskittyä.

4.4.3 Hetki lopuksi

Taidetoiminnan jälkeen alkaa kolmas vaihe, jossa kokoonnutaan jälleen yhteen keskustelemaan. Jokainen saa oman puheenvuoronsa ja tarkoitus on kysyä ja käydä lävitse, miltä tuntui tehdä taidetta ja minkälaisia tunteita se herätti. Toimintatuokioiden alku- ja loppukeskusteluiden aikana jokaisen lapsen puhuessa, muut kuuntelevat rauhassa, mitä kyseessä oleva lapsi kertoo itsestään, ajatuksistaan ja tekemästään työstä. Tässä vaiheessa lapset saattavat innostua kertomaan itsestään ja asioistaan enemmänkin. Tähän olisi syytä varautua ajallisesti niin, että huolehtii jokaisen lapsen puheenvuorosta ja että hän tulee kuulluksi sen aikana. Lasten antama palaute ja mielipiteet ovat tärkeitä sekä ohjaajalle, että ryhmän muille lapsille. Eri-laiset kokemukset ja tunteiden sanoittaminen on tärkeää harjoitusta. Lisäksi lasten taide-töistä annettu ja saatu myönteinen palaute vahvistaa lapsen itsetuntoa ja näkemystään omasta taiteestaan. Loppuhetki antaa parhaassa tapauksessa lapselle hyviä kokemuksia siitä, kuinka hän on onnistunut sekä taiteen tekemisessä, että omien tunteiden kuvailemisessa, mutta yhtä lailla siinä, kuinka häntä on aidosti ja avoimin mielin kuunneltu ja hän on tullut nähdyksi. Loppuhetkien tarkoitus on päättää taidetyöpajat mukavasti ja rauhallisesti.

Kuva 3: Tikkari-tiikeri

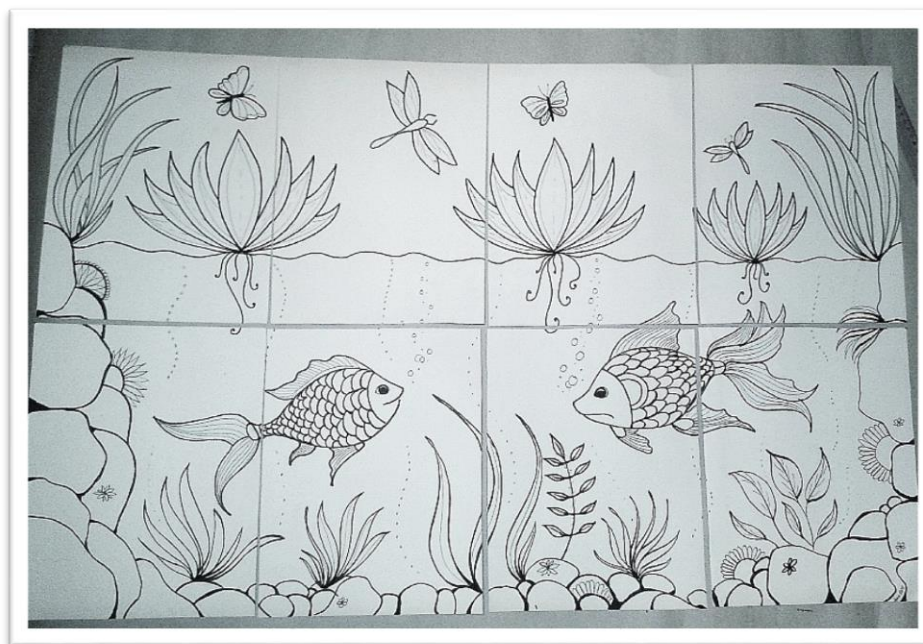
4.5 Taidetyöpajojen toimintakerrat ja taidenäyttely

Tikkari-tiikerin taidetyöpajat noudatti yllä mainittua kaavaa ja runkoa, mutta työmenetelmät ja taidetuotokset olivat jokaisella kerralla erilaisia. Otin suunnitelmissani huomioon lasten iät ja yksilölliset taidot, sekä sen, että vuonna 2015 oli Vantaan kaupungilla teemana vesi. Lähes kaikki tekemämme työt liittyvätkin jollain tavalla vesi-teemaan. Ensimmäisellä tapaamiskerralla kerroin lapsille itsestäni ja miksi olen tullut työskentelemään heidän kanssaan. Kerroin myös miten taidepajatoiminta käytännössä toimii, ja että tarkoitus olisi viettää mukavia yhteishetkiä kuvataidetta tehden. Taidetyöpajoihin tavoittelin rauhallista ja hyväksyvää ilmapiiriä ja pyrin luomaan rennon ja helpon tavan oleskella yhdessä. Jokaisen taidetyöpajan tavoitteina oli iloinen ja hyvä mieli ja onnistuimme lähes joka kerta siinä.

4.5.1 Paja 1: Meri kahdeksassa osassa

Ensimmäisen taidetyön tavoitteena oli tuottaa miellyttävä ryhmätyö, joka kuitenkin tehtiin yksilötyönä. Piirsin etukäteen mustalla tussilla ison meriaiheisen kuvan ja leikkasin sen kahdeksaan noin A4 kokoiseen osaan. Tällä tavoin jokaiselle lapselle tulisi maalattavaksi yksi osa suurempaa kokonaisuutta. Maalasimme pienempiin osiin jaetut kuvat tuubivesiväreillä ja kimmallemaaleilla. Lapset eivät vielä tässä vaiheessa nähneet kuvaa kokonaisuudessaan ja sen näkeminen yhtenäisenä työnä olisi kaikille yllätys.

Esivalmistelut: Ennen lasten saapumista laitoin kaikki tarvikkeet pöydille valmiiksi.

Kuva 4: Meri kahdeksassa osassa

Vaihe 1: Lasten tullessa ryhmätiloihin, kävivät he istumaan kolmeen pienen pöydän ääreen. Esittelin itseni ja kerroin miksi meillä on taidepajatoimintaa, minkälainen sisältö niissä tulee olemaan ja miten taidetyöpajat ajallisesti etenevät. Sen jälkeen keskustelimme ja tutustuimme toisiimme, jonka lisäksi kiersin jokaisen lapsen kohdalla kysyäkseni hänen kuulumisiinsa. Keskustelutuokion jälkeen siirryimme tekemään taidetyöpajan taideosiota. En tuossa vaiheessa esitellyt teosta isompana kokonaisuutena. Kerroin vain, että tänään jokainen maalaa omaa työtä, joka myöhemmin kootaan yhtenäiseksi isoksi kuvaksi.

Vaihe 2: Aloitin kuvataidetuokion esittelemällä työvälineet. Käytössämme oli tuubivesivärit, kimallemaaleja ja erilaisia siveltimiä. Piirustukset olin laittanut jokaisen paikalle pöydille valmiiksi. Työn alkaessa jaoin jokaiselle tuubivesivärejä kertakäyttölautaselle ja kaksi erilaista sivellintä. Sen lisäksi että laitoin tarjolle joitain eri värejä, lapsi sai myös itse valita mitä värejä hän haluaa siihen lisäksi. Työskentelyn aikana kiersin jokaisen lapsen luona katsomassa ja kommentoimassa hänen työtään, samalla tarjosin lisää maaleja. Kerroin myös, että mikäli he haluavat kokeilla erilaisilla siveltimillä, niitä voi vapaasti käydä vaihtamassa. Tarjosin apuani veden vaihtamisessa, mikäli jollain oli tarvetta vaihtaa sotkeentunutta sekoitusvettä. Kun työt valmistuivat, pyysin lapsia käymään käsipesulla ja sen jälkeen istumaan yhteisen pöydän äärelle.

Vaihe 3: Kokoonnuimme loppuhetkeen keskustelemaan siitä minkälaista oli maalata ja oliko kukaan ennen maalannut tuubivesiväreillä. Kokemus oli kaikille uusi. Keskustelun aikana kyseilin lapsilta erilaisia kysymyksiä ja huolehdin jokaisen puheenvuorosta. Muutaman lapsen kohdalla piti hieman hillitä heidän puheitaan, mutta loppuhetki oli miellyttävän innokas ja ryhmän yhteishenki vaikutti hyvältä.

Jälkisiivous ja töiden esille laitto: Taidetoimintatuokion jälkeen lapset lähtivät normaalin päiväkodin päivärytmin mukaisesti ulkoilemaan ja taidetyöpaja oli siltä kerralta ohi. Siivosin jäljet ja vein maalaukset kuivumaan. Kuvataidetyön alkuperäisenä tavoitteena oli koota työ yhdessä lasten kanssa yhdeksi kokonaisuudeksi, mutta töiden märkyydestä johtuen ne jätettiin kuivumaan. Tästä johtuen, lapset eivät vielä tässä vaiheessa nähneet työtä kokonaisena ja koottuna. Tämä oli valitettavaa, koska työn tekemisen yhteenveto ja valmiin työn näkeminen jäi puutteelliseksi. Lisäksi olisin halunnut kiinnittää valmiin työn ennalta sovittuun paikkaan esille, jotta lapset olisivat voineet seuraavan viikon ajan sitä katsella.

Yhteenvetona ja haasteina tämänkertaiselle toiminnalle oli se, että alkuvalmistelut tulee tehdä mahdollisimman pitkälle valmiiksi. Lasten saapuessa ryhmään, työaika menee lasten kohtaamiseen ja työskentelyn aloittamiseen. En ollut laittanut vesivärejä kertakäyttölautasille valmiiksi, koska ne olisivat kuivuneet liikaa. Värien jakaminen oli ajallisesti hieman haas-

tavaa, mutta lapset odottivat rauhallisesti vuorojaan ja että pääsisivät aloittamaan työskentelyn. Materiaalien teknisenä haasteena oli opettaa lapsille miten tuubivesivärejä käytetään. Väriä olisi hyvä ottaa siveltimelle veden kera, mutta melko moni lapsi alkoi maalata suoraan ilman vettä ja se ei käytännössä oikein toiminut. Ohjeistin heitä parhaani mukaan ja loppujen lopuksi työt onnistuivat hyvin.

Kuva 5: Meriteoksen maalaaminen

Kuva 6: Merimaalauksen ensimmäinen työvaihe

4.5.2 Paja 2: Merimaalaus yhteismaalauksena

Miettiessäni ja suunnitellessani seuraavaa taidetyön teemaa totesin, että koska ensimmäisen taidetyöpajan maalaukset jäivät hieman keskeneräisen tuntuiseksi, olisi hyvä työstää niitä vielä hieman lisää. Tästä syystä tälle kerralle ei tarvinnut suunnitella muuta työtä, vaan jatkoimme edellistä.

Esivalmistelut: Ennen taidetyöpajan alkamista kokosin meriaiheisen kalatyön yhtenäiseksi työksi. Sen jälkeen laitoin kaikki välineet ja istumapaikat valmiiksi. Sekoitin pieniin lasipurkeihin tuubivesivärit veteen valmiiksi. Näin ollen lapsilla oli helpompi ryhtyä maalaamaan, eikä aikaa kuluisi vesivärituubien ja veden kanssa sekoitteluun. Laitoin yhdelle pöydälle tunnekorteiksi tavallisia postikortteja, ja toiselle pöydälle nostin edellisviikolla tehty ja koottu työ. Kolmannelle pöydälle laitoin valmiiksi sekoitetut tuubivesivärit ja siveltimet, ja neljännelle pöydälle laitoin pienempiä siveltimiä ja pieniin kertakäyttömukeihin kimallemaaleja. Asetin kaikkien materiaalien, paitsi postikorttien päälle isoja liinoja. Liinon tarkoitus on peittää käytössä olevat materiaalit, jotta lapset eivät heti ryhmään tullessa näkisi mitä pöydillä on. Tämä rauhoittaa ensimmäisen vaiheen keskustelutuokiota muilta häiriötekijöiltä.

Kuva 7: Meriteoksen maalaaminen

Vaihe 1: Lasten tullessa taidetyöpajaan ja ennen kuin kävimme istumaan, pyysin heitä hakemaan sopiva tunnekortti. Kerroin että pöydältä voi ottaa sellaisen kortin joka tänään tuntuu mukavalta ja sopivalta. Sen jälkeen pyysin heitä yhteisen pöydän ääreen istumaan ja kokoonnuimme keskustelemaan siitä mitä kuuluu, miksi hän valitsi oman korttinsa ja mitä ajatuksia se herättää. Keskustelimme myös viimekertaisesta kalatyöstä ja miltä tuntui tehdä sitä. Tämän jälkeen siirryimme taidetyötoiminnan toiseen vaiheeseen.

Vaihe 2: Pyysin lapsia asettumaan jonoon sen pöydän äärelle jossa vesiväripurkit ja siveltimet olivat. Jaoin lasten omien värivalintojen mukaan valmiiksi sekoitettuja vesivärejä pieniin kertäkäyttömukeihin ja annoin heille siveltimiä. Lapset sekoittelivat värejä myös oman maun mukaisesti. Annoin heidän melko vapaasti kokeilla ja samalla pääsin opettamaan lapsille väriympyrän väreistä ja niiden sekoittamisesta. Lasten mielestä oli mielenkiintoista nähdä mitä värejä tulee, kun sekoittaa esimerkiksi sinistä ja keltaista, tai punaista ja sinistä, tai mitä sitten tulee kun sekoittaa kaikkia värejä yhteen.

Värien ja siveltimien jakamisen jälkeen ohjasin lapset toisen pöydän äärelle maalaamaan viimekertaisista kalateosta. Lapset näkivät vasta tässä vaiheessa työn yhtenäisenä kokonaisuutena. Uskon, että lapset yllättyivät siitä mitä olivat edellisellä kerralla saaneet aikaiseksi. Eri-tyisen mukavaa oli etsiä oma työ ja nähdä miltä se näytti nyt kun se oli osana isompaa kuvaa. Kun lapset olivat maallanneet ison kuvan lähes valmis, kerroin, että lopuksi voisimme vielä maalata ja koristella teosta kimallemaaleilla. Pyysin heitä viemään vesivärit ja isot siveltimet pois, jonka jälkeen he hakivat kimallemaalit ja pienemmät siveltimet. Lapset maalasivat kalateosta kunnes se oli heidän mielestään valmis. Tämän jälkeen lapset veivät välineet pois ja pesivät käteensä.

Vaihe 3: Käsipesun jälkeen kokoonnuimme yhteen loppuhetkeä varten. Kyselin minkälaista oli tehdä kuvataidetyötä ja miltä nyt tuntui. Nämä loppukeskustelut olivat mukavia yhteisiä tuokioita ja lapset kertoivat vaihtelevasti omista tunnelmistaan. Joidenkin lasten kohdalla oli selkeästi havaittavissa kiirettä lähteä pois, mutta he maltoivat kuitenkin istua loppuun saakka. Keskustelutuokion jälkeen lapset lähtivät jatkamaan päivää ulkoilun merkeissä.

Jälkisiivous ja töiden esille laitto: Lasten lähdettyä ulos jäin siivoamaan ja valmistelemaan yhteismaalausta seinälle ripustamista varten. Kiinnitin sen sovitulle paikalle ja se oli kaikkien nähtävillä seuraavan viikon.

Haasteina tämänkertaiselle toiminnalle oli yhteistyön maalaaminen. Toisinaan voi käydä niin, että lapsilla on vaikeaa hyväksyä että joku toinen maalaa lapsen itse tekemää työtä. Tässä ryhmässä tämä yhteinen maalaaminen onnistui kuitenkin hyvin ja lapset maalasivat sovussa ja vuorotellen. Käytännössä he kiersivät pöydän ympärillä teosta maalaten teoksen ollessa pöydällä paikallaan. Yhteenvedona tämänkertaiselle taidepajatoiminnalle oli, että jatkaessamme

viimekertaista työtämme sain huomata, että se oli käytännössä hyvä muutos - teos vain parani entisestään. Lisäksi näin toimiessani, lapset tekivät yhteismaalausta, joka lisäsi lasten ryhmähenkeä, sekä toisen tekemän taidetyön arvostamista ja hyväksymistä.

Kuva 8: Meriteoksen toisen vaiheen materiaalit

Kuva 9: Meriteos valmiina

4.5.3 Paja 3: Helmimobile, lasihelmet ja rautalankaa

Kolmannen taidetyöpajan taidetyön tavoitteena oli noudattaa Vantaan kaupungin vuoden teemaa, joka oli vesi. Suunnittelin, että tekisimme tämän teeman siivittämänä lasihelmimobilen. Ajatuksena oli kuvitella, että lasihelmet olisivat vaikka vesipisaroita ja kerroin lapsille, että me voidaan ajatella pujottavamme helmistä esimerkiksi vesisadetta. Äänimaisemana oli sadeaiheinen musiikki ja visioin lapsille valmiin työn ikään kuin vesisateena, tai sateenkaarimaisena ajatuksena. Kuvailin myös helmimobileajatuksen piirtämällä ja hahmottamalla sen liitutaululle. En kuitenkaan kovin paljon korostanut tätä ajatusta, koska toivoin että lapset käyttäisivät omaa luovuuttaan ja ajatuksiaan pujottaessaan helmiä rautalankoihin. Alkupiirin tavoitteena oli tavanmukainen keskustelu, jonka lisäksi tutkittiin ja havainnoitiin eri aisteja käyttäen mukana tuomia erilaisia esineitä.

Esivalmistelut: Ennen taidetyöpajan alkamista tein esivalmistelut ja laitoin kaikki materiaalit ja tarvikkeet pöydille valmiiksi. Yhdelle pöydälle laitoin pienen laukun jossa oli erilaisia esineitä alkupiirin tunnusteluhetkeä varten. Toiselle pöydälle laitoin kertakäyttölautasille runsaasti erilaisia lasi- ja metallihelmiä. Kolmannelle pöydälle laitoin työkaluja ja helmien pujottamista varten valmiiksi katkotut rautalangan, joiden toisen pään olin kääntänyt valmiiksi kauniille ympyrälle. Peitin helmet ja tarvikkeet liinoilla. Sivupöydälle laitoin kaiuttimen ja soittimen valmiiksi. Helmityöskentelyn aikana äänimaisemana oli vesiaiheinen musiikki.

Kuva 10: Helmimobilen materiaalit

Vaihe 1: Taidetyöpajan alkaessa kokoonnuimme edellisillä kertoina tehdyn kalateoksen äärelle. Olin edellisellä viikolla kiinnittänyt kuvateoksen meidän Tikkari-tiikerin taideseinällemme ja lapset olivat viikon aikana nähneet sen, mutta emme olleet yhdessä vielä keskustelleet siitä. Katsoimme työtä ja keskustelimme miltä sen maalaaminen oli tuntunut ja miltä tuntui nähdä se seinällä. Tämän jälkeen menimme ryhmätilaan ja istuimme sen yhteisen pöydän äärelle, jolle olin laittanut eri esineitä sisältävän laukun. Ennen kuin avasin laukun ja otin esineet näkyviin, keskustelimme mitä kenellekin kuuluu ja missä tunnelmissa he olivat tänään

saapuneet päiväkotiin. Tämän jälkeen nostin esineet pöydälle ja laitoin ne kiertämään. Lapset kokeilivat, haistelivat ja hassuttelivat esineitä. Keskustelimme miltä esineet tuntuvat, jonka lisäksi kerroin lapsille mistä materiaaleista ne ovat valmistettu. Mukana oli rautainen ruuvimeisseli, rautalankaa, höyheniä, lasihelmiä ja kivi. Esineiden tunnustelun jälkeen siirryimme tekemään taidetyöpajan taidetyötä.

Vaihe 2: Aloitimme työskentelyn siten, että esittelin lapsille helmityötä jonka olin suunnitellut. Kuvailin tekemilläni näytekappaleilla mitä ajattelin, että teemme, ja miten kokoaisiin valmiin työn. Tämä työ tehtiin seisten ja lapset kiersivät pöydän ympäri pujotellen helmiä rautalankoihin. Työskentelyn aikana kerroin lapsille materiaaleista ja muun muassa siitä mistä helmet ovat valmistettu. Sitä mukaa, kun lapset saivat rautalankansa pujotettua, otin ne vastaan ja käänsin rautalankojen päät kiinni, etteivät helmet putoaisi pois rautalangasta. Työparini oli apuna jokaisessa joka vaiheessa. Nimesimme lasten nimet kirjoittamalla maalarinteippiin lasten nimet ja kiinnittämällä teipit rautalankoihin. Tässä vaiheessa pyrin siihen, että jokainen lapsi oli saanut vähintään yhden rautalangan pujotettua. Osa lapsista täytti useamman rautalangan.

Vaihe 3: Pujoteltuamme tarpeeksi monta rautalankaa, siirryimme ensimmäiseen pöydän ääreen loppupiiriin. Kävimme perinteisen keskustelun siitä, miltä tuntui tehdä päivän työ ja miltä muutenkin tuntuu. Lapset keskustelivat innokkaasti ja lähtivät sitten päiväkodin muiden lasten mukana ulkoilemaan.

Jälkisiivous ja töiden esille laitto: Lasten lähdettyä jäin siivoamaan ja keräilemään tarvikkeita, sekä täyttämään arviointilomakkeita. Kokosin helmimobilen yhtenäiseksi teokseksi ja kiinnitin sen pienillä nauloilla ja rautalangalla päiväkodin ikkunaan.

Yhteenvetona tämänkertaiselle toiminnalle oli, että ensimmäiseksi katsomamme edelliskerran työ oli hieno ja näyttävä päiväkodin seinällä. Lapset olivat innoissaan tekemästään työstä ja selkeästi pitivät siitä että katsoimme ja keskustelimme siitä yhdessä. Alkupiirin tunnusteluesineet olivat lasten mielestä mielenkiintoisia. Yllättävän moni lapsi ei tunnistanut kaikkia materiaaleja, esimerkiksi rauta oli vaikea nimetä tai tunnistaa, tai mitä materiaalia se lasihelmi olikaan. Tuokio oli silti mukava ja opettava. Taidetoiminnan haasteina oli pujotella helmiä rautalankoihin. Suurin osa lapsista pujotteli helmiä melko nopeasti, mutta joidenkin lasten otteet olivat vielä melko kömpelöitä ja hitaita. Kiitettävää oli kuitenkin se, että kaikki lapset jaksoivat keskittyä ja tehdä työnsä loppuun saakka.

Kuva 11: Lasten tekemät helmityöt

Kuva 12: Helmimobile

4.5.4 Paja 4: Käsikalat silmineen

Neljännän taidepajatoiminnan tavoitteena oli tehdä kuvataidetyö käsillä maalaten. Tällä kertaa sai ”sotkea” ja käyttää maaleja reilua työtettä käyttäen. Tarkoituksena oli tehdä sekä valkoiselle että mustalle paperille kirkkailla akryylimaaleilla kämmenenmuotoisia kaloja. Tällä tavoin näkisimme miltä samanvärisen maali näyttää erivärisellä pohjalla. Molemmille papereille oli tarkoitus painaa kaksi kämmenen jälkeä, yhteensä siis neljä kalaa kahdella paperilla. Lopuksi kalat koristeltiin kimallemaaleilla ja niille liimattiin muovisilmät. Alkupiirissä käytimme tunnepostikortteja, joiden tavoitteena oli tukea lasta käyttämään omaa puheen vuoroaan kertomalla omista tunteistaan.

Esivalmistelut: Ennen taidetyöpajan alkamista laitoin kaikki materiaalit työpöydille valmiiksi. Yhdelle pöydälle laitoin tunnepostikortit, toiselle pöydälle kertakäyttölautasille akryylimaalit ja kolmannelle pöydälle laitoin silmät ja liimat odottamaan. Peitin maalauvälineet ja muut tarvikkeet liinoilla.

Kuva 13: Kalateosten materiaaleja

Vaihe 1: Lasten saapuessa ryhmään aloitimme jälleen kerran tunnekorteilla. Lapset kertoivat valitsemastaan kortistaan, jonka lisäksi kyselin lapsilta mitä kuuluu ja millä hän on tänään tullut päiväkotiin. Usein näinä hetkinä kävi myös niin, että hetken keskusteltuamme lapsille tuli mieleen muitakin asioita, joista sitten keskustelimme. En kovin tarkasti pitänyt kiinni etukäteen miettimistäni aiheista, koska vapaa puhe oli usein sujuvampaa ja lapset avautuivat sillä tavoin hiukan enemmän ajatuksistaan. Keskustelutuokion jälkeen kuvailin lapsille seuraava työvaihetta ja minkälaisen kuvataidetyön tekisimme tällä kertaa. Olin valmistanut mallikappaleen ja tämän avulla havainnollistin mitä tällä kertaa teemme. Esittelin maalit ja muut

materiaalit, jonka jälkeen siirryimme työskentelemään. Kerroin lapsille, että tällä kertaa maalia joko sivellään suurella siveltimellä kämmenelle tai käsi laitetaan suoraan kertakäyttö-lautasella olevaan maalin. Sen jälkeen käsi painetaan paperille ja näin muodostuu kämme-
nestä kalan muotoinen kuvio.

Vaihe 2: Työskentelimme alkuun niin, että lapset saivat itse koettaa saada maalia kämmenel-
leen. Osa lapsista osasi itse ja osa tarvitsi siinä apua. Kiertelimme työparini kanssa autta-
massa lapsia sekä maalien laittamisessa kämmenelle, että kämmenen painamisessa paperille.
Esitin lapsille ehdotuksen, että kalat voisivat olla kaikki joko samanvärisiä tai erivärisiä. Mi-
käli lapsi halusi erivärisiä kaloja, hänen piti välillä käydä pesemässä kädet. Autoimme lapsia
käsien pesussa, koska akryylimaalit olivat melko paksuja ja kesti hetken pestä niitä käsistä
pois. Peruskalan tekemisen jälkeen lapset saivat lisää akryyli- ja kimallemaaleja, joilla he sai-
vat halutessaan maalata ja koristella kaloja. Lopuksi lapset liimasivat kaloille silmät. Työt ja
pesut sujuivat hyvin ja kalojen tekeminen eteni vauhdikkaasti. Töiden valmistuttua sii-
vosimme työpöydän, jonka jälkeen katsoimme vuorotellen jokaisen tekemiä kalataideteitä.
Arvostamistekniikkana oli antaa lasten tekemistä töistä palautetta siten, että pyysin lapsen
vieressä olevaa kaveria etsimään jokin kiva tai erityisen hieno kohta ja kiinnitimme sitten sii-
hen kohtaan huomiomme. Tällä tavoin kävimme lävitse kaikkien työt. Osalla lapsista keskitty-
minen herpaantui ja he olisivat halunneet jo lähteä, mutta saimme siitä huolimatta kierrok-
sen tehtyä.

Vaihe 3: Lopuksi siirryimme vielä hetkeksi kolmannen vaiheen loppupiiriin. Keskustelimme
miltä tuntui tehdä kalatyötä, ja mitkä tunnelmat olivat nyt. Tämän jälkeen lapset lähtivät ul-
koilemaan.

Jälkisiivous ja töiden esille laitto: Lasten lähdettyä, siivosin ja valmistelin kalateoksia seinälle
kiinnittämistä varten. Kiinnitin työt Tikkari-tiikerin taideseinälle ihailtavaksi.

Haasteita ei tämänkertaisella taidepajatoiminnalla oikeastaan ollut, työt sujuivat hyvin ja
lapset tekivät onnistuneet kuvataideteokset. Toki alussa osa lapsista ihmetteli, että saako
maalia oikeasti käyttää käsillä maalaamiseen. Osalle sen kaltainen työskentely oli varmasti
ensimmäinen kerta. Sen sijaan tunnepostikortit eivät saaneet lapsia oikein avautumaan tun-
teistaan ja ajatuksistaan. Lapset näkivät kuvissa sen mitä korttien kuvissa oli ja heidän tun-
teensa kuvastuivat sitä kautta. Esimerkiksi pieni suloinen koira oli vain suloinen koira, tai
ehkä lapsen haave saada sellainen itselleen. Tunteiden sanoittaminen tai edes niiden erillinen
käsittäminen ei selkeästi ole helppoa tämän ikäisillä lapsilla. Yhteenvetona voisi kuitenkin
ajatella, että vaikka lapset eivät vielä tuossa iässä oikein osaa kuvailla kovin syviä tuntejaan,
kortin avulla jokainen sai kertoa siitä mitä itse halusi. Tällä tavoin hän sai oman puheenvuo-
ronsa, jota muut sitten kuuntelivat.

Kuva 14: Kalateosten työvaihe

Kuva 15: Kalateokset silmineen

4.5.5 Paja 5: Syksyn lehdet vahaliiduun öljypastellityössä

Viidennen taidetyöpajan teemana olivat syksyiset lehdet. Tämä työ oli työläämpi ja monivaiheisempi kuin aiemmat työt. Tavoitteena olikin tehdä työ, joka olisi hieman haastavampi, mutta mukava tehdä. Käytössämme oli kuivattuja pensaiden ja puiden lehtiä, jotka läpiväritettiin vahaliiduilla valkoiselle paperille. Värittämisen jälkeen ne leikattiin ja lopuksi ne kiinnitettiin erikseen tehdyn öljypastelliliituteoksen päälle. Toiminnan tavoitteena oli kehittää lapsen pitkäjänteisyyttä, teknistä motorista osaamista, sekä saada lapsi oivaltamaan luovuutta ja mitä kaikkea voi taidetta tehdessä tehdä.

Esivalmistelut ja työskentely: Olimme tällä kertaa pienemmässä tilassa kuin aiemmilla kerroilla ja käytössämme oli vain kaksi työpöytää. Valmistelin työtilan laittamalla yhdelle pöydälle valmiiksi kuivaamiani puiden lehtiä, vahaliituja, valkoista paperia ja saksia. Toiselle pöydälle laitoin öljypastelliliidut, nenäliinoja, talkkia, liimaa, vanupuikkoja, haarukoita ja mustat paperit, jotka teippasin maalarinteipillä pöytään kiinni. Peitin toisen pöydän liinalla siksi aikaa kun työstimme vahaliiduilla puiden lehtiä.

Kuva 16: Syksyn lehdet. Materiaalit.

Vaihe 1: Lasten tullessa työtilaan meillä ei ollut käytössä kokoontumiselle erillistä pöytää ja kävimme istumaan suoraan ensimmäisen työvaiheen pöydän äärelle. Näin ollen varsinaista alkupiiriä ollut ja tervehdin lapsia tavallista nopeammin, jonka jälkeen kuvailin lapsille tämänkertaisen kuvataidetyön. Näytin lapsille tekemääni mallikappaletta ja kuvailin sen työvaiheita. Aloitimme sen jälkeen työskentelyn vahaliiduilla läpivärittämällä pensaiden ja puiden lehtiä valkoiselle paperille. Menetelmänä läpivärittäminen toimi siten, että puiden lehdet olivat paperin alla ja vahaliidulla värittäen jäljennettiin lehden kuviot paperille. Tämä oli muutamalle lapselle hieman vaikeaa ja he tarvitsivat siinä melko paljon apua. Sen jälkeen kuviot leikattiin saksilla paperista. Osalle lapsista saksilla leikkaaminen oli haastavaa. Autoimme työparini kanssa lasten työskentelyä parhaamme mukaan. Tämän työvaiheen jälkeen siirryimme toiseen pöytään, jossa aloitimme öljypastelliteoksen tekemisen.

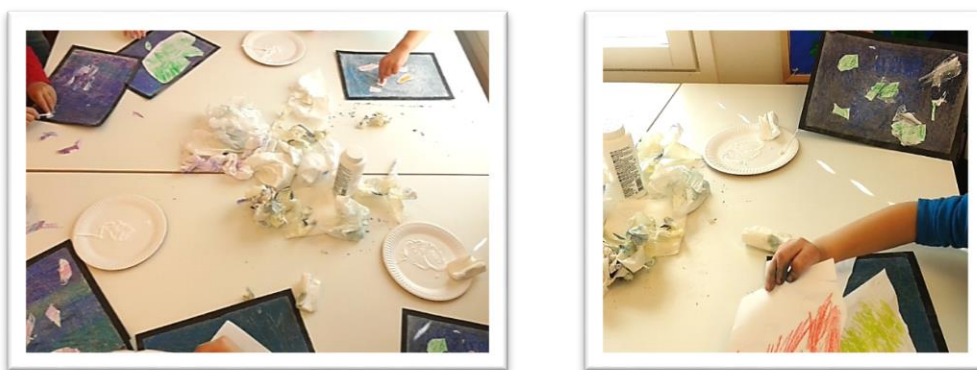
Vaihe 2: Toisessa vaiheessa kuvailin lapsille miten työssä edetään ja että työskentelyssä on monta eri vaihetta. Tarkoituksena oli värittää koko paperi useammalla kerroksella öljypastelliliitua ja mitä paksumpi ja monivärisempi kerros öljypastelliliitua, sen parempi. Seuraavaksi pinta kiillotettiin käyttäen runsaasti talkkia ja nenäliinapaperia, jonka jälkeen työn pintaan tehtiin haarukoilla erilaisia kuvioita. Olin etukäteen teipannut paperit reunoistaan maalarinteipillä pöytään kiinni. Teippaamalla paperi pöytään saadaan teos pysymään paikallaan, sen lisäksi työhön tulee nätti reuna, kun teippi lopuksi varoen irrotetaan.

Töiden edetessä totesimme kaikki että öljypastelleilla maalaaminen on sotkuista puuhaa ja jotkut lapsista tuntui jopa hieman aristelevan tällaista työtettä. Yritin opettaa lapsille, että nyt saa luvan kanssa sotkea ja mitä enemmän maalaa paperia tahmean öljyväripastellin kanssa, sen parempi tulos. Tässä vaiheessa katsellessamme lasten töitä, totesimme, että ne olisivat hienoja jopa ilman edellisessä vaiheessa leikattuja syksyn lehtiäkin, mutta liimasimme ne lopuksi kuitenkin töihin kiinni. Sen jälkeen lasten osuus oli valmis ja lapset lähtivät käsipesulle.

Vaihe 3: Tämä työ oli niin monipuolinen ja haastava, että käsien pesujen jälkeen lapset olivat valmiita lopettelemaan ja jäivätkin eteistilaan pukeutumaan lähteäkseen muiden päiväkodin lasten kanssa ulkoilemaan. Kolmannen vaiheen loppupiiri jäi kokonaan tekemättä, mutta totesin, että käyn eteisessä lasten luona yksitellen ja keskustelin pikaisesti jokaisen kanssa siitä, miltä tuntui tehdä tämänkaltaisen taidetyö.

Jälkisiivous ja töiden esille laitto: Lasten lähdettyä ulos, siivosin ja valmistelin työt taideseinään kiinnitystä varten. Keräsin edellisen viikon työt talteen odottamaan tulevaa taidenäyttelyä ja kiinnitin öljypastellityöt seinälle.

Haasteina tämänkertaiselle toiminnalle oli se, miten saan eri työvaiheet sujumaan jouhevasti. Lapsia oli useita ja niin oli työvaiheitakin. Mielestäni onnistuimme teosten tekemisessä hyvin ja työt valmistuivat sillä tavoin kuten olin ajatellutkin. Lasten omina haasteina oli oppia kestämään se tunne, kun ei millään onnistu esimerkiksi lehtien värittämisessä tai saksilla leikkämisessä. Lapset saivat kuitenkin apua tehtävissään ja loppujen lopuksi kaikki lapset suoriutuivat tehtävistään. Yhteenvetona näkisin, että jokainen lapsi osallistui innokkaasti ja keskittyi hyvin työskentelyyn. Tämä oli monivaiheinen työ, mutta siitä huolimatta näytti siltä, että lapset nauttivat sen tekemisestä ja töistä tuli upeita ja hienoja.

Kuva 17: Vahaliitu/öljypastelliteosten työvaihe

Kuva 18: Syksyn lehdet vahaliiduun ja öljypastellein

4.5.6 Paja 6: Kangaskassit liiduilla

Viimeisen taidetyöpajan työksi suunnittelin kangaskassin maalaamista. Tarkoituksenamme oli piirtää ja värittää kangaskasseja tekstiileille tarkoitetuilla kangasväriliiduilla. Taidetyön tavoitteena oli näyttää lapsille yksi tapa värjätä kangasta ja että kankaallekin voi helposti piirtää tai maalata. Taidetyöpajojen loputtua nämä kassit toimisivat taidenäyttelyn jälkeen siten, että lapset saivat omassa kangaskassissa viedä omat kuvataideteoksensa kotiin.

Esivalmistelut: Ennen lasten tuloa ryhmään valmistelin työtoimintaa ja laitoin materiaalit valmiiksi esille. Asetin käytössä olevat kangasväriliidut ja kangaskassit yhdelle pöydälle ja toiselle pöydälle tavallisia värikyniä, -liituja ja paperia. Olin etukäteen laittanut kangaskassien

sisälle sanomalehteä, ettei maalatessa väriä siirtyisi epähuomiossa myös kangaskassin toiselle puolelle. Suurin osa lapsista oli koululaisten syyslomien vuoksi poissa ja lapsia oli paikan päällä vain noin puolet. Siitä syystä päätin, ettei pidetä erillistä alkupiiriä, vaan että keskustelisimme kuulumisia työtoiminnan aikana.

Kuva 19: Kangaskassien ja piirustustuokion materiaalit

Vaihe 1 ja 2: Lasten tullessa aloittelemaan toimintaa, istuuduimme suoraan työpöytään. Esittelin lapsille työvälineet ja kerroin erilaisia tapoja maalata tai piirtää kangasväriliiduilla kankaalle. Kangasliidut muistuttavat rakenteeltaan öljyväriliituja, niitä oli mukava käyttää ja tekniikka oli lapsille helppo. Tämä oli aiemmista kerroista hieman rauhallisempi työ. Kerroin lapsille, että he saavat kangaskassit taidenäyttelyn jälkeen omaan käyttöönsä, ja että lapset voisivat halutessaan viedä taidenäyttelyn jälkeen Tikkari-tiikerin taidepajatoiminnasta valmis-tuneet omat työt kotiinsa. Osa lapsista työskenteli rauhallisesti ja pienieleisesti, ja osa hieman suuremmilla otteilla. Totesimme työparini kanssa, että kangaskassit voisi kiinnittää maalinteipillä pöytään jotta ne pysyisivät suorassa ja sileinä lasten piirtäessä ja maalatessa niitä. Työskentely eteni hyvin ja keskustelimme hyvissä tunnelmissa kaikenlaisia asioita koko toiminnan ajan.

Vaihe 3: Kun kangaskassit olivat valmiit, siirryimme toiseen pöytään. Loppupiiri oli tällä kertaa vapaata keskustelua, samalla kun piirtelimme ja värittelimme. Käytössämme oli tavallista kopiopaperia, puukyniä sekä vaha- ja öljypastelliliituja.

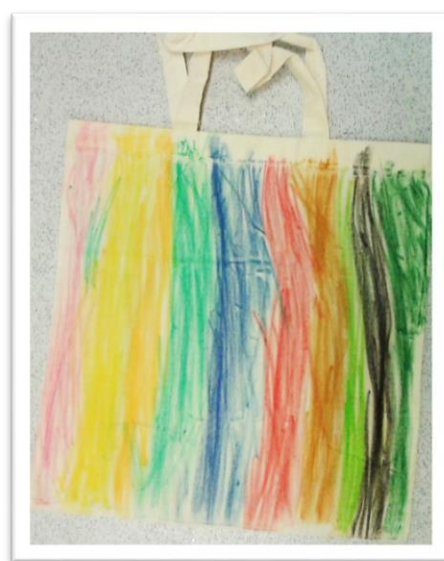
Jälkisiivous ja töiden esille laitto: Lasten poistuessa ryhmätoiminnasta, siivosin jäljet ja siirryin käsittelemään kangaskasseja. Kangasvärit tuli kiinnittää kankaaseen painamalla niitä kuumalla silitysraudalla. Koska osa lapsista ei päässyt mukaan tähän taidetyöpajaan, jätin heidän kangaskassit ja kangasväriliidut työparilleni päiväkotiin. Sovimme että lomalla olevat lapset maalaisivat omat kangaskassinsa tullessaan taas päiväkotiin. Työt olivat sen verran nopeat

tehdä, että he voisivat normaalin päivätoiminnan ohessa tehdä omansa valmiiksi. Käsittelisin ne sitten, kun seuraavan kerran tulen päiväkotiin, tai viimeistään ennen taidenäyttelyä, jolloin kangaskassit asetetaan esille.

Yhteenveto tämänkertaisesta toiminnasta oli se, että vaikka osa lapsista puuttui, niin toiminta oli silti mukavaa ja onnistunutta ja työskentely oli melko vapaata. Koska työmenetelmässä ei tarvinnut kovin paljon ohjata ja opastaa, tunnelma oli melko seesteinen. Keskustelulle jäi mukavasti aikaa, mutta myös rauhallisen hiljaisia hetkiä. Tunnelma oli levollinen ja kaikilla oli aikaa sekä puhua, että kuunnella toisia. Lapset pitivät selkeästi siitä, että saivat vapaasti piirrellä. Usea piirros saikin aikaan jonkinlaisen keskustelun ja hyväntuulista vitsailua. Tällä kertaa ei haasteita juurikaan ollut, silti kaipasinkin niitä lapsia jotka olivat tällä kertaa lomilla.

Kuva 20: Kangaskassien aloittaminen

Kuva 21: Valmiita kangaskasseja

4.5.7 Taidenäyttely

Taidenäyttelypäivänä menin ajoissa päiväkotiin valmistelemaan näyttelytilaa ja lasten taide-teoksia. Olin aiemmin keskustellut työparini kanssa siitä, missä näyttely olisi paras pitää ja sovimme, että päiväkodin puolella välissä oleva käytävä olisi hyvä ja avara tila tähän tarkoitukseen. Olin jo aiemmin koonnut lasten tekemät työt päiväkodin tarvikevarastoon. Silitin loput kangaskassit ja aloin kiinnittämään taideteoksia näyttelytilaan. Liimasin lasten tekemiä irrallisia kuvataideteoksia erivärillisille kartongeille. Lisäksi olin kotona muokannut ja tulostanut valokuvia ja taidetyöpajojen teknistä tietoa, jotka kiinnitin samalla tavalla erivärillisille kartongeille. Halusin valokuvilla ja teksteillä tuoda esille sitä, mitä materiaaleja olimme käyttäneet, sekä kuvia itse työskentelyprosesseista.

Emme pitäneen taidenäyttelyn avajaisia, koska lapset haettiin päiväkodista vaihteleviin aikoihin. Sovimme työparini kanssa, että lapset voisivat mennä vanhempien kanssa katsomaan taidenäyttelyä sitä mukaa, kun he ehtisivät. Taidenäyttelyn jäi viikoksi esille, joten näyttelyä voisi käydä katsomassa itselleen sopivana aikana ja näyttely oli luonnollisesti avoin kaikille. Itse tulin takaisin päiväkodille vasta seuraavalla viikolla ja tällä välin näyttely oli jo purettu. Päiväkodilla oli paluumuutto meneillään siirtyäkseen takaisin omaan yksikköön Vantaanlaaksoon, näin ollen työt tuli kerätä joka tapauksessa melko nopealla aikataululla pois. Suurin osa töistä meni lasten mukana kotiin, kuitenkin se suurin - yhteistyönä tehty merimaalaus - meni tietääkseni ryhmän omalle seinälle ihasteltavaksi Vantaanlaakson päiväkotiin.

Haasteina taidenäyttelylle koin taidenäyttelyavajaiset. Olin ajatellut taidenäyttelykutsuja ja kaessani, että avajaiset pidettäisiin tiettyyn kellonaikaan, jolloin sinne tulisi katselijoita. Unohdin kuitenkin ajatella asiaa tarpeeksi laajasti ja käytännössä niin ei sitten käynytäkään. Tosin, näyttely onnistui joka tapauksessa ja yhteenvetona taidenäyttely oli hieno lopetus taidepajatoiminnalle. Tässä vaiheessa emme kuitenkaan lasten kanssa varsinaisesti kokoontuneet ja jäin kaipaamaan eräänlaista taidetyöpajan loppuhetkeä ja selkeää päättymistä. Näin ollen, pyysin vielä kerran yhtä tapaamiskertaa lasten kanssa. Sovimme, että tulisin seuraavalla viikolla ja kohtaisin kaikki lapset pitääkseni vielä yhden taidepajatoiminnan sulkevan tapaamiskerran. Samalla saisin haettua loput materiaalit, sekä mahdolliset vanhempien palauttamat palautelomakkeet.

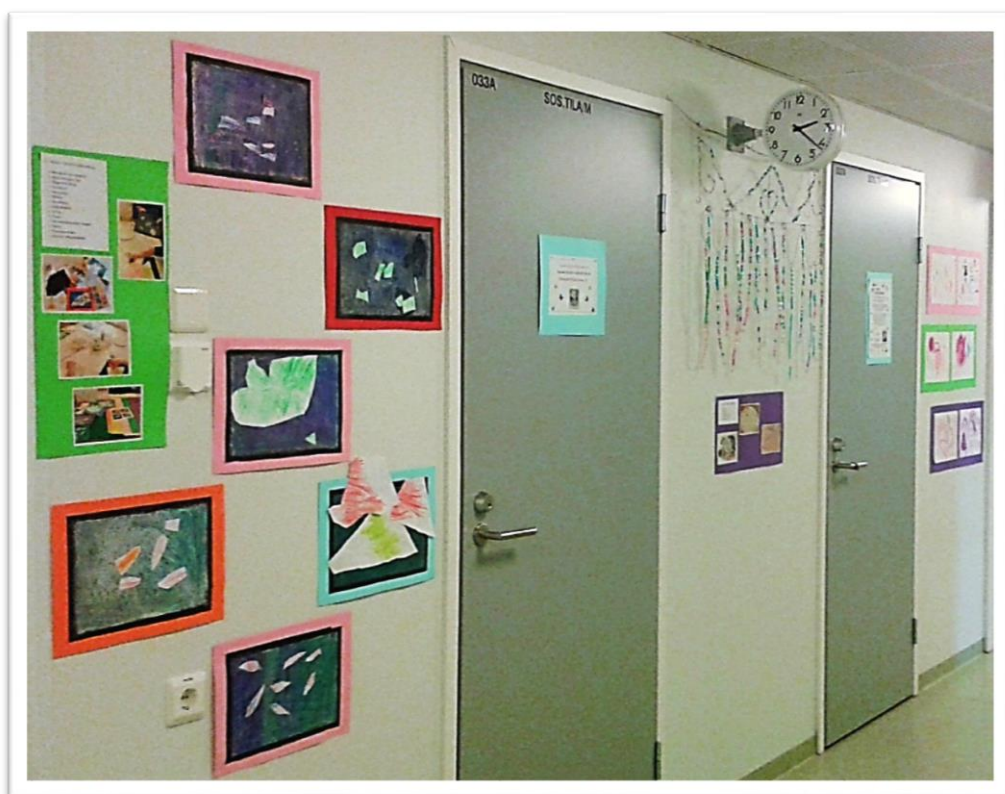
Kuva 22: Taidenäyttely, seinä 1

Kuva 23: Taidenäyttely, seinä 1

Kuva 24: Taidenäyttely seinä 1

Kuva 25: Taidenäyttely, seinä 2

Kuva 26: Taidenäyttely, seinä 2

Kuva 27: Taidenäyttely, seinä 2

4.5.8 Viimeinen kohtaamiskerta

Viimeinen tapaamiskerta oli taidenäyttelyn jälkeisellä viikolla. Halusin taidepajatoiminnalle selkeän lopun ja toiminnan sulkevan tapaamiskerran. Mietin etukäteen, että pelkkä keskustelu voisi olla lapsille hieman liian haastavaa, joten jotta lasten käsillä olisi keskustelun aikana tekemistä, päätin ottaa mukaani piirustusvälineet. Lähdin tapaamaan lapsia melko vapaissa merkeissä ja tavoitteena oli vain istua alas keskustelemaan yleisesti taidepajatoiminnasta ja mitkä lasten tunnelmat ovat nyt. Lisäksi halusin kertoa lapsille, että toiminta loppuu ja että olemme yhdessä kulkenneet oikein mukavan matkan. Mielestäni tämä oli tärkeä tapaamiskerta ja tällä tavoin taidepajatoiminta sai selkeän lopun.

Lähdin ajoissa päiväkotiin ja ensimmäiseksi kokosin näyttelystä jääneet tavarat ja siivosin varaston. Sen jälkeen lapset saapuivat luokseni ja istuimme alas työpöydän ympärille. Jaoin lapsille piirustusvälineet ja lapset saivat piirrellä mitä halusivat. Keskustelimme samalla melko vapaasti kaikenlaisia asioita ja myös siitä, minkälaista taidepajatoiminta oli lasten mielestään ollut. Kerroin että tämä olisi viimeinen tapaaminen. Jotkut lapset yllättyivät hieman siitä että taidepajatoiminta oli loppumassa ja he kertoivat, että olisivat mielellään jatkaneet sitä. Uskon että lapsetkin olivat tässä vaiheessa niin tottuneet minuun, että vasta nyt meidän tapa keskustella ja kommunikoida oli sitä tasoa, jota olin tavoitellut koko toiminnan aikana. Lapset tuntuivat viihtyvän ja keskustelu eteni vauhdilla kaikenlaisista asioista puhuen. Tuntui hyvältä tavata lapset ja päättää taidepajatoiminta yhdessä rauhassa keskustellen. Tämän ryhmän kanssa oli oikein mukavaa ja helppo työskennellä.

Kuva 28: Tikkari-tiikeri

5 Projektin tavoitteiden saavuttaminen ja arviointi

Tässä kappaleessa tarkastelen opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamista ja niiden arviointia. Käyn lävitse minun ja lasten välisiä vuorovaikutuksellisia kohtaamisia, taidepajatoiminnan onnistumista, taidenäyttelyä, arviointi- ja palautelomakkeiden keskeisiä tuloksia ja projektin aikataulua käymällä lävitse ja purkamalla omia merkintöjäni, taidetyöpajassa tehtyjä havaintoja ja saatuja palautteita.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on ollut ohjata päiväkodin arjessa taidepajatoimintaa varhaiskasvatusikäisille lapsille. Tavoitteena oli ohjata luovia, kehittäviä ja innostavia kuvataide- ja taidetyömenetelmiä ja tuotoksista oli tarkoitus tuottaa avoin taidenäyttely päiväkodin tiloihin. Opinnäytetyössä on pyritty selvittämään miten lapsi on kokenut taidetoiminnan ja osallisuutensa taidetyöpajoissa. Taidetoiminnan lisäksi tavoitteena on ollut kehittää, arvioida ja tutkia leikki-ikäisen itsearvostukseen ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Erityisesti on pyritty kiinnittämään huomiota lapsen aitoon kohtaamiseen ja hyvään vuorovaikutukseen, sekä siihen miten lapsi on kokenut tulleen nähdyksi ja kuulluksi.

Työmenetelminä ovat olleet vuorovaikutukselliset kohtaamiset, lasten havainnointi, yhteisten tuokioiden arviointi ja luova taidetoiminta. Opinnäytetyön aikana tehtyjä havaintoja ja muihinpanoja olen käyttänyt myös oman oppimiseni tukemiseen ja kehittämiseen.

Arviointimenetelminä ovat olleet erilaiset lomakkeet. Havaintoja on kirjattu sekä taidepajatoiminnasta, että lasten kohtaamisista ja käytössä on ollut itsearviointi- ja opiskelijan arviointilomakkeet, sekä lasten havainnointilomakkeet. Loppuarviointeja varten kehitin taidetyöpajaa, sekä omaa toimintaani ajatellen kaksi lomaketta, yhden opiskelijan loppuarviointilomakkeen ja yhden lasten vanhemmille suunnatun taidepajatoiminnan palautekyselyn.

Lasten kohtaaminen, taidepajatoiminta ja oman oppimisen arviointi onnistuivat hyvin, mutta lasten vanhemmille annetut palautekyselyiden suppea palauttaminen vaikeutti joidenkin tavoitteiden ja tulosten analysointia.

5.1 Lapsen vuorovaikutuksellisten kohtaamisten onnistuminen

Tässä opinnäytetyössäni päätavoitteenani oli kiinnittää erityistä huomiota sosiaaliseen ja hyvään lasta kunnioittavaan aitoon ja sensitiiviseen vuorovaikutukselliseen kohtaamiseen. Taivoittelin mukavia taidetoimintatuokioita joiden aikana kohtaisin lapsen yksilönä omana itsenään ja sellaisena kuin hän on. Ryhmää ohjatesani pyrin olemaan johdonmukainen, kärsivällinen, rauhallinen, kuunteleva ja läsnä oleva aikuinen. Lasten keskuuteen tavoittelin hyväksyä ryhmätyöskentelytaitoja kehittävää, luotettavaa, myönteistä ilmapiiriä ja toivoin että lapset kokisivat olevansa tasavertaisia keskenään. Taidetyöpajat etenivät ajallisesti vauhdik-

kaasti, silti tunnelma oli useimmiten hyvä ja levollinen. Lapset olivat innokkaasti mukana toiminnassa ja heillä oli usein paljon asioita kerrottavanaan, mutta yhtä lailla he osasivat rauhoittua kuuntelemaan ja keskustelemaan.

Järjestin taidepajatoiminnan ajallisen rungon siten, että meillä olisi jokaisella kerralla tarpeeksi aikaa yhteiseen keskusteluun, jonka lisäksi tarkoituksena oli, että jokainen lapsi saisi omaa aikaa kertoa itsestään ja ajatuksistaan. Oli erityisen tärkeää, että keskustelutuokioiden aikana yhden lapsen ollessa äänessä, me muut kuuntelemme häntä rauhassa ja hiljaa. Tuokioiden aikana pyrin siihen, kuinka lapsi voisi kertoa tunteistaan ja tunnelmistaan, mutta sain kuitenkin huomata, että tämän ikäisillä lapsilla se voi olla yllättävän haastavaa. Tunteiden syvempi ilmaiseminen ja omien tunnelmien sanoittaminen oli monelle kenties hiukan vaikeaa, eivätkä he kovin helposti osanneet ilmaista itseään. Huomasin myös, että toiminnan ja keskusteluiden aikana osa lapsista oli jännittyneitä ja ehkä hieman sulkeutuneitakin. Samasta syystä koin haastavaksi tulkita lapsia ja sitä, miten vuorovaikutuksellinen kohtaaminen on heihin vaikuttanut. Vaikka lapsen käytöksestä ja tunnetilasta huomaasi selkeitä positiivisia vaikutuksia, niin he eivät välttämättä osaa sanallisesti tuoda esille tunteuksiaan, eivätkä näin ollen kykene kuvailemaan miten kohtaamiset ovat vaikuttaneet heihin.

Koska en ollut kohdannut näitä lapsia aiemmin, huomasin että he olivat taidetyöpajojen alkaessa melko varautuneita minua kohtaan. Tämän kaltaisessa toiminnassa ja uuteen ohjaajaan tutustussa on selvää, että vasta jonkun ajan kuluttua muodostuu side ja luottamus vieraiseen tai uuteen ihmiseen. Tämä on luonnollista ja normaalia alkavassa ryhmätoiminnassa, tai lapsen ja ohjaajan välisessä tutustumisprosessissa. Vaikka lapset alusta alkaen sopeutuivatkin hyvin taidepajatoimintaan, niin vasta loppuvaiheessa koin että he olivat alkaneet luottamaan minuun ja avautuivat helpommin ajatuksistaan, ideoistaan ja työtavoistaan ja meidän kaikkien käytös oli vapautuneempaa ja varauksettomampaa. Tästä syystä koen, että vasta ihan viimeisten taidetyöpajojen aikana muodostui sellainen ilmapiiri, jossa pääsin toteuttamaan tavoittelemiani aitoa kohtaamista lasten kanssa. Jotta saavutettaisiin selkeästi havaittuja tuloksia ja vaikutuksia, tämän kaltaisen toiminnan tulisi mielestäni kestää kauemmin. Uskon, että lasten tutustussa toimintaan ja muihin läsnä oleviin ihmisiin, heidän luottamus kasvaisi ja keskusteluihin tulisi ajan saatossa enemmän syvyyttä ja rennompia ilmapiirejä.

Ryhmätoiminnassa tulisi muistaa ottaa huomioon myös arat ja hiljaisemmat lapset. Tässäkin ryhmässä oli lapsia, joiden ulosanti ei ollut kovin vuolasta ja spontaania. Jokaisen omista puheenvuoroista huolimatta, voi olla mahdollista, että joidenkin lasten omat puheenvuorot saattoivat olla hieman ahdistavia. Muiden lasten huomioon kiinnittyessä puhujaan, saattoi ryhmäpaine olla puhumista estävä tekijä. Huomasin myös, etteivät kaikki lapset halunneet joka kerta käyttää puheenvuoroaan tai he eivät saaneet kyllin nopeasti ilmaistua omia ajatuksiaan. Uskon, että joidenkin lasten kohdalla olisi tarvittu enemmän aikaa tai pidempikestoista ja

säännöllistä toimintaa, jotta lapsi olisi rentoutunut ja oppisi luottamaan siihen, että hänenkin sanomisillaan ja ajatuksillaan on merkitystä. Lapsella olisi ikään kuin aikaa asettua ja löytää oma tapa ilmaista itseään. Näkisin silti, että vaikka lapsi aristaisikin puhumista, olisi tärkeää harjoitella ja opetella puhumaan ryhmässä ja toisten edessä. Erityisesti aroille lapselle pienikin oma puheenvuoro voisi olla hyvää harjoitusta tuleviin sosiaalisiin tilanteisiin. Parhaimmillaan tämä kehittäisi lapsen rohkeutta ja kykyä olla ryhmän huomion keskipisteessä ja valmis-
taisi lasta esimerkiksi tulevaan koulunkäyntiin tai antaisi rohkeutta muun kaltaisissa sosiaalisissa tilanteissa. On kuitenkin muistettava, että joillekin lapsille esiintyminen ja muiden edessä puhuminen voi olla vaikeaa ja hyvinkin pelottavaa tai työlästä. Otin luonnollisesti tämän huomioon myös taidepajatoiminnan aikana. Annoin jokaisella kerralla kaikille lapsille puheenvuoron, mutta jos aistin, että lapsi hieman aristeli tilannetta tai vetäytyi, en kiinnittänyt sen suuremmin muiden lasten huomiota kyseessä olevan lapsen arkuuteen. Johdatin hienovärisesti keskustelua eteenpäin seuraavalle lapselle tai pyrin johdattamaan ryhmän huomion toisaalle. Kerroin lapsille myös sen, että yhtä lailla kuin puhuminen ja kertominen, niin myös sanomattomuus on hyväksyttyä ja sallittua. Kenenkään ei ole pakko puhua tai kertoa omia ajatuksiaan.

Vaikka kirjasin jokaisen kohtaamiskerran jälkeen lapsista havaintoja havainnointilomakkeisiin, koin ettei näin lyhyessä ajassa minun ja lasten välisissä vuorovaikutussuhteissa tai ryhmätöiminnan merkittävässä kehityksessä tapahtunut kovin suuria muutoksia. Tästä syystä kohtaamisten analysointi havainnointilomakkeiden perusteella oli melko ohutta.

Kaiken kaikkiaan koen että sekä taidepajatoiminta, että minun ja lasten väliset suhteet, onnistuivat olosuhteisiin nähden hyvin. Lisäksi uskon, että vaikka ryhmän jäsenet olivat toisilleen ennestään tuttuja, kartutti tämän kaltainen toiminta lasten kykyä antaa ja ottaa vastaan myönteistä palautetta, sekä kehitti lasten sosiaalisia taitoja toimia ryhmässä. Ryhmätuokiot olivat mukavia ja uskon, että suurin osa lapsista piti siitä, että heille annettiin omaa aikaa puhua ja kertoa itsestään ja ajatuksistaan. Mielestäni kaikki kohtelivat toisiaan tasapuolisesti ja toiset huomioon ottaen. Toki, meidän keskustellessamme oli havaittavissa normaalia leikki-ikäisen keskittymisen herpaantumista, mutta ne tilanteet menivät nopeasti ohi ja lapset keskittyivät jälleen toimintaan. Yhteenvetona lasten kohtaamisista voisin sanoa, että selkeinä poikkeuksina koin kahden viimeisen kohtaamiskerran. Niiden aikana lapset olivat rennompia ja tuttavallisempia minua kohtaan. Mikäli toimintaa olisi jatkettu, uskon, että tämän ryhmän ja näiden lasten kanssa työskentely olisi vain parantunut entisestään.

5.2 Taidepajatoiminta

Taidetyöpajojen tarkoituksena oli miellyttävän taidetoiminnan lisäksi kehittää lapsen sosiaalisia taitoja ja motorista osaamista. Taidetoimintaa suunniteltaessa ja valitessa koko ryhmälle sopivia taidetyöskentelymuotoja oli tärkeää huomioida lasten ikätaso, motoriset taidot ja

muutkin valmiudet työskennellä. Otin toimintasuunnitelmissa jokaisen lapsen yksilölliset taidot huomioon ja yritin löytää työmenetelmiä, jotka olivat kaikille lapsille kehittäviä ja miellyttäviä, kuitenkin sellaisia tekniikoita ja työmuotoja joissa tulos olisi hieno ja näyttävä. Ryhmätyöskentelyn tavoitteina oli muodostaa avoin ja hyväksyvä ilmapiiri, joka puolestaan lisäisi ja parantaisi yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vahvistaisi ryhmähenkeä. Ajatukseni oli saada lapset sanoittamaan tunteitaan ja ajatuksiaan, joita heillä herää taidepajatoiminnan aikana. Tunteista ja mielipiteistä puhuminen voisi osaltaan kehittää ja lisätä lapsen tapaa sanoittaa ajatuksiaan katsoessaan sekä omia, että toisten tekemää taidetta. Taidetyötoiminnan yksi tavoite olikin lisätä lapsen kykyä nähdä jokaisessa työssä jotain hienoa, kaunista ja katsomisen arvoista, samalla harjoiteltiin ihailun ja ihmettelyn ääneen sanoittamista. Taidetyöpajojen edetessä, lapset oppivat, että taideteosten katsominen ja myönteinen arvostaminen kuului taidepajatoimintaan. Taidetyöpajojen puitteissa toivoin, että pystyisin välittämään lapsille taiteen tekemisen intoa ja onnistumisen iloa. Halusin myös näyttää lapsille, että taidetyöskentelyssä tarvitaan ja olisi joskus jopa suotavaakin päästää spontaani luovuus valloilleen. Taidepajatyöskentelyn aikana kävikin muutaman kerran niin, että pääsin näyttämään lapsille myös yllättäviä ja suunnitelmista poikkeavia tapoja työskennellä ja tuottaa taidetta.

Taidetoimintatuokiot onnistuivat jokaisella kerralla hyvin ja lapset työskentelivät ahkerasti. Työskentelyaika oli jokaisella kerralla suhteellisen rajallinen ja työvaiheet etenevät melko vauhdilla. Toisaalta, koska tämän ikäisten lasten keskittyminen ei vielä ole kovin pitkäjänteistä, meillä oli mielestäni juuri sopivasti aikaa jokaiselle työvaiheelle. Lapset olivat innolla mukana toiminnassa ja keskittyivät hyvin. Lapset kuuntelivat ohjeita ja oppivat nopeasti mitä opetin heille. Vaikka joillain kerroilla osa työmenetelmistä olikin heille uusia, olivat he vastaanottavaisia ja avoimia uusille ideoille ja työskentelytavoille. Kuvalliset tuotokset olivat hienoja ja näyttäviä. Lapset eivät kovin vuolaasti kehuneet töitään, mutta suurin osa lapsista tuntui olevan tyytyväisiä omiin töihinsä. Vaikka useimmiten valmiiden taideteosten katselu onnistui hyvin ja lapset keskittyivät antamaan toisilleen hyvääkin palautta, koin muutaman kerran pienoisena haasteena saada lapset keskittymään. Lapset olisivat halunneet jo tuossa vaiheessa siirtyä seuraaviin tehtäviin ja heidän keskittymiskykynsä oli toiminnan loppupuolella melko heikkoa. Rauhoittaessani tilanteita ja ohjatessani heidän ajatuksensa takaisin tehtyihin taidetöihin, nämäkin ihailu- ja palautetuokiot onnistuivat hyvin. Mielestäni lapset kehittivät katsomaan teoksia myönteisellä tavalla ja yleensä he antoivat toisilleen hyvää palautetta. Taideteosten katseleminen ja ihasteleminen vaikutti selkeästi lasten itsetuntoon ja uskon, että selkeä ja positiivinen sanallinen palaute tuntui lasten mielestä hyvältä.

Kuten jo aiemmissa kirjoituksissani hieman avasin, mielestäni tämän kaltainen alkava taidepaja- ja ryhmätoiminta vaatii toimiakseen tarpeeksi monta tutustumiskertaa. Koen, että tämän ryhmän kanssa työskennellessä vasta aivan viimeisillä taidetyöpajakerroilla lapset roh-

kaistuivat ja tulivat innokkaammin mukaan toimintaan. Tämän pienryhmän tavoitteellisen taidetoiminnan ohjaaminen meni kuitenkin hyvin ja ryhmän kanssa oli helppo työskennellä. Lapset toimivat ryhmänä hyvin yhdessä ja heidän ryhmähenki oli selkeästi jo valmiiksi hyvä. Ilma-
piiri oli työskentelyn aikana suhteellisen rauhallinen ja miellyttävä, ja lapset olivat innostuneita taidetoiminnasta. Taidetyöpajojen tarkoitus oli viettää miellyttäviä leikkimielisiä tuokioita erilaista taidetta tuottaen ja mielestäni onnistuimme siinä hyvin. Saavuin mielelläni viikoittaisiin taidetyöpajoihin ja oli ilo saada ohjata juuri tätä ryhmää. Kokemukseni mukaan lapset tulivat mielellään mukaan taidetoimintaan. Kuulin myös puheita, että viikoittaista taidetyöpajaa oli odoteltu ja lapset olivat kyselleet muilta työntekijöiltä, että milloin se taidetäti tulee taas pitämään sitä Tikkari-tiikerin taidetyöpajaa?

5.3 Taidenäyttely

Taidepajatoiminnan näkyvin tavoite oli muodostaa lasten tekemistä teoksista taidenäyttely. Tarkoituksena oli laittaa taideteokset esille, mutta myös tuottaa lapsille hyvä kokemus siitä, että hän on onnistunut ja hyvä taiteen tekemisessä. Sen lisäksi, että muut taidenäyttelyssä vierailevat katselijat ihailivat lasten tekemiä taideteoksia, tavoitteena oli myös se, että lapset itse näkisivät ja katsoisivat sekä omia, että toisten taideteoksia arvostavasti ja hyväksyvästi.

Keräsin jokaisen taidetyöpajan alkaessa edellisellä viikolla tehdyt teokset pois ja ripustin uudet työt tilalle. Taidetyöt olivat lähes jokaisen taidepajatoimintatuokion jälkeen viikon nähtävillä, ja jo tuolloin lapsilla oli tapana käydä ihailemassa ja katsomassa taidetöitä. Viimeisen taidetyöpajan jälkeen keräsin kaikki työt varastoon odottamaan. Seuraavalla viikolla pystytin niistä päiväkodin tiloihin taidenäyttelyn. Hyvää seinätilaa löytyi pitkän käytävän varrelta, johon ripustin ja kiinnitin teokset yhtenäiseksi näyttäväksi näyttelyksi. Lasten tekemät työt olivat esille laitettuina todella näyttäviä ja tyylikkaita. Työt pääsivät hienosti oikeuksiinsa ja mielestäni taidenäyttely oli upea kokonaisuus kauniista taideteoksista. Taidenäyttely oli päiväkodin vaihtumisen vuoksi vain vajaan viikon nähtävillä ja ihasteltavina. Käsittääkseni lähes jokainen lapsi oli käynyt näyttämässä töitään vanhemmilleen ja tämän lisäksi päiväkodin muut lapset ja henkilökunta ihastelivat näyttelyä.

Taidenäyttelyavajaiset pidettiin tiistaina 20.10.2015 kello 14.00-17.00. Varsinaisia avajaisia ei pidetty ollenkaan, koska lapsia tultiin hakemaan päiväkodista eri aikoina iltapäivän mittaan. Tulin siihen tulokseen, että oli parempi antaa lasten ja vierailijoiden tutustua näyttelyyn itsenäisesti kaikessa rauhassa. Samasta syystä on myönnettävä, etten tiedä miten lapset kokivat taidenäyttelyä, kun en ollut näkemässä, enkä saanut siitä kovin paljon kirjallista palautetta. Keskustelin aiheesta työparini kanssa ja sain selville, että osa lapsista oli ylpeästi esitellyt taidenäyttelyä vanhemmilleen. Lisäksi päiväkodin muu henkilökunta ihasteli ja kehui taidenäyt-

telyä. Yleisesti koen kuitenkin onnistuneeni taidenäyttelylle asetetuissa tavoitteissa. Alun alkaenkin halusin näyttää lapsille miten meistä jokainen osaa luoda taidetta ja että heidän tekemistä teoksistaan saa tehtyä tyylikkään taidenäyttelyn. Vaikken saanutkaan kovin paljon kirjallista palautetta tiedän, että heistä suurin osa lapsista oli ylpeitä omista töistään.

5.4 Lomake- ja loppuarviointia, sekä palautekyselyjä

Taidetyöpajojen aikana minulla oli käytössä sekä lasten havainnointilomake, että itsearviointi-/opiskelijan arviointilomake. Samat lomakkeet oli myös työparillani täytettävänä. Lomakkeiden avulla halusin seurata omaa käytöstäni ryhmän ohjaajana ja halusin erityisesti keskittyä tarkkailemaan omaa läsnäoloani, vuorovaikutustaitojani ja kohtaamistilanteita. Kiinnitin lomakkeissa huomiota myös siihen, miten voisin kehittää omaa kykyäni suunnitella taidepajatoimintaa ja sen aikataulutusta, jonka lisäksi halusin kehittää omia taitojani ohjata miellyttävää ja kehittävää ryhmätoimintaa. Kirjasin lomakkeisiin ryhmätoiminnan yleisiä asioita, huomioita ja kehityskohtia. Tällä tavoin halusin löytää ne kohdat joissa voisin parantaa omaa toimintaani, mutta yhtä lailla kirjasin lomakkeisiin myös onnistumisia, hyviä hetkiä ja yleistä kehitystä ryhmätoiminnassa. Sen lisäksi että kirjasin yleisesti taidepajatoimintaa, havainnoin jokaista lasta erikseen. Halusin seurata miten lapset kokivat taidepajatoiminnan ja kehittyivät sen aikana.

Lomakkeet ovat olleet hyvänä apuna arvioidessani omaa työtäni. Silti on myönnettävä, että olisin voinut täyttää lomakkeita hieman tunnollisemmin jokaisen taidetyöpajan jälkeen. Koin kuitenkin että ryhmä toimi jokaisella tapaamiskerralla lähes samalla tavalla, eikä näin ollen tullut kovin paljon uutta kirjattavaa. Lasten havainnointilomakkeissa ei erityisesti ollut muutoksia ja heidän läsnäolo, osallistuminen, innokkuus, ja ryhmädynamiikka oli joka kerta lähes samalla tasolla. He olivat useimmiten ahkeria ja helposti ohjattavia ja jokainen tapaamiskerta meni lähes samalla tutulla rutiinilla. Lapsissa oli energiaa ja he tarttuivat tehtäviin kiitettävällä tavalla. Silti yksi suurimmasta asiasta jonka huomasin, oli se, että kahden tai kolmen viimeisen kohtaamiskerran aikana huomasin lapsissa ja ryhmätoiminnassa selkeästi havaittavaa muutosta. Lapset olivat seurassani vapautuneempia ja huomasin, että he olivat rennompia ja innokkaampi, kuin taidepajatoiminnan alkaessa. Oletan, että tämä johtui siitä, että tässä vaiheessa he olivat tulleet kanssani jo niin tutuiksi, etteivät enää jännittäneet minun kohtaamista. Koen asian niin, että lapsen rentoutuessa hänelle jää enemmän energiaa karnavoida se taiteelliseen luovuuteen ja tekemisen intoon. Tästä kaikesta päättelen myös, että toimiakseen parhaiten, tämän kaltaisen toiminnan tulisi kestää kauemmin ja tapaamiskertoja olisi hyvä olla enemmän. Keskustelin tästä myös työparini kanssa ja hän oli asiasta samaa mieltä. Samaa voin sanoa myös itsestäni. Huomasin, että ryhmän alkaessa jännitin taidetuokioiden onnistumista ja uusien ihmisten kohtaamista. Koin ajoittain melko suurtakin epävarmuutta kehittäessäni toimivaa taidetoimintaa. Yhtä lailla pohdin jonkin verran sitä, miten onnistun taidepajatoiminnan ohjaajana. Sain kuitenkin huomata, että kun tutustuin mukana oleviin henkilöihin paremmin, pystyin rennommin ja tarkemmin keskittymään siihen, mitä varten

olin tätä opinnäytetyötäni lähtenyt tekemään, eli ohjaamaan taidepajatoimintaa pääpainon ollessa lapsen arvokkaassa ja häntä huomioivassa kohtaamisessa.

5.4.1 Työparini lomakearvioinnit

Työparillani oli täytettävänä samat lasten havainnointilomakkeet, että itsearviointi-/ opiskelijan arviointilomakkeet kuin minulla. Niiden avulla toivoin, että saisin häneltä realistista palautetta ohjaajuudestani ja lasten kohtaamisista. Luonnollisesti hänellä oli sivustaseuraajana enemmän aikaa keskittyä lomakkeiden täyttämiseen ja työni havainnointiin. Yleensä hän täytti lomakkeet kokonaan, mutta toiminnan aikana kävi toisinaan niin, että hänen osallistuksessa toimintaan ja siten ollessa arvokkaana apuna lasten ohjaamisessa ja taidepajatoiminnan sujuvuudessa, jäivät lomakkeet osittain täyttämättä. Hänellä ei ollut taidetoimintatuokioiden jälkeen enempää aikaa, koska päiväkodin muut tehtävät vaativat häneltä täyden työpanoksen. Keskustelin kuitenkin usein hänen kanssaan ja sain häneltä arvokasta suullista palautetta. Palautteiden avulla sain kriittisesti arvioitua ja kehitettyä omaa toimintaani taidetoiminnassa, sekä ryhmän ohjaamisessa. Vaikka tekemäni lomakkeet olivatkin monipuolisia ja olisivat paremmin täytettyinä olleet arvioinnin kannalta hyödyllisemmät, sain niistä silti arvokasta tietoa. Työparini oli useimmiten arvioinut toimintaani numerolla 4 ja muutaman kerran numerolla 5, arviointiasteikolla 1-5.

Näitä kahta lomaketta käytimme myös arvioidaksemme varsinaisia taidetyöpajoja. Niiden lisäksi kehitin lopuksi työparilleni opiskelijan loppuarviointilomakkeen. Tämä oli tarkoitus täyttää kun taidepajatoiminta oli kokonaisuudessaan ohi. Opiskelijan loppuarvioinnissa pyysin palautetta muun muassa siitä, osasinko kohdata lapset niin, että kuulin ja näin heidät henkilökohtaisesti ja sensitiivisesti, sekä pystyinkö luomaan ryhmään hyväksyvän ilmapiirin ja yhteenkuuluvuuden tunteen. Tiedustelin myös minkälaista ohjaajuuteni ja ohjaamani taidetoiminta oli, parantuiko ja kehittyikö ryhmän ohjaamistaitoni taidepajatoiminnan aikana ja loppua kohden. Osasinko huomioida lasten valmiudet ja heidän ikätaso kehittäessäni heille taide-toimintaa, sekä miten hyvin sain heidät keskittymään ryhmän toimintaan ja itse taiteen tekemiseen. Onnistuinko välittämään lapsille taiteen tekemisen onnistumista, sekä luovuuden oivaltamista, iloa ja intoa ja sainko kehitettyä lasten kykyä antaa palautetta sekä näkemään kauneutta sekä omissa, että toisten tekemisissä taide- ja askarteluteoksissa. Kysyin myös työparini kokemuksia siitä, miten hänen mielestään lapset kokivat taidenäyttelyn ja miten se ilmeni, sekä miten lasten tekemät taidetyöt ja taidenäyttely otettiin vastaan.

Päiväkodin remontti ja muuttokiireiden vuoksi, opiskelijan loppuarviointi jäi palauttamatta, enkä näin ollen saanut sitä analysoitua.

5.4.2 Vanhempien ja lasten antama palaute ja tulokset

Taidepajatoiminnan loppuvaiheessa jaoin toimintaa koskevan palautekyselylomakkeet lasten mukana kotiin vietäväksi. Tein vanhempien palautelomakkeesta mahdollisimman helpon ja nopean täyttää, lisäksi esitin toiveen, että vanhemmat kävisivät lomakkeet lävitse yhdessä lapsensa kanssa. Palautekyselyn tarkoituksena oli saada tietoa siitä, miten taidepajatoiminta onnistui lasten ja vanhempien näkökulmasta, ja oliko toiminnalla minkäänlaisia kotona havaittavia vaikutuksia. Kysyin myös kokemuksia muun muassa siitä, miten lapsi oli kokenut taidepajatoiminnan, oliko hän kertonut siitä kotona, oliko hän ilmaissut että haluaa olla mukana, minkälaista lapsen mielestä oli osallistua taidetoimintaan, oliko taidepajatoiminta lisännyt lapsen kiinnostusta taiteisiin ja luovuuteen, sekä oliko vanhempien mielestä havaittavissa että lapsen kädentaidot ja luovuus olisivat kehittyneet. Muutama kysymys koski myös sitä, oliko lapsen vuorovaikutustaidoissa, tarkkaavaisuudessa ja keskittymiskyvyssä havaittavissa kehitystä ja kokiko lapsi tai vanhempi, että tämän kaltaista taidepajatoimintaa olisi hyvä olla enemmän. Lopuksi kysyin, miten lapsi oli kokenut taidenäyttelyn ja miten se ilmeni.

Koska lasten vanhemmille jaettuja taidepajatoimintaa koskevaa palautekyselyitä ei juurikaan palautettu, sain aika suppeasti analysoitua lasten ja vanhempien mielipiteitä Tikkari-tiikerin taidepajatoiminnasta. Näin ollen, en juuri saanut tietoa siitäkään, miten he kokivat taidenäyttelyn. Yhden lapsen vanhemman kohtasin päiväkodissa ja häneltä sain suullista palautetta taidepajatoiminnasta. Hän oli sitä mieltä, että lapsi oli kokenut taidetoiminnan hyvänä asiana ja että siitä oli puhuttu kotona monet kerrat, lisäksi lapsi oli kertonut että jatkaisi mielellään Tikkari-tiikerin taidepajatoimintaa. Tämän yhden suullisen palautteen lisäksi, vain yksi seitsemästä lapsesta toi takaisin täytetyn palautekyselylomakkeen. Heidän vastauksista kävi ilmi että lapsi oli kertonut taidetyöpajasta kotonaan ja lapsen mielestä taidetyöpajoissa oli kivoja ja erilaisia juttuja. Vanhemmat olivat kotona saaneet kuulla, sekä helmistä että kaloista. Kysyttäessäni oliko lapsen kiinnostus luovuuteen lisääntynyt, vastattiin että ei ehkä, mutta olivat iloisia uusista ideoista ja pitivät niitä tärkeinä. Vanhempi ei osannut sanoa oliko lapsen keskittyminen ja tarkkaavaisuus lisääntynyt, koska lapsi on muutenkin kiltti, vaikkakin tomera. Lapsen lisääntyvästä sosiaalisuudesta tai vuorovaikutuksen kehittymisestä ei osattu sanoa. Kysyttäessä vanhemman mielipidettä taidepajatoiminnan jatkuvuudelle, vastaus oli myönteinen ja samalla he ilmaisivat että taidetoiminta tuo vaihtelua, ideoita ja kehittää lasta. Lapsi oli myös vastannut että tykkää taidepajatoiminnasta ja haluaisi jatkaa sitä. Kun kysyin lomakkeessa myös siitä miten lapsi koki taidenäyttelyn, lomakkeeseen oli vastattu, että olivat käyneet ihastelemassa sitä ja että se näyttää hyvältä. Lapsi oli ylpeästi esitellyt vanhemmilleen töitään. Palautekyselyn lopuksi jätin tilaa vapaalle palautteelle ja lomakkeeseen oli kirjoitettu erilaisia irrallisia sanoja: ”Vapaus, ilo, luomisen ilo, positiivinen tekeminen, uuden rakentaminen, värit +, tekniikat +, silmät loistaa.”

5.5 Projekti aikataulun ja toteutuksen onnistuminen

Koen kaiken kaikkiaan, että ajallisesti tämä opinnäytetyö meni, kuten olin suunnitellutkin. Omien opettajieni ja päiväkodin henkilöstön kanssa sovitut ajat määrittivät luonnollisesti projektin etenemisen, mutta opinnäytetyön kirjoittaminen ja kehittäminen oli ajallisesti melko vapaasti suunniteltavissa. Projektin aikana oli joitain muuttuvia tekijöitä, kuten esimerkiksi päiväkodin alkavat kesälomat ja muutto toisiin tiloihin. Niistä huolimatta saimme sovittua taidepajatoiminnalle sopivan aikataulun ja se sujui hyvin alusta loppuun saakka. Päiväkodin henkilökunnan ja Tikkari-tiikerin taidetyöpajalaisten kanssa oli mukava tehdä yhteistyötä.

Taidetyöpajatoimintaa suunnitellessa ja ennakoidessa sen ajallista kulkua, olisi hyvä ottaa huomioon että toiminnan alkaessa kaikki välineet, materiaalit, istumapaikat ja muunlainen etukäteisvalmistelu olisi hyvä olla mahdollisimman pitkälle tehty valmiiksi. Kun lapset saapuvat ryhmään, olisi hyvä että toiminta pääsisi alkamaan toimintasuunnitelmien mukaisesti. Tällä tavoin aikaa ei menisi sellaiseen, jonka voi valmistella etukäteen ja lapset pääsevät aloittamaan työskentelyn. Itselläni kävi ensimmäisen taidetyöpajan kanssa niin, että vaikka olin valmistautunut hyvin ja laittanut kaikki materiaalit esille, niin hetken kestävä maalien jakaminen vei aikaa muusta toiminnasta. Seuraavilla kerroilla pidin parhaani mukaan huolen siitä, että kaikki välineet ja materiaalit olivat hyvin paikoillaan, ennen kuin lapset saapuivat. Esivalmistelut ovat tärkeitä ja ne tulisi tehdä huolellisesti ajoissa etukäteen.

Taidetyöpajat etenivät suunnitellun aikataulun mukaisesti ja ne olivat pääsääntöisesti kerran viikossa, noin kahdeksan viikon ajan. Alkuun oli tarkoitus pitää vain viisi taidepajatoimintakertaa ja taidenäyttely, mutta jossain vaiheessa totesin, että meillä voisi olla hieman enemmän taideteoksia tulevaan taidenäyttelyyn. Koska työskentelin mielelläni tämän lapsiryhmän kanssa, pyysinkin lupaa pitää vielä yhden ylimääräisen taidetyöpajan. Lisäksi taidepajatoiminnan loppuessa ja pystyttäessäni taidenäyttelyä minulle tuli tunne, että haluaisin tavata lapset vielä kerran taidenäyttelyn jälkeen. Olin ajatellut että taidenäyttely olisi viimeinen tapaamiskerta, mutta koin että taidenäyttely oli ajallisesti hieman hajanainen. En käytännössä kohdannut lapsia taidenäyttelyn aikana juuri ollenkaan. Jäin tuolloin pohtimaan sitä, että meidän olisi lasten kanssa hyvä kohdata vielä kerran jotta taidepajatoiminta saisi hyvän päätöksen. Ehdotin ja kysyin lupaa työpariltani tulla päiväkotiin kohtaamaan ryhmän lapset vielä kerran ja sovimme, että tulen pitämään vielä yhden vapaamuotoisen työpajan lasten kanssa, joka pidettiin tiistaina 27.10.2015. Tämä viimeinen kohtaamiskerta oli vapaan piirtämisen ja keskustelun merkeissä mukava taidepajatoiminnan päättävä kohtaamiskerta.

Vaikka koen, että taidepajatoiminta onnistui keskimäärin hyvin, niin on myönnettävä, etteivät muutamat asiat mennyt kuten olin ennakkoon suunnitellut ja valmistellut. Yksi niistä oli taidenäyttelyn avajaiset ja toinen oli palautekyselyt ja arviointilomakkeiden palauttamiset.

Alun alkaen minulla oli visio siitä, että taidenäyttelyavajaiset pidettäisiin ennalta sovittuun kellonaikaan taidepajatoimintaryhmän ja mahdollisesti heidän vanhempien kanssa. Sain taide­näyttelypäivänä kuitenkin huomata että tämä oli käytännössä vaikea toteuttaa, koska lapsia tultiin hakemaan päiväkodista eri aikoihin iltapäivän aikana. Lisäksi uskon, etteivät kaikki vanhemmat olleet ajatelleet tämän olleen päiväkodin normaalia työrutiineista poikkeava taidepajatoimintaa. Tästä syystä uskoisin, etteivät jotkut vanhemmista ajatelleet taidenäyttelyn merkitystä lapselleen. Nämä ovat kuitenkin vain minun omia ajatuksiani ja yhteenvetoa asiasta. Toinen asia joka ei mennyt suunnitelmien mukaisesti, oli lasten vanhemmille suunnatut palautekyselyt. Koska sain vanhemmilta takaisin vain yhden seitsemästä palautekyselystä, en pysty analysoimaan toimintaa tämän paremmin. Lisäksi toinen palautekysely joka ei toteutunut, oli työparilleni jätetty opiskelijan loppuarvointi. Se jäi päiväkodin arjen kiireellisyyden vuoksi palauttamatta ja näin ollen, olen analysoinut taidepajatoimintaa ja omaa oppimisen kehitystä ilman sitä. Näiden asioiden lisäksi koen, että tämän opinnäytetyön tutkimustulokset ovat melko vähäisiä. Mukana oli vain pieni ryhmä lapsia ja rajallinen määrä kohtaamisia, lisäksi palautelomakkeiden palautus ei toiminut halutulla tavalla. Näistä johtuen, taidepajatoiminta ja sen vaikutusten analysointi jäi varsin suppeaksi ja ohueksi. Kaiken kaikkiaan voisin kuitenkin ilman palautteita ja yhteenvetona jälleen mainita, että lapsilta saatu palaute ja heidän into työskennellä, on ollut paras mittari näyttämään tämän taidetyöpajaprojektin onnistumista. Näiden lasten kanssa on ollut ilo työskennellä.

6 Työn tulosten hyödynnettävyys

Tämän kaltaisessa taidepajatoiminnassa ei ole merkitystä lapsen taustalla, kansallisuudella, eikä teknisillä taidoilla. Ei ole olennaista osaako lapsi esimerkiksi pitää kynää oikein kädessä, tai muistaako hän värien nimet. Lapsen ei tarvitse olla valmiiksi hyvä, koska vain tekeminen ja oleminen ovat tärkeässä asemassa. Jokainen lapsi osaa jotakin ja hyvän ohjaajan taito onkin havaita lasten erilaisuudet ja löytää lapsen osaaminen. Luovuutta voi kehittää niin monin eri tavoin ja luovat toiminnot sopivat lähes jokaiselle. Lisäksi näkisin, että ryhmässä osallistuminen ja siinä toimiminen kehittää lapsen sosiaalisia taitoja. Hyvän ja hyväksyvän ryhmähengen ylläpitäminen on tärkeää. Hyväksytyksi tuleminen ja turvallinen olo kehittää lapsen rohkeutta ilmaista itseään ja kartuttaa lasten ryhmätyöskentelytaitoja.

6.1 Kohtaaminen ja kuunteleminen

Tässä opinnäytetyössä taidepajatoiminnan lisäksi lapsen kohtaaminen on ollut merkittävässä asemassa. Toivoin, että antaessani lapsille riittävästi aikaa kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle, vaikuttaisi se osaltaan siihen, että lapsi tuntisi tulleen nähdyksi omana itsenään ja että hän kokisi olevansa tasavertainen muiden ryhmäläisten kanssa. Halusin että jokaisella kohtaamiskerralla jokainen lapsi kokisi olevan tärkeä ja odotettu osallistuja taidetyöpajassa. Halusin myös osoittaa lapsille, että kuuntelen heitä ja heidän ajatuksensa kiinnostavat minua.

Ensimmäisen taidetyöpajan aikana kerroin lapsille, että kohtaamistilanteissamme olisi aina samat säännöt. Tärkein sääntö oli se, että toisen puhuessa muut kuuntelevat rauhassa ja keskeyttämättä. Näin toimiessamme, jokaisella olisi oma puheenvuoronsa, eikä heidän ei tarvitsisi kilpailla muiden kanssa yrittäessään saada äänensä kuuluviin. Koen, että lapsille annettu henkilökohtainen huomio ja oma aika puhua, edesauttoivat lasta luottamaan siihen, että hänen asioilla on merkitystä ja että häntä kuunnellaan. Tällä tavoin toimiessani, toivoin myös että ujommat ja aremmatkin lapset rohkaistuisivat osallistumaan keskusteluun. Havaitsin myös, että lapset olivat usein silminnähden innoissaan kun he huomasivat että aikaa oli varattu riittävästi pelkälle keskustelulle, eikä noiden hetkien aikana ollut tarkoitus suorittaa mitään muuta. Uskon kuitenkin, että vasta toiminnan edetessä, lapset oppivat että keskusteluille oli aina aikaa ja että me todellakin keskitytään kuuntelemaan toisiamme ja pohtimaan eri asioista.

Mielestäni tässä opinnäytetyössä käy selkeästi ilmi se, miten lapset ovat kokeneet ja ottaneet vastaan Tikkari-tiikerin taidepajatoiminnan ja yleisestikin vuorovaikutukselliset kohtaamistilanteet. Vaikka lasten vanhemmille toimitetut palautekyselyt jäivät suurimmaksi osaksi palauttamatta, eivätkä lapset osanneetkaan sanoa sitä ääneen, näkisin että lasten olemukset ja heistä välittyvä innokkuus kertoivat omalta osaltaan lasten suhtautumisesta taidepajatoimintaan. Sen lisäksi huomasin, että heille suunnattu myönteinen palaute - tuli se sitten muilta lapsilta tai aikuisilta - oli varmasti asia jonka jokainen lapsi vastaanotti ja kuunteli tarkkaan. Tämän kappaleen yhteenvetona voisin sanoa, että tässä opinnäytetyössä nousee mielestäni hyvinkin esiin se, mikä merkitys aidoilla kohtaamisilla, hyvillä vuorovaikutustilanteilla ja myönteisellä palautteella on. Lapset tarvitsevat sitä että heidät kohdataan oikeasti läsnä olleen. Lapset tarvitsevat ihmisiä jotka välittää ja ovat kiinnostuneita heistä ja heidän tekemisistään.

6.2 Taide ja luovuus

Taidetta tekemällä voi leikkiä monella tavalla, eikä taiteen tekeminen tarvitse olla edes niin kovin vakavaa - silti tulos voi olla vakavasti otettava ja hieno. Taidevälineet voivat olla oikeita varsinaisia taiteen tekemiseen tarkoitettuja välineitä, mutta yhtä lailla välineet ja materiaalit voivat olla sellaisia, että lapsen pitää itse käyttää mielikuvitusta ja luovuutta tuottaakseen työmenetelmiä, materiaaleja, työvälineitä, uusia kokemuksia, ideoita tai tuotoksia.

Tämän opinnäytetyön taidetyöpajoissa toteutetut työt olivat teknisen osaamisen kehittämisen lisäksi myös hyviä harjoitteita luovuuden kannalta. Useampi työtapo oli suunniteltu siten, että varsinaisen työn työskentelyssä ei perustekniikoiden lisäksi ollut kovin ehdottomia sääntöjä. Lapsella oli annettujen ohjeiden puitteissa melko pitkälle vapaus luoda teoksestaan sellaisen, kuin itse haluaa. Havaitsin että taidetyöpajojen alkaessa, vapaus luoda ja tuottaa itsensä näköistä taidetta, saattoi osalle lapsista olla jopa haastavaa ja vaikeaa. Toisinaan näytti siltä,

että jotkut lapset ei oikein osannut tarttua annettuun tehtävään ja he istuivat hetken miettimässä, ennen kuin hän aloitti tekemisen. Lisäksi jotkut tekniikat ja materiaalit olivat sellaisia, etteivät kaikki olleet niitä koskaan ennen kokeillut. Uusien tekniikoiden ja materiaalien myötä yritin opettaa lapsille, että taiteessa kaikki on mahdollista ja he voivat jonkin verran kokeilla omia ideoitaan. Taiteen tekeminen on erinomainen tapa harjoittaa luovuutta ja halusin tämän taidepajatoiminnan myötä tuoda luovuuden intoa lasten ajatuksiin ja työskentelyyn.

Jokaisen taidetyöpajan aikana meillä oli tapana viettää hetki katsomalla aiemmin tehtyjä taidepajatoiminnan tuotoksia. Teoksia katsoessamme pyrin siihen, että lapset kehittyisivät myös taideteosten katsomisessa. Katsoessamme ja sanoittaessamme ajatuksiamme ääneen toivon, että lapsen kykyä antaa toiselle myönteistä palautetta kehittyisi ja yhtä lailla lapsi oppisi myös vastaanottamaan palautetta omasta työstään. Toivon, että tämä tapa kehittäisi lapsen kykyä katsoa ja löytää kauneutta, sekä omissa, että toisten tekemissä teoksissa. Yhtä lailla kuin itsekin pyrin kehittymään siinä miten katson lasta ja hänen taidettaan, halusin opettaa lapsille sitä samaa - jokaisen työssä on aina jotain mielenkiintoista tai kaunista katseltavaa. Näistä lasten tekemistä taideteistä muodostui tämän opinnäytetyön yksi näkyvimmistä tavoitteista, Tikkari-tiikerin taidepajoissa tuotetut tuotokset ja niistä koottu taidenäyttely. Uskon, että taidenäyttely oli lapsille tärkeä ja merkittävä kokemus. Sen lisäksi että teokset olivat kaikkien ihailtavana, lapsi näki myös itse miltä hänen työnsä näytti seinälle kiinnitettynä osana isompaa kokonaisuutta. Omasta mielestäni taidenäyttely oli lasten itsetunnoille ja oman kädenjäljen arvostamiseen erittäin onnistunut tavoite.

Taiteiden tekeminen, kuvataide, luomisen into ja lapsen luovuus ovat asioita joita mielestäni lapsissa tulisi pyrkiä säilyttämään. Itse uskon, että mikäli lapselle tarjotaan mahdollisuuksia kokeilla ja tutustua erilaisiin taiteisiin ja luoviin toimintoihin, niin ne saattavat olla sellaista osaamista ja taitoa, jotka nousee lapsen elämässä aika ajoin esiin myöhemminkin.

Lapsia kuuntelemalla ja seuraamalla koin, että suurin osa lapsista oli mielellään mukana ja mielestäni he hyötyivät tämän kaltaisesta toiminnasta. Hyödyntämällä lapsen intoa ja avarkatseisuutta saa helposti aikaiseksi mukavia taidetyöskentelytapoja ja erilaisia luovia toimintoja. Luovat toiminnot ovat parhaimmillaan valtava ja ehtymätön voimavara.

6.3 Ryhmätyöskentely ja 3-vaiheinen toimintatapa

Taidetyöpajojen säännöllisesti etenevä kolmivaiheinen toimintatapa ja ajallinen kesto olivat jokaisella tapaamiskerralla lähes samanlainen. Mielestäni toiminnan selkeä runko auttoi lapsia käsittämään mitä oli tulossa ja näin he tiesivät milloin toiminta alkaa, miten se etenee ja milloin se loppuu. Lisäksi uskoisin, että jokaisella kerralla samoista ihmisistä koottu ryhmä ja suljettu toiminta, antaa lapsille parhaimmillaan tietynlaista rauhallisuutta ja luottamusta toimia yhdessä. Vaikka koen, että lapset olivat alkuun hieman varautuneita ja aristelivat minua

ja alkavaa taidepajatoimintaa, näkisin että he oppivat toiminnan edetessä rentoutumaan ja olivat hyvinkin läsnä toiminnassa. Mikäli taidepajatoiminta olisi jatkunut pidempään, uskon että tämän kaltaisen toiminnan edut olisivat tulleet vahvemmin ja paremmin esiin.

7 Oman oppimisen arviointi

Tämä opinnäytetyö oli tulevan ammatillisuuden ja asiantuntijuuden kehittymistä ajatellen hyvä harjoitusprojekti. Asetin itselleni ja toiminnalleni melko mittavia ja monipuolisia tavoitteita joista osa toteutui oikein hyvin. Olen arvioinut omaa kehittymistäni lähinnä omien mui-
tiinpanojen ja analysoinnin kautta. Kuten aiemmin on jo todettu, en saanut takaisin kuin yh-
den arviointipalautteen ja näin ollen, saatujen palautteiden analysoiminen on jäänyt tässä
työssä vähemmälle.

7.1 Ryhmän ohjaaminen

Tämän pienryhmän kanssa oli helppo harjoitella lasten vuorovaikutuksellista kohtaamista ja taidepajatoiminnan ohjaamista. Ryhmällä vaikutti olevan hyvä ryhmähenki ja suhteellisen ta-
sapuolinen ja hyväksyvä ilmapiiri. Vaikka lapset olivatkin sekä motorisesti että kehitystasolla
hieman eri tasolla, he eivät mielestäni juurikaan kilpailleet osaamisillaan tai arvostelleet tois-
tensa osaamista. Tämä edesauttoi minun keskittymistäni heidän ohjaamiseensa.

Toiminnan aikana tavoittelin lapselle tunnetta, että hänet hyväksytään sellaisena kuin on ja
että lapset kokisivat olevansa tärkeitä ja tasa-arvoisia keskenään. Koen, että tämän ryhmän
kanssa työskennellessäni ammatillinen osaamiseni kehittyi ja uskon, että suurimmaksi osaksi
onnistuin kohtaamaan lapset läsnä ollen ja heidät huomioon ottaen. Mielestäni omassa työs-
säni oli koko prosessin aikana rehellinen ja vilpitön eettinen työskentelyote.

Keskusteluhetkien aikana yritin antaa lapsille tarpeeksi aikaa saada heitä avautumaan ja ku-
vailemaan omia tuntejaan ja ajatuksiaan. Olin etukäteen ajatellut, että lapset osaisivat ker-
toa enemmän itsestään ja sanoittaa tunnetilojaan, mutta toiminnan edetessä huomasin, ettei
tunnemaailman ilmaiseminen ole tämän ikäisille lapsille kovin helppoa. Lisäksi näkisin, että
pienen pöydän ääressä ja koko ryhmän edessä istuminen loi jonkin verran suorituspainetta
ryhmän ujoimmille.

Tämä työ on ollut myös hyvä harjoitus ohjata uutta ryhmää. Lapset kohtaavat päiväkotimaail-
massa paljon aikuisia ja jotta aikuisen ja lapsen välille kehittyisi hyvä ja vahva vuorovaikutus-
suhde, tarvitaan mielestäni pitkäkestoisempaa toimintaa. Koen, että saadakseen täyden hyö-
dyn taidepajatoiminnasta ja lasten kohtaamisista tulisi taidetyöpajoja ja kohtaamistilanteita
olla vähintään kymmenen, parasta olisi koko lukukauden, tai jopa koko lukuvuoden kestävä
toiminta. Vaikka minulla oli tämän Tikkari-tiikerin taidepajatoiminnan aikana suhteellisen hy-
vin aikaa kohdata nämä lapset, harmikseni saan silti todeta, että näin lyhyen jakson aikana on

haastavaa tutustua ja oppia tuntemaan lapset. Koen, että kohtaamisemme oli alkuun melko pinnallista ja vasta viimeisillä tapaamiskerroilla lapset avautuivat enemmän, ja pääsin hieman lähemmäksi sitä tunnetilojen syvyyttä jota olin kaivannut. Yhtä lailla kuin he ujostelivat minua, olin alkuun itsekin hieman epävarma. Näkisin että asettamillani tavoitteilla hyvään kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen perustuva taidepajatoiminta tarvitsee kaiken kaikkiaan enemmän aikaa toimiakseen hyvin. Tämä on mielestäni huomionarvoinen seikka analysoidesani miten saavutin tälle opinnäytetyölle asetettuja tavoitteita.

Opinnäytetyötä tehdessäni huomasin mieltäväni laajemminkin aitoa kohtaamista ja vuorovaikutussuhteita. Pohdin paljonkin sitä, miten voisin itse kehittyä kohtaamaan lapset sensitiivisemmin ja läsnä ollen. Koen, että tulevassa ammatissani tämä on erittäin olennainen ja tärkeä asia. Onhan vuorovaikutuksellinen kohtaaminen sosiaalialan ensisijainen asia, toimiesamme ja työskennellessämme ihmisten parissa.

7.2 Taidetoiminnan tavoitteet

Taidetoiminnalle asetetut tavoitteet olivat mielestäni helposti saavutettavissa ja koen, että tämän kaltaisen toiminnan ohjaaminen on itselleni melko helppoa ja luontevaa. Luovien toimintojen ohjaaminen on hauskaa ja mukaansatempaavaa. Osaan myös löytää lapsille ja ryhmätoiminnan kannalta hyviä työskentelymenetelmiä ja saan ne yleensä toimimaan, kuten olen suunnitellutkin. Tässä ryhmässä käyttämäni työtavat ja -tekniikat olivat sopivia ja motorisesti kehittäviä näille lapsille. Näkisin, että ainakin suurin osa lapsista innostui työskentelemään ja kokivat taiteen tekemisen intoa ja onnistumisen iloa. Uskon, että suurimmaksi osaksi lapset innostuivat ohjaamistani tuokioista ja tämä puolestaan vahvisti omaa osaamistani ja kehitysmishaluani. Taidetyöpajojen elävyys ja muuttuvuus mahdollisti myös sen, että päästiin lasten kanssa kokeilemaan mitä spontaani luovuus on. Halusin opettaa lapsille, että kuka vaan voi luoda taidetta ja taiteessa kaikki on mahdollista.

Taidetoita ihaillessamme ja katsellessamme uskon, että onnistuin hieman kehittämään lasten myönteistä tapaa katsoa sekä omia tuotoksia, että kaverin tekemää taidetta. Keskittyesämme löytämään teoksista nimenomaan hienoja ja mielenkiintoisia kohtia, lasten taito-ilmasta ja sanoittaa näitä tunteita kehittyi. Sen lisäksi, että he antoivat itse toisilleen myönteistä palautetta, oppivat he vastaanottamaan sitä. Sanallinen positiivinen arvostaminen on lapsen itsetunnolle tärkeää ja erinomaista palautetta kehittämään lapsen itsearvostusta ja tapaa katsoa tekemiään töitä.

Taidetyöpajojen tuotoksista koottu taidenäyttely onnistui lähes odotusten mukaisesti. Haasteena oli löytää päiväkodista sopivan kokoinen tila ja sellainen paikka, jossa taidetyöt olisivat edukseen ja jossa näyttelyä olisi helppo tulla katsomaan. Sovittuamme henkilökunnan kanssa sopivasta paikasta, sain mielestäni rakennettua näyttävän ja toimivan kokonaisuuden, jossa

lasten teokset olivat kauniisti esillä. Taidenäyttelyn avajaiset ei mennyt kuten olin suunnitellut. Taidenäyttelyssä ei tietääkseni käynyt niin paljon vierailijoita, kuin olin etukäteen toivonut. Sen lisäksi olin etukäteen ajatellut, että pitäisimme taidenäyttelyavajaiset, mutta sitä tavoitetta en saavuttanut. Tästä syystä en itse tavannut lasten vanhempia, enkä siten nähnyt sitä, miten lapset esittelevät vanhemmilleen teoksiaan. Kuulin kuitenkin jälkikäteen, että osa lapsista oli ylpeänä esitelleen tekemiään teoksiaan ja olen varma, että se oli lapsille hyvä ja heidän itsearvostustaan kasvattava kokemus.

8 Loppusanat

Olen itse ollut kiinnostunut kädentaidoista siitä lähtien, kun opin pitämään kynää kädessä ja luovuus ja taide ovat kulkeneet elämässäni mukana tavalla tai toisella koko ikäni. Siitä huolimatta, vaikka olen ohjannut melko paljon lasten taidetoimintaa, en varsinaisesti ole tehnyt sitä työkseni. Kuvataide ja taiteen luominen lasten kanssa on mielenkiintoista ja lapsilla riittää mielikuvitusta ja intoa kokeilla erilaisia asioita. Tulevana sosiaalialantyöntekijänä tämä opinnäytetyö on ollut hieno tapa nähdä ja päästä ohjaamaan tavoitteellista taidetoimintaa ja tämä on ollut hyvä kokemus kehittyä ja oppia uutta. Tämä työ on ollut myös erinomainen muistutus siitä, miten tärkeä hyvät kohtaamiset ovat lapselle. Sosiaalialalla on erityisen tärkeää pohtia erilaisia vuorovaikutuksellisia kohtaamistilanteita, mutta yhtä lailla myös lapsen vanhempana olisi hyvä pysähtyä miettimään, miten me kohtelemme toisiamme ja minkälaisia meidän arjen kohtaamiset ovatkaan. Osaammeko oikeasti olla läsnä?

Haluaisin tällä opinnäytetyölläni herättää tämän lukijaa miettimään, miten tärkeää olisi muistaa antaa arvostusta ja myönteistä palautetta tai kehua toisiamme silloin, kun on kehun paikka. Miten tärkeää lapselle olisi, että hänen kanssaan toimiessamme loisimme lapseen aidosti hyväksyvää ja näkevää katsetta? Lapsilla on tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi sellaisena kuin hän on, omana itsenään. Onhan tavoitteina kuitenkin lasten kasvattaminen ja kasvun tukeminen.

Jos vain mitenkään voisin, kannustaisin lukijaa pohtimaan sitä, että muistammeko oikeasti pysähtyä kuuntelemaan, näkemään ja aistimaan? Olisiko toisinaan tarvetta tarkastella tilannetta ja pysähtyä hieman herkemmin olemaan toiselle läsnä - juuri tässä hetkessä, myöhemmin, huomenna, aina. Muistammeko arvostaa sitä, mikä on ihmisten välissä se kaikkein tärkein ydin, kahden ihmisen välinen kohtaaminen parhaimmillaan?

Työskennellessäni näiden ihanien lasten kanssa Tikkari-tiikerin taidetyöpajassa, yritin huolellisesti kuunnella ja huomioida heitä ja heidän tekemisiään. Huomasin myös sen, että vaikken sitä aina erikseen nähnyt, enkä kuullutkaan, niin sitähan he sanoivat minulle sanattomasti melko usein - Hei kato mua, kato mitä mä tein!

*Meidän tulisi muistaa elää nyt,
vain nyt voidaan kohdata toisemme.
Vain tämä hetki merkitsee,
ei jälkikäteen eilisestä,
ei ennakoon huomista
vain nyt
- nyt*

- Lena Eklund 2016 -

9 Lähteet

- Armanto, A. & Koistinen, P. 2007. Neuvolatyön käsikirja. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Hujala, E. & Turja, L. 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2. Painos. Juva: Bookwell Oy.
- Hurme, K. & Kyllönen, T. 2014. Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. Juva: Bookwell Oy.
- Karling, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2009. Lapsen aika. 12., uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Mattila, K-P., 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Juva: Bookwell Oy.
- Pojjula, S. 2008. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. 2. Painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sinkkonen, J. 2003. Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. 2. Painos. Vantaa: Dark Oy.
- Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. 2. Painos. Helsinki: WSOY.
<https://laurea.finna.fi/Record/laurus.62918> poista lopuksi, kirjaston linkki vain.
- Socca 2015. Kehittäjäyksiköt. Viitattu 26.8.2015. http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/kehittajayksikot
- Socca 2015. Leikki ja leikilliset oppimisympäristöt varhaiskasvatuksessa. Viitattu 26.8.2015. http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/leikki_ja_leikilliset_oppimisymparistot
- Socca 2015. Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämisyksikkö VKK-Metro. Viitattu 26.8.2015. http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/tietoa_vkk-met-rosta
- Socca 2015. Soccasta työvälineitä ja sosiaalialan tietoa verkostoille. Viitattu 26.8.2015. http://www.socca.fi/tietoa_soccasta
- Solatie, J. 2009. Luova lapsi oivaltaa, oppii ja pärjää. Ruotsi: Scandbook AB.

Kuvat

Kuva 1: Motorinen kehitys	13
Kuva 2: Yhteinen tuokio	24
Kuva 3: Tikkari-tiikeri	25
Kuva 4: Meri kahdeksassa osassa	26
Kuva 5: Meriteoksen maalaaminen	28
Kuva 6: Merimaalauksen ensimmäinen työvaihe	28
Kuva 7: Meriteoksen maalaaminen	29
Kuva 8: Meriteoksen toisen vaiheen materiaalit	31
Kuva 9: Meriteos valmiina	31
Kuva 10: Helminobilien materiaalit	32
Kuva 11: Lasten tekemät helmityöt	34
Kuva 12: Helminobile	34
Kuva 13: Kalateosten materiaaleja	35
Kuva 14: Kalateosten työvaihe	37
Kuva 15: Kalateokset silmineen	37
Kuva 16: Syksyn lehdet. Materiaalit.	38
Kuva 17: Vahaliitu/öljypastelliteosten työvaihe	40
Kuva 18: Syksyn lehdet vahaliiduin ja öljypastellein	40
Kuva 19: Kangaskassien ja piirustustuokion materiaalit	41
Kuva 20: Kangaskassien aloittaminen	42
Kuva 21: Valmiita kangaskasseja	42
Kuva 22: Taidenäyttely, seinä 1	44
Kuva 23: Taidenäyttely, seinä 1	44
Kuva 24: Taidenäyttely seinä 1	45
Kuva 25: Taidenäyttely, seinä 2	45
Kuva 26: Taidenäyttely, seinä 2	46
Kuva 27: Taidenäyttely, seinä 2	46
Kuva 28: Tikkari-tiikeri	47

Liitteet

Liite 1: 1. Taidetyöpajasuunnitelma	67
Liite 2: 2. Taidetyöpajasuunnitelma	68
Liite 3: 3. Taidetyöpajasuunnitelma	69
Liite 4: 4. Taidetyöpajasuunnitelma	70
Liite 5: 5. Taidetyöpajasuunnitelma	71
Liite 6: 6. Taidetyöpajasuunnitelma	72
Liite 7: Tiedote taidepajatoiminnasta vanhemmille.....	73
Liite 8: Itsearviointi- ja opiskelijan arviointilomake	74
Liite 9: Lasten havainnointilomake	75
Liite 10: Taidenäyttelykutsu	76
Liite 11: Tikkari-tiikerin taidepajatoiminnan palautekysely	77
Liite 12: Opiskelijan loppuarviointilomake	80
Liite 13: Myönnetty tutkimuslupa, Vantaan kaupunki	84

Liite 1: 1. Taidetyöpajasuunnitelma

10.9.2015 Tikkari-Tiikerin taidetyöpaja

1. Paja: Meri kahdeksassa osassa

Tavoitteet:

- Kohdata lapset henkilökohtaisesti ja kuunnellen ajan kanssa
- Saada lapset innostumaan maalaamisesta ja näkemään oman työn kauneus
- Tuottaa miellyttävä ryhmätyö, teknisesti yksilötyönä
- Iloinen ja hyvä mieli

Ota mukaan:

- Tikkari-Tiikeri
- Tuubivesivärit
- Kimallemaalit
- akvarellipaperit
- Siveltimeet, ohuet ja paksut
- Kertakäyttölautaset
- Vesimukit
- Arviointi- ja havainnointilomakkeet, tämä ohje

Etukäteen: ½ tuntia

- Tikkari-Tiikeri pöydälle odottamaan
- Maalausvälineet valmiiksi

1. Yhteistuosio: klo. 9 - 9.20 (10-15 min)

- Istutaan paikoilleen.
- Tervehditään, kerron kuka olen ja miksi olen tullut tänne.
- Mikä on taidetyöpajojen tarkoitus ja suunnitelmat.
- Kuka sinä olet ja mitä sinulle kuuluu?
- Säännöistä puhuminen.

2. Taidetyötuokio: klo. 9.30 - 10.00 (30 min)

Maalataan yhteistyö yksilötyönä:

- Kerron mitä tehdään. Esittelen työvälineet. Jokainen saa oman paperin, siveltimeet ja maalit.
- Saa maalata oman maun mukaisesti.
- Maalataan tuubivesiväreillä jotka annostelen lapsille kertakäyttölautasille.
- Sen jälkeen jaan glitterimaalit ja pienet siveltimeet.

3. Loppupiiri pöydän ääressä tai lattialla: klo 10 - 10.15 (10-15 min)

Keskustelua:

- Miltä tuntui maalata?
- Oliko kukaan aiemmin maalannut tuubivesiväreillä?
- Miltä nyt tuntuu, minkälaisia tunteita heräsi?

Liite 2: 2. Taidetyöpajasuunnitelma

17.9.2015 Tikkari-Tiikerin taidetyöpaja

2. Paja: Viimekertaisen yhteistyön kokoaminen ja jatkomaalaus

Tavoitteet:

- Kohdata lapset henkilökohtaisesti ja kuunnellen ajan kanssa.
- Saada lapset kuvaamaan omia tunteitaan postikorttien avulla ja muutenkin.
- Saada lapset innostumaan maalaamisesta ja näkemään oman työn kauneus.
- Iloinen ja hyvä mieli.

Ota mukaan:

- Penaali: Tussit, liimat, sakset, viivoitin, lyijykynä, sinitarraa
- Tikkari-Tiikeri ja Tikkari-Tiikerin taidetyöpajakyltti
- Postikortit
- Siveltimeet, ohuet ja paksut
- Maalit ja niihin purkit
- Kertakäyttömukit
- Kankaat materiaalien peittämiseen alussa
- Arviointi- ja havainnointilomakkeet, tämä ohje

Etukäteen: ½ tuntia

- Tikkari-Tiikeri pöydälle odottamaan.
- Edelliskerran työ valmiiksi koottuna pöydälle.
- Postikortit pöydälle valmiiksi.
- Maalausvälineet valmiiksi.

1. Yhteistuosio: klo. 9 - 9.20 (10-15 min)

- Pyydän lapsia hakemaan yksi tunnelmaa kuvaavaa postikortti. Yhteispiiriin istumaan.
- Tervehditään - mitä kuuluu? Mitä sinun kortti kuvastaa? Miltä tänään tuntuu?
- Viimekertaisen työn katsominen ja tunnelmien kuvaaminen. Miltä tuntui tehdä se?
- Säännöt: Ystävällisyys, arvostetaan kaverin työtä ja työrauhaa, kuunteleminen ja puheenvuoron antaminen
-

2. Taidetyötuokio: klo. 9.30 - 10.00 (30 min)

Maalataan lisää ja täytetään edelliskerran 8-osainen tekele:

- Kerron mitä tehdään. Eli kaikki maalaa mitä vaan ja millä värillä itse haluaa.
- Alkuun maalataan laimennetuilla tuubivesiväreillä. Jaan lapsille väriä pieniin kertakäyttömukeihin. Olen sekoittanut maalit veteen jo valmiiksi lasipurkkeihin.
- Kun se on tehty, jaan glitterimaalia kertakäyttömukeissa ja pienet siveltimeet ja lapset saavat koristella ne kohdat jotka haluavat.

Työ on pienellä pöydällä. Maalataan kiertävässä piirissä yhteismaalausta.

3. Loppupiiri pöydän ääressä tai lattialla: klo 10 - 10.15 (10-15 min)

Keskustelua:

- Miltä nyt tuntuu?
- Minkälaisia tunteita heräsi?
- Miltä tuntui maalata edellisviikon työtä?

Liite 3: 3. Taidetyöpajasuunnitelma

22.9.2015 Tikkari-Tiikerin taidetyöpaja

3. Paja: Helmityö veden siivittämänä ja miltä tuntuu, sekä päässä että sormissa.

Tavoitteet:

- Kohdata lapset henkilökohtaisesti ja kuunnellen ajan kanssa.
- Saada lapset kuvaamaan omia tunteitaan ja käsin koskemalla esineisiin
- Saada lapset innostumaan askartelemaan ja näkemään oman työn kauneus.
- Iloinen ja hyvä mieli.

Ota mukaan:

- Penaali tarvikkeineen, tussit, sakset, teippi, sinitarra, viivoitin
- Tikkari-Tiikeri (on jo päiväkodissa)
- Tuntoesineet
- Helmityötarvikkeet, helmet ja työkalut
- Kertakäyttölautaset
- Suojuskankaat materiaalien piilottamiseen alussa
- Puhelin, kaiutin ja piuha ja laturi puhelimeen
- Arviointi- ja havainnointilomakkeet, tämä ohje

Etukäteen: ½ tuntia

- Tikkari-Tiikeri pöydälle odottamaan
- Tuntoesinelaukku pöydälle
- Helmityötarvikkeet esille lautasille yms.

1. Yhteistuokio: klo. 9 - 9.20 (10-15 min)

- Yhteispiiriin istumaan. Tervehditään - mitä kuuluu/ miltä tänään tuntuu mielessä
- Otetaan tuntoesineet esille ja tunnustellaan niitä ja kysyn miltä tuntuu sormissa
- Viimekertaisen katseleminen käytävän seinällä, miltä tuntuu nähdä se ja miltä tuntui tehdä sitä, miltä se näyttää nyt?

2. Taidetyötuokio: klo. 9.30 - 10.00 (30 min) Helmityömobile

- Laitan musiikin soimaan ja kuvailen vettä ja taidetta.
- Kerron mitä tehdään, mikä siitä tulee ja kuvailen mobilea, näytän rungon.
- Pujotetaan helmiä miten itse haluaa. Minä päättelen työn kiertämällä pään kiharalle.
- Lopuksi laitetaan työt pöydälle ja katsotaan niitä.
- Helmet ovat pienellä pöydällä. Keräillään ja pujotetaan kiertämällä pöydän ympäri.
- Minä kierrän auttamassa jos tarvitsee, pujottelen itsekin mukana.

3. Loppupiiri pöydän ääressä tai lattialla: klo 10 - 10.15 (10-15 min)

Keskustelua:

- Miltä nyt tuntuu, minkälaisia oli tehdä musiikin siivin vesipisaroita?
Tuliko niistä mitä halusit?
- Miltä tuntui nähdä koko viikon edellisviikon työ seinällä?
- Miltä on tuntunut tulla taidetyöpajaan?

Liite 4: 4. Taidetyöpajasuunnitelma

1.10.2015 Tikkari-Tiikerin taidetyöpaja

4. Paja: Käsikalat, samalla värillä mustalle ja valkealle paperille

Tavoitteet:

- Kohdata lapset henkilökohtaisesti ja kuunnellen ajan kanssa.
- Saada lapset kertomaan itsestään ja valitaan kortti omien tuntemusten mukaan.
- Saada lapset innostumaan ja askartelemaan.
- Saada lapset näkemään oman ja kaverin töiden kauneus.
- Iloinen ja hyvä mieli.

Ota mukaan:

- Postikortit (alkutunnelmiin)
- Valmiit kalateosmallit
- Akryylimaalit + glittermaalit
- Kertakäyttöastiat ja muovipussit (ettei maalit kuivu)
- Paperit jolle maalataan
- Irtosilmät
- Paksut siveltimet (joilla maalataan maalit lasten kämmeniin)
- Penaali, sinitarra, liimat, sakset, lyijykynä, tussit yms.
- Kankaat (töiden peittämiseen alussa)
- Arviointilomakkeet, tämä ohje

Etukäteen: ½ tuntia

- Tikkari-Tiikeri pöydälle odottamaan, Tikkari-tiikerin kuva seinälle
- Postikortit pöydälle
- Tarvikkeet esille; maalit lautasille, paperit lasten paikoille, siveltimet, silmät ja liimat
- Mallityöt kartongille (kartonki päiväkodista)
- Valmistele pesupaikka jotta helppokäyttöinen kun on pesun aika

1. Yhteistuokio: klo. 9 - 9.20 (10-15 min)

- Yhteispiiriin istumaan. Tervehditään - mitä kuuluu/ miltä tänään tuntuu mielessä?
- Mitä tunnelmia postikortista?
- Viimekertainen työ, miltä tuntuu nähdä se, miltä tuntui tehdä sitä, miltä se näyttää nyt?

2. Taidetyötuokio: klo. 9.30 - 10.00 (30 min) Käsikalat

- Kerron mitä tehdään, missä järjestyksessä, näytän mallityön.
- Sivellään maalit, painetaan mustalle ja valkoiselle paperille samanlaiset kämmenet x 2-3 kalaa/ paperi.
- Kalat maalataan sormilla koristeellisiksi ja värikkäiksi ja maalataan tausta mieleiseksi
- Liimataan Erikeeperillä silmät paikoilleen.
- Lopuksi laitetaan työt pöydälle ja katsotaan niitä. Annetaan toisillemme + vieruskaverin työstä palautetta.

3. Loppupiiri pöydän ääressä tai lattialla: klo 10 - 10.15 (10-15 min)

Keskustelua:

- Miltä nyt tuntuu, minkälaisia oli maalaustyö ilman siveltimiä käsillä?
- Tuliko niistä mitä halusit?
- Miltä on tuntunut tulla taidetyöpajaan? Tuletko mielelläsi?

Liite 5: 5. Taidetyöpajasuunnitelma

8.10.2015 Tikkari-Tiikerin taidetyöpaja

5. Paja: Syksyn lehdet vahaliiduin öljypastellitaustalle

Tavoitteet:

- Kohdata lapset henkilökohtaisesti ja kuunnellen ajan kanssa.
- Saada lapset innostumaan ja askartelemaan.
- Saada lapset näkemään oman työn kauneus.
- Iloinen ja hyvä mieli.

Ota mukaan:

- Mallityö
- Mustat piirustuspaperit
- Maalarinteippiä tms. sinitarraa
- Öljypastelliliidut, vahaliidut
- Haarukoita
- Talkkia, nenäliinoja
- Kopiopaperia
- Liimaa, vanupuikot, kertakäyttölautaset liimalle
- Kuivatut puiden ja pensaiden lehdet
- Kankaat materiaalien peittämiseen alussa
- Arviointi- ja havainnointilomakkeet, tämä ohje

Etukäteen: ½ tuntia

- Tikkari-Tiikeri pöydälle odottamaan.
- Mustat paperit teipattuna pöytään + öljypastellit (haarukat, talkki, nenäliinat)
- Kuivatut lehdet, vahaliidut, teippi, sakset ja paperit toiselle pöydälle.
- Liima ja vanupuikot (myöhemmin mustien papereiden pöytään)

1. Yhteistuosio: klo. 9 - 9.20 (10-15 min)

- Viimekertaisen katseleminen käytävällä (työt seinällä)
 - miltä tuntuu nähdä se ja miltä tuntui tehdä sitä, miltä se näyttää nyt?
- Ryhmätilaan suoraan työpöytään värittämään.

2. Taidetyötuokio: klo. 9.30 - 10.00 (30 min) Syksyn lehdet

- Näytän valmiin mallityön ja kerron mitä ja miten se tehdään.
- Siirytään tekemään vahaliiduin kuivattuja lehtiä ja leikataan ne odottamaan.
- Siirytään mustan paperin ja öljypastellien pöytään tekemään taustaa.
 - Väritetään musta paperi aloittaen vaaleammasta tummempaan (koko paperi peitetään) ja tehdään kuvioita haarukoilla
 - Reilusti talkkia ja kiillotetaan. Putsataan paperi ja irrotetaan varoen avustaen teipit.
- Haetaan leikatut lehdet ja liimataan leikatut lehdet työhön.
- Lapset saavat itse päättää kartonkitaustan värin.

3. Lopuksi

- Miltä nyt tuntuu, minkälaisia oli tehdä näillä tekniikoilla? Oliko vaikeaa?

Liite 6: 6. Taidetyöpajasuunnitelma

15.10.2015 Tikkari-Tiikerin taidetyöpaja

6. Paja: Kangaskassit kangasliiduilla ja tusseilla

Tavoitteet:

- Kohdata lapset henkilökohtaisesti ja kuunnellen ajan kanssa.
- Saada lapset kuvaamaan omia tunteitaan.
- Aistiesineiden katsomista ja kokeilemista. Miltä ne tuntuu?
- Saada lapset näkemään oman ja kavereiden töiden kauneus.
- Iloinen ja hyvä mieli.

Ota mukaan:

- Kangaskassit
- Sanomalehtiä/ muovia (kangaskassien sisään suojaksi)
- Kangasliidut/ -tussit
- Silitysrauta ja leivinpaperi
- Piirustuspaperia
- Liituja ja puukyniä, öljypastelliliidut
- Kankaat työpöytien peittämiseen
- Penaali jossa kaikki mahdollinen
- Arviointilomakkeet ja tämä ohje

Etukäteen: ½ tuntia

- Tikkari-Tiikeri pöydälle odottamaan.
- Kangaskassit ja liidut toiselle pöydälle.
- Piirustusvälineet odottelemaan toiselle pöydälle.

1. Yhteistuokio: klo. 9 - 9.20 (10-15 min)

- Yhteispiiriin istumaan. Tervehditään - mitä kuuluu/ miltä tänään tuntuu mielessä
- Viimekertaisen katseleminen
- miltä tuntuu nähdä se ja miltä tuntui tehdä sitä, miltä se näyttää nyt?
- Mikä tekee sinut iloiseksi?

2. Taidetyötuokio: klo. 9.30 - 10.00 (30 min) Kangaskassit

- Siirrytään kangasmaalauspöytään
- Kerron mitä tehdään ja aiheena voisi olla ilo. Muutoin vapaat ohjeet.
- Jos saa nopeammin tehtyä kuin muut, voi mennä piirtämään toiseen pöytään. Aiheena minkälaista on ollut käydä Tikkari-tiikerin taidetyöpajaa, tai vapaata piirtämistä.
- Lopuksi laitetaan työt pöydälle ja katsotaan niitä.

3. Loppupiiri pöydän ääressä: klo 10 - 10.15 (10-15 min)

Keskustelua:

- Miltä nyt tuntuu, minkälaisia oli värittää kangasta ja tuliko hyvä työ?
- Miltä on tuntunut tulla taidetyöpajaan?
- Onko ollut erilaista kuin yleensä askartelu päiväkodissa?
- Haluaisitko jatkaa vastaavaa?
- Oletko tehnyt taidetta kotona?
- Kerron taidenäyttelystä ja mitä siellä tulee olemaan.

Liite 7: Tiedote taidepajatoiminnasta vanhemmille

LAUREA

Maahisten TAIDETYÖPAJAT

Pidän syksyn aikana Maahisille 5 taidetyöpajaa.

Pajassa vietetään yhdessä mukavia hetkiä leikkien, askarrellen ja taidetta yhdessä tehden.

Pajat huipentuvat päiväkodissa pidettävään taidenäyttelyyn. Saatte myöhemmin tarkemman kutsun. Viimeisen taidepajan jälkeen toimitan lapsenne mukaan kotiin palautelomakkeen. Toivon että teillä on hetki aikaa käydä se yhdessä lapsenne kanssa lävitse.

Leikki, luovuus ja taide ovat lapselle tärkeitä päiväkodin perustoimintaan kuuluvia asioita. Taidetyöpajojen toiminta on tavoitteellista ja moniaistillista voimavarakeskeistä toimintaa ja pyrkimyksenä on löytää jokaisen oma into ja luovuus. Toiminnassa annetaan ja saadaan myönteistä palautetta ja tavoitteena on opetella näkemään kauneutta sekä omissa, että muiden töissä ja suorituksissa. Toimintatuokio kestää noin 1-2 tuntia ja se sisältyy päivähoidon aikatauluun.

Olen Lena Eklund
Opiskelen Sosionomiksi
ammattikorkeakoulu Laureassa.

Teen syksyn aikana päiväkodissanne opinnäytetyötäni nimeltään "Kato mitä mä tein!"

Aiheena on toimintapainotteinen taidetyöpaja ja pyrin siihen, että lapsi kokee tullessa nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään. Lisäksi toivon tietenkin että hän nauttisi luovuudestaan ja yhteisistä taidetuokioistamme.

Liite 8: Itsearviointi- ja opiskelijan arviointilomake

Itsearviointi- ja opiskelijan arviointilomake

Paja nro: Pvm:	Lenan oma ohjaajuus	Jokaisen lapsen erillinen huomioiminen	Ryhmän kohtaaminen	Ryhmähengen kehittyminen/ toisen huomioon ottaminen	Taidetoiminta (taidetuokion onnistuminen)
Läsnäolo ja kohtaaminen					
Vuorovaikutus: (sensitiivisyys, ystävällisyys, kuuleminen, kuunteleminen jne)					
Johdonmukaisuus, opastava/ kärsivällisyys, rauhallisuus					
Vireystason luonti, innostaminen, osallistaminen					
Ohjaaminen: ohjeiden selkeys, ymmärrettävyys					
Yleinen ilmapiiri					
Aikataulutus, toiminnan etukäteissuunnittelu					
Missä asioissa voisi kehittää/ parantaa					

Arviointiasteikko:
 1 = Heikkoa, reilusti parannettavaa
 2 = Tyydyttävää, jonkin verran parantamisen varaa
 3 = Keskitasoa
 4 = Hyvää
 5 = Kiitettävää

Liite 9: Lasten havainnointilomake

Lasten havainnointilomake

Paja nro: Pvm:	Läsnäolo	Osallistuminen, sosiaalinen	Innostuminen, kinnostus	Kontaktissa ohjaajaan	Kontakti ryhmäläisiin	Muita huomioita
Lapsi 1.						
Lapsi 2.						
Lapsi 3.						
Lapsi 4.						
Lapsi 5.						
Lapsi 6.						
Lapsi 7.						

Havainnointiasteikot:

1 = Heikkoa: Ei kontaktia tai osallistumista
2 = Tyydyttävä: Lapsi on mukana, mutta ei kiinnostunut, ei innostu, ei juurikaan ota kontaktia
3 = Keskitasoa: Lapsi osallistuu
4 = Hyvä: Lapsi on innostunut, kiinnostunut ja keskittyy tekemiseen
5 = Kiitettävä: Lapsi osallistui kiittävästi kaikin puolin, oppi ja oli kontaktissa muihin

Liite 10: Taidenäyttelykutsu

Liite 11: Tikkari-tiikerin taidepajatoiminnan palautekysely

Tikkari-tiikeri taidetyöpajan palautekysely

Nyt olisi palautekyselyn aika ja olisin kiitollinen, jos täyttäisitte palautekyselyn mahdollisimman kattavasti yhdessä lastenne kanssa.

1. Onko lapsi kertonut taidepajatoiminnasta?

Jos, niin miten lapsi on kuvaillut mm. taidepajatoimintaa, taiteiden tekemistä, kaverisuhteita, ohjaaja, ohjausta tai muita asioita?

2. Onko lapsi ilmaissut tulevansa mielellään taidepajatoimintaan mukaan?

lapseni tykkäsi/ ei tykännyt/ ei osaa sanoa. Mistä tykkäsi/ ei tykännyt?

3. Miten lapsi on kuvaillut kokevansa taiteiden tekemisen ja luovuuden taidepajoissa?

lapseni koki onnistumista/ ei kokenut onnistumista/ ei osaa sanoa. Millä tavoin?

4. Onko lapsen kiinnostus kuvataiteisiin, muuhun taiteelliseen ilmaisuun lisääntynyt?

On lisääntynyt/ ei ole lisääntynyt/ ei osaa sanoa/ Kuvaile miten.

5. Onko lapsen kiinnostus muun kaltaiseen luovuuteen lisääntynyt, mm. ideat ja/tai oma-aloitteisuus ja kokeilunhalu, tai muulla tavoin, miten?

On lisääntynyt/ ei ole lisääntynyt/ ei osaa sanoa/ Kuvaile miten.

6. Onko keskittyminen tai tarkkaavaisuus lisääntynyt, ohjeiden vastaanottaminen ja noudattaminen helpottunut? Millä tavoin?

7. Miten koette lapsenne kehittyneet taidetoimintapajojen aikana? Millä tavoin?

- Hyvinvoinnissa, yleinen olotila/ tyytyväisyydessä
- Hienomotoriikassa/ kädentaidoissa
- Luovuudessa
- Muussa? Missä?

8. Onko lapsen sosiaalisuus ja/tai vuorovaikutus lisääntynyt tai kehittynyt?

On kehittynyt/ ei ole kehittynyt/ en osaa sanoa/ miten?

- muiden lasten kanssa, aikuisen ja lapsen välissä, muulla tavoin

9. Toivoisitko vanhempana lisää tämän tyyppistä pajatoimintaa lapsillesi? Miksi?

Onko lapsi itse ilmaissut halua jatkaa vastaavaa toimintaa?

10. Mikä taidetyö oli lapsestasi mieluisin, miksi?

11. Miten lapsi koki taidenäyttelyn ja sen onnistumisen?

*Lopuksi voitte vapain sanoin kertoa
kokemuksistanne Tikkari-tiikerin taidetyöpajatoiminnasta,
tekemisestä, kokemisesta ja muista mieleen tulevista asioista?*

*Kiitos osallisuudestanne!
Oikein hyvää syksyn jatkoa koko perheelle,
mutta erityisesti ihanalle lapsellenne!*

LAUREA

Liite 12: Opiskelijan loppuarviointilomake

Opiskelijan loppuarviointi

Tämä on työparina (apuohjaajana) Tikkari-tiikerin taidetyöpajoissa toiminut pienryhmä Maahisten oma lastentarhaopettaja Eijan tekemä loppuarviointi.

1. Miten onnistuin ohjaamaan taidetyöpajan lapsia ja minkälainen olin lapsia kohtaan pajatoiminnan aikana ja sen edetessä? Esim. rauhallinen, reipas, kärsivällinen, johdonmukainen, läsnä oleva, ohjaava? Muu, mikä, mitä? Muita huomioita?
2. Minkälaisen ilmapiirin ja yhteenkuuluvuuden tunteen loin ohjaajana ryhmään ja työpajatoimintaan? Esim. luotettavan, hyväksyvän, miellyttävän, innokkaan, innostavan, tavallisen, muuta, mikä, mitä? Muita huomioita?
3. Miten kohtasin lapset? Kuulinko ja näinkö lapset henkilökohtaisesti ja sensitiivisesti, saivatko lapset minulta tarpeeksi omaa aikaa, jolloin saivat rauhassa kertoa itsestään tärkeitä asioita, kuulumisiaan ja/tai tekemistään töistä? Muita huomioita?
4. Onnistuinko saamaan lapsen puhumaan itsestään ja/tai taiteestaan riittävästi? Osasivatko he sanoittaa ja kertoa tunteitaan? Muita huomioita?
5. Parantuiko ja kehittyikö ryhmän ohjaamistaitoni taidetyöpajatoiminnan aikana ja loppua kohden? Muita huomioita?

6. Kehittyikö lasten kyky ottaa vastaan ohjeita? Muita huomioita?

7. Osasinko huomioida lasten valmiudet työskennellä ja heidän ikätaso, kehittäessäni heille taidetoimintaa? Muita huomioita?

8. Oliko ohjaamani taidetoiminta onnistunutta, kehittävää, innostavaa, tavallista, epäonnistunutta? Muita huomioita?

9. Osasinko riittävästi kiinnittää lasten huomion ja saada heidät keskittymään ryhmän toimintaan ja itse taiteen tekemiseen? Muita huomioita?

10. Lisäsikö taidetyöpajatoiminta lapsen kykyä kertoa itsestään ja kuvailemaan omia tunteitaan? Muita huomioita?

11. Lisäsikö taidetyöpajatoiminta lasten kykyä antaa, sekä pitää omia puheenvuorojaan ja kykyä kuunnella toisiaan? Muita huomioita?

12. Kehittyikö ryhmän ryhmähenki taidetyöpaja toiminnan aikana? Muita huomioita?
13. Innostuivatko lapset helposti työskentelemään kulloisenkin taideteeman mukaan? Muita huomioita?
14. Onnistuinko näyttämään ja opettamaan lapsille luovuutta ja luovuuden oivaltamista? Muita huomioita?
15. Sainko lapset kokemaan taiteen tekemisen ja onnistumisen iloa ja intoa? Muita huomioita?
16. Miten lapset kokivat taidenäyttelyn? Miten se ilmeni? Oliko kokemus kiitettävä, hyvä, neutraali, epäonnistunut tai jotain muuta? Muita huomioita?
17. Miten lasten tekemä taide ja taidenäyttely otettiin vastaan? Oliko se menestys, onnistunut, neutraali, epäonnistunut, en osaa sanoa? Muita huomioita?
18. Miten koet että lapsi koki, tunsu ja vastaanotti taiteen ja luovuuden, sekä omista, että toisten tekemisissä taide- ja askarteluteoksissa? Muita huomioita?

*Lopuksi voi vapain sanoin kertoa
kokemuksista Tikkari-tiikerin taidetyöpajatoiminnasta,
tekemisestä, kokemisesta ja muista mieleen tulevista asioista?*

Iso kiitos osallisuudestanne! Oikein hyvää syksyn jatkoa!

LAUREA

Liite 13: Myönnetty tutkimuslupa, Vantaan kaupunki

Tutkimusluvan myöntäminen/"Kato mitä mä tein"

Tikkurilan Laurea -ammattikorkeakoulun opiskelija Lena Eklund hakee tutkimuslupaa opinnäytetyön tekemistä varten. Opinnäytetyön aiheena on "Kato mitä mä tein"

Opinnäytetyö liittyy Soccan VKK-Metron ja Vantaan kaupungin yhteistyöhön. VKK-Metron vuoden teemana on leikki. Toteuttamisympäristönä on päiväkodin pienryhmä, jossa on 3-6 vuotiaita lapsia seitsemän. Tutkijan tarkoituksena on toteuttaa pienryhmässä kaksi ohjattua taidetuokiota leikin kautta, kuitenkin pääpainon ollessa siinä, miten lapsi kokee tulleeensa nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään. Taidetuokion alussa ja lopussa istutaan yhdessä keskustelemaan ja kuuntelemaan miten lapset kokivat toiminnan ja minkälaista oli työskennellä. Erityisesti on tarkoitus kuunnella jokaista lasta yksilöittäin.

Keskeiset menetelmälliset toimintatavat ovat lasten havainnointi, taidetoiminta ja yhteisten tuokioiden arviointi. Taidepaja on viisi kertaa ja kuudes kerta on taidenäyttely. Taidepajatoiminnan lopussa tutkija tekee arviointi/kyselylomakkeen lapsille kotiin vietäväksi. Tutkija arvioi omaa toimintaansa prosessin edetessä ja pyytää arvioita myös henkilöstöltä.

Tutkijalle ei luovuteta salassa pidettäviä asiakirjoja ja tutkija on lain mukaan salassapitovelvollinen tutkimuksessa tietoon saamiensa yksilöä ja perhettä koskevien asioiden suhteen sekä hänen tulee huolehtia siitä, että yksittäistä henkilöä tai perhettä ei tutkimuksessa voida yksilöidä. Tutkimuksessa kerättyä tietoa saa käyttää vain tutkimustarkoituksiin. Mikäli tutkimus kohdistuu lapsiin, edellytetään huoltajien suostumista tutkimukseen osallistumiseen.

Päätös:
Päätän,

- 1) myöntää tutkimusluvan Lena Eklundin opinnäytetyölle, jonka aiheena on " Kato mitä mä tein" ja
- 2) että tutkijan tulee toimittaa yksi kappale tutkimuksesta sivistystoimeen pdf- muodossa osoitteeseen: kirjaamo(at)vantaa.fi

Päiväys Vantaa 20.05.2015

Allekirjoitus

Nimen selvennys Laine Raija

Virka-asema Kehittämispäällikkö

Täytäntöönpano: - Lena Eklund

Tiedoksi: - Helena Pajari
- Teea Markkula

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 27.5.2015, klo 8:15-16:00

Paikka: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

Oikaisuvaatimusohjeet

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus tehdään Vantaan opetuslautakunnalle, postiosoite: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa, Tikkurila tai sähköpostitse osoitteella: kirjaamo@vantaa.fi

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu julkisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana.

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on oikaisuvaatimuksen tekijän allekirjoitettava.

Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.